

Marcel Withoos

3342530

MA Intercultural Communication

First Supervisor: Dr. R.G.J.L. Supheert

Second Supervisor: Dr. L.A. Jakubowska

A Gay Culture

Contrastive Analyses of Homosexual Culture in Ireland and the Netherlands

Marcel Withoos

3342530

5 July, 2013

Utrecht University

Faculty of Humanities

Department of Modern Languages

Master of Arts – Intercultural Communication (English)

First Supervisor – Dr. R.G.J.L. Supheert

Second Supervisor – Dr. L.A. Jakubowska

Acknowledgements

First and foremost I would like to sincerely thank my supervisor Dr. Roselinde Supheert for her support, knowledge and patience throughout the writing process of my thesis. She challenged me to perform better and with her friendly yet critical guidance and comments, I feel I have been able to write a thesis I can be proud of.

Besides Roselinde Supheert, I would also like to thank my second supervisor and reader Dr. Longina Jakubowska. She not only pointed me in the right direction at the start of my thesis, but she provided me with relevant and insightful ideas from the field of *Cultural Anthropology* on how to carry out research into homosexual culture.

Furthermore, I would like to thank Kathrin Thiele for her insights on homosexual culture in relation to *Gender Studies* and for taking the time to meet me.

My gratitude also goes out to Jan-Willem de Bruin, Lonneke van den Hoonaard and Els Veenis. Thank you for agreeing to an interview and for taking the time to share your insights on the homosexual community in the Netherlands with me.

Finally, I would like to thank my friends, family and house mates for putting up with me when all I could think and talk about was my thesis. Special thanks to my dear friend Sanne van Tuijl for the much-needed coffee breaks, distracting talks and motivational speeches.

Thanks to all of you for your kind help, guidance and input. Without you, this thesis would not have been the same.

Marcel Withoos

Utrecht, 21 June 2013

Table of Contents

Introduction.....	6
Chapter 1 – Theoretical Framework	10
1.1 Definitions of Culture	10
1.2 Homosexuality and Culture	11
1.3 Earlier Research on Homosexual Culture	12
1.4 Homosexual Culture in Ireland and the Netherlands.....	14
1.5 Communication and Stereotypes about Homosexual Culture	16
Chapter 2 – Method.....	18
Chapter 3 – Results: Interviews	22
3.1 The Content of the Interviews	22
3.1.1 Acceptance.....	22
3.1.2 Homosexual Culture	23
3.1.3 A National, Western or International Level	24
3.1.4 Shared Goals.....	25
3.1.5 Homosexual and Heterosexual Perspectives	25
3.1.6 Roles of the Organisations	26
3.2 Survey Questions.....	26
Chapter 4 – Results: Survey	29
4.1 Respondents	29
4.2 Homosexuality and Acceptance	30
4.3 Homosexual Culture	32
4.4 Homosexual and Heterosexual Viewpoints	35
Chapter 5 – Analysis.....	37
5.1 A Definition of Homosexual Culture.....	37
5.2 The Manifestation of Homosexual Culture.....	39
5.2.1 Visibility and Acceptance	39
5.2.2 Influence of National Culture, Religion and Politics	40

5.2.3 Shared Goals in Homosexual Culture	41
5.2.4 Other Manifestations of Homosexual Culture	42
5.2.5 Level of Existence of Homosexual Culture	43
5.3 Communication and Stereotypes	44
Chapter 6 – Conclusion	47
6.1 Summary and Conclusion	47
6.2 Recommendations for Further Research.....	49
References.....	51
Appendices	54
Appendix 1 – Interview Themes and Questions	54
Appendix 2 – Interview 1.....	56
Appendix 3 – Interview 2.....	63
Appendix 4 – Interview 3.....	73
Appendix 5 – The Irish Survey.....	86
Appendix 6 – The Dutch Survey	90
Appendix 7 – Possible Values of Homosexuals.....	94

Introduction

Gay marriage or same-sex marriage has been legalised in thirteen countries since 2001. On 1 April, 2001, the Netherlands was the first country to officially wed same-sex couples, and this example has been followed by Belgium, Spain, Canada, South-Africa, Norway, Sweden, Portugal, Iceland and Argentina (Benjamin, 2012). Recently, France has taken the first step in legalising same-sex marriage by redefining marriage as an agreement between two people instead of between a man and a woman (*BBC News*, 2013), while same-sex marriage was legalised in Uruguay and New Zealand in April 2013 (*The Guardian* 2013). Additionally, there are countries, such as the United States of America and Mexico, where gay marriage is legalised only in some states or cities, and countries where civil partnerships between people of the same sex are legal even though marriage has not yet been legalised, such as in Ireland and the United Kingdom (GLEN, 2011). Moreover, in various countries around the world the situations are currently being re-examined in light of possibly legalising gay marriage. Legalising gay marriage often includes the possibility for same-sex couples to adopt children together, or for one of them to adopt his/her stepchild (Adamczyk & Pitt, 2009). As a result of the increase in rights of same-sex couples, homosexuality and homosexuals have taken a more visible place in many countries and play a bigger part in everyday life. Greater acceptance has led to legislation for same-sex marriage and parenthood, and this in turn could be argued to have led to an increase in acceptance. Through the existence of homosexual events, cafes, celebratory days and parades, and through organisations working on improving the situation of LGBT (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender) people, the position and visibility of homosexual people is ensured in many societies.

The fact that same-sex marriage and adoption have been legalised in many, mainly Western, countries and that there are organisations such as the Irish GLEN (Gay and Lesbian Equality Network) and the Dutch COC (Cultuur- en Ontspannings Centrum) working on the promotion of acceptance of homosexuality on a daily basis suggests that homosexual people are united in a group because of their shared sexual orientation. It could be argued that this results in a homosexual culture, as this culture does not just include homosexual people as members but it also enhances a heterosexual outside group. As culture is sometimes defined as the way a group of people see themselves and the way others see them, it is suggested that homosexual culture exists (Glastra, 1999, p.37). Many other sources have also suggested that homosexual culture exists and came into being as a result of shared sexual orientation (cf. Plummer, 1992; Altman, 1996; Drucker, 2000; Cruz-Malavé & Manalansan IV, 2002; Boellstorff, 2007; Jackson, 2009). This could lead to homosexuals feeling connected to other homosexuals in their country or all over the world. Homosexual culture could thus exist at a national level within countries as part of or next to the national culture, or on an international level. Both these levels have been argued for and against in previous research, but the debate is still ongoing.

However, even in research arguing against international or global homosexual cultures, references are sometimes made to a Western homosexual culture (cf. Adam, Duyvendak & Krouwel, 1999; Boellstorff, 2007; Weeks, 2007; Martin, Jackson, McLelland & Yue, 2008; Jackson, 2009).

In the above lies the research question of this paper, which focuses on the level of existence of homosexual culture or cultures in the Netherlands and the Republic of Ireland (from here on referred to as Ireland). These two countries were selected as the Netherlands was the first country to legalise same-sex marriage, while gay marriage has not been legalised in Ireland (yet) (Benjamin, 2012). Moreover, Irish same-sex couples can enter into a civil partnership, but it is not possible to jointly adopt children as a homosexual couple. However, a single homosexual person or one partner of a couple can adopt children and same-sex couples can apply to foster adopted children together (GLEN, 2013). In the Netherlands, both homosexual couples and homosexual singles can adopt children and gay marriage is legal (COC, 2013). As can be seen, there are quite some differences between the legal rights of homosexuals in Ireland and the Netherlands. Other reasons these two countries were selected for this project is that there are differences between the national cultures, the importance of religion and political orientations in both countries. The choice to focus on two Western countries where same-sex marriage, and as a result homosexuality, has a different status was deliberately made, as the attitude towards and acceptance of homosexuality and consequently the existence of homosexual culture might differ per country. Moreover, only Western countries were selected because this allows for conclusions about a Western and international homosexual culture rather than a broader, international homosexual culture. Moreover, as a Dutch student of English, I found it interesting to compare the Netherlands to an English-speaking country. Finally, as the subject of homosexuality is very rich and broad, there was no possibility to include more countries due to time and space limitations.

It is also important to note that homosexuality in this paper refers to both homosexual men and homosexual women. Thus, bisexual and transgender people are excluded from the analysis and the results found in this paper are not applicable to these groups. This choice was made to further limit the field of the study, as it became clear from previous research that there are many differences between the different groups of the LGBT (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender) community, and that most of the existing research is focused on homosexual people. As the subject still is rather broad and covers various academic fields, the chosen approach to the subject consists of various components.

First, the homosexual cultures in Ireland and the Netherlands need to be outlined and described. This leads to a comparison between the homosexual cultures of the two countries, as well as their respective relations to the Dutch and Irish national cultures. Then, the focus shifts to

determining whether homosexual culture exists and manifests itself on a national, Western or broader international level. This leads to the following research question:

In what ways does homosexual culture manifest itself next to or as part of the national culture in the Netherlands and Ireland, respectively, and does this culture exist at a national, Western or international level?

Several sub questions also play an important role in this research, as they help to answer the main question:

- ♂ How can culture in general and homosexual culture more specifically be defined?
- ♂ In what ways does homosexual culture differ in the Netherlands and Ireland, respectively, and what are the views on this matter both of laymen¹ and experts²?
- ♂ How do stereotypes and communication about homosexuality and homosexual culture influence the manifestation of homosexual culture?

The first sub question is used to define important concepts for this research, as definitions need to be clear to answer the main research question. Definitions of culture are discussed in the theoretical framework, but together with the data from the interviews and surveys, a definition of homosexual culture can be formulated. The second question is used to determine what view different people have on the existence and manifestation of homosexual culture. Different views of homosexuals and heterosexuals are also taken into consideration to get both an outside and inside view, ensuring an elaborate and detailed view of the situation. The third sub question focuses on stereotypes and communication about homosexuality, both in the media and in a broader sense, and the way in which this influences the manifestation of homosexual culture. Here, earlier research on stereotypes in general and in the media is combined with findings from the interviews and data.

Three organisations have been involved in this research through interviews, namely the Dutch Ministry of Education, Culture and Science, the Dutch COC and the Dutch IHLIA (Internationaal Homo/Lesbisch Informatiecentrum en Archief). As the people working for these organisations are experienced in the field and are concerned with the acceptance of homosexuality on a daily basis, they are able to provide insights that might not have been found otherwise. These insights are used

¹ In this paper, the terms *layman* and *laymen* refer to both homosexual and heterosexual individuals who are not active in organisations focused on the promotion of acceptance of homosexuality.

² In this research, the terms *expert* and *experts* refer to three employees of organisations concerned with the promotion of acceptance of homosexuality, including Jan-Willem de Bruin of COC, Lonneke van den Hoonaard of IHLIA and Els Veenis of the Dutch Ministry of Education, Culture and Science.

as background information and as data, and they are the basis for the questions used in the survey. By including both experts and laymen, a more complete view on the subject and the existence and role of homosexual culture was found.

This paper is divided into different chapters. The first chapter presents and summarises earlier research on homosexuality and homosexual culture, as well as research on intercultural communication and cross-cultural research. Definitions of all the important terms such as homosexuality, culture, subcultures, cultural comparison and stereotypes are provided, discussed and compared to other definitions. These earlier studies are used to contextualise the data presented in this paper. Studies on homosexual culture and the influence of national culture, politics and religion are also included. Some literature on conducting interviews or surveys and formulating research questions is summarised and discussed in the following chapter, the method. This chapter is also used to provide an outline of the way in which this research was carried out. Certain choices that were made for this research are also discussed, such as why certain organisations were selected, background information on these organisations and the number of survey respondents. Chapter three presents the themes and questions that were used in the interviews. The results of the interviews with employees of the cooperating organisations are discussed and this leads to the formulation of the survey questions. These are then discussed and presented. The fourth chapter summarises the results obtained through the surveys and these are sorted into useful clusters to carry out the analysis. The results are categorised on country and sexual orientation. In chapter five, the analysis is presented based on the theoretical framework and the results from the survey and interviews. Subsequently, the answers to the sub questions are formulated here. The conclusion, chapter six, provides the answer to the main research question and summarises the findings of this research. Finally, limitations of this research and recommendations for future research are discussed in chapter 6 as well.

Chapter 1 – Theoretical Framework

After consulting Utrecht University scholars in the fields of *Intercultural Communication*, *Gender Studies* and *Cultural Anthropology*, the decision was made to start with gathering information surrounding all the relevant terms and topics, including homosexuality, culture and subculture, homosexual culture, stereotypes and the media, acceptance, and models for cultural comparisons. All these subjects are discussed below. They are also used to develop a terminology and framework that is used throughout the project. Additionally, the influence of such factors as religion, politics and national culture are discussed. Even though not all the studies are focused on or carried out in the Netherlands or Ireland, they are still useful as most of the previous findings are based on Western cultures and countries or otherwise applicable to the Western world. Furthermore, some literature on formulating questions for surveys and interviews is also discussed, but this overview can be found in Chapter 2, the Method.

1.1 Definitions of Culture

The term culture has been defined many times and in many different ways in earlier research. The focus has often been on national culture, as this provides “[a] convenient number. . . [c]lear membership. . . [a] clearly defined societal framework. . . [e]mpirical evidence” (Verluyten, 2010, p.20). However, Verluyten also states that other cultural groupings are equally important and relevant, as there are always subcultures at play within nation states, e.g. based on religious, ethnic or professional background (2010, p.20). A definition of culture is that it is “to a group what personality or character is to an individual. . . Yet, just as our personality and character guide and constrain our behavior, so does culture guide and constrain the behavior of members of a group through shared norms that are held in that group” (Schein 2012, p.14).

Additionally, culture can be viewed as a social force that can consist of groups of every size and type, as long as they share certain values or backgrounds (Holliday, Hyde & Kullman, 2010, pp.3-4). People belong to various cultures at the same time, and as a result, all these cultures influence them (Trompenaars & Hampden-Turner, 1998; Holliday, Hyde & Kullman, 2010). Moreover, Holliday, Hyde and Kullman associate culture with nature, place, human relations, membership, behaviour and communication (2010, pp.3-4). This means that because of cultural influences, people have certain views on how to deal with these subjects (2010, pp.3-4). Yet another definition of culture is that it is the product of the way a group of people sees themselves and how they are seen by others (Glastra, 1999, p.37). This implies that cultures have inner and outer groups, i.e. Dutch people are part of the national Dutch cultural group, whereas Dutch-speaking Belgium people might not be considered to belong to this culture, while people living in Ireland do not belong to this cultural group at all.

Moreover, this definition also implies that because people regard other people as different, a separate cultural (sub)group can be created.

According to Kottak, “[o]f increasing importance in today’s world are the distinctions between different levels of culture: national, international, and subcultural” (2008, p.51). Here, national culture refers to culture shared by citizens of the same nation, for instance the Dutch culture or the Irish culture. International cultures cross borders and national boundaries, and usually come into existence as the result of cultural borrowing, because “culture is transmitted through learning rather than genetically” (Kottak, 2008, p.51). Even though people within a country share a national culture, diversity in families, communities, classes, regions, etc., can result in subcultures. These are often based on religious, ethnic, linguistic and regional backgrounds, but sexual orientation, sports and profession can also be the basis for subcultures (Kottak, 2008). Even smaller groups that strive towards the same goals can be united in a culture, according to Schermer, as culture does not have to be the result of a large social system such as a country or a language group (2008, pp.85-86). Holliday, Hyde and Kullman state that every individual is a member of different cultural groups, such as national, professional, family, academy, etc. (2010, p.19). As people are part of different cultures, the dominant or main culture is dependent on where someone is at a given time e.g. while someone is at work, that becomes the dominant culture, whereas while someone is celebrating a national holiday, the national culture takes a more prominent role while the professional culture then becomes more of a subculture.

In short, culture is the shared character of a group. As people can be part of different cultural groups, each culture (partly) determines their norms, value systems, beliefs, goals, behaviours and attitudes (Holliday, Hyde & Kullman 2010; Schein 2012).

1.2 Homosexuality and Culture

As becomes clear, culture can be defined in many different ways, but there are some features that are found in every definition: culture is always shared by a group of people because of a shared characteristic or background, and it provides guidelines or norms about certain things. Sexual orientation in general, or homosexual orientation more specifically, can be seen as the characteristic or shared background of a group of people that is the starting point of a cultural group. According to Tatchell (2004) and Mills (2006), homosexual culture can and should be defined like any other culture, as they argue that a museum on homosexuals would include the same kind of objects as museums on other groups of people, such as letters, diaries, photographs, pamphlets, leaflets, art and personal possessions of famous homosexuals. Such a museum should contain the things that tie people together in their culture and that show their shared history (Tatchell, 2004; Mills, 2006).

In the following definition of homosexuality, the influence of homosexuality on identity or character of an individual plays an important part. Because of the concept of homosexuality being complex, it is difficult to formulate a definition that encompasses all its different aspects (Zastrow & Kirst-Ashman, 2007, p.493). A simplistic definition would be that a homosexual person is someone who is romantically, sexually and affectionately attracted to people of the same gender. However, to understand the complexity of homosexuality, it is necessary to view homosexuality as the formation of an identity, according to earlier research. Here, three stages are involved, namely: 1) sexual encounter, 2) social reaction, and 3) identity (Berger & Kelly, as cited in Zastrow & Kirst-Ashman, 2007, p.493). In the first stage, a man or woman finds out about his/her sexual orientation, to which other homosexuals and heterosexuals react in the second stage by labelling that person a homosexual. Then, in the third stage, that person either comes to grips with his/her homosexuality or does not, but his/her identity changes to a certain degree (Berger & Kelly, as cited in Zastrow & Kirst-Ashman, 2007, p.493). This suggests that a homosexual orientation influences or changes a person's identity, because of which it can be seen as an attitude or characteristic. This, in turn, may or may not result in certain behaviours or shared value systems and goals (cf. Holliday, Hyde & Kullman, 2010; Schein, 2012). According to Berger and Kelly, sexual orientation influences everyone's identity and/or behaviour to a certain degree. Therefore, homosexuality creates a cultural group based on a shared sexual background. It can also be argued that homosexual culture only becomes prominent when homosexual people are among other homosexuals, for example in a gay bar, and that homosexuals usually adapt to other cultures, such as national, professional and sports culture (cf. Trompenaars & Hampden-Turner, 1998, pp.20-21; Holliday, Hyde & Kullman, 2010, pp.3-4). Moreover, there is a clear outside and inside group, as membership of homosexual culture is the result of an individual's homosexual orientation, while heterosexual orientation excludes from membership of this cultural group.

1.3 Earlier Research on Homosexual Culture

Earlier research on homosexuality and homosexual culture uncovered similarities between homosexual cultures in countries around the globe, leading to the suggestion that homosexual culture might exist on an international level. Homosexual movements in different places share "house identities, politics, cultures, markets, and intellectual programs which nowadays know no national boundaries. Homosexualities have become globalized" (Plummer, 1992, p.17). In addition, "[t]he range of constructions of homosexuality is growing" and despite differences in gender and sexual culture, differing views on the world economy and different political systems in countries around the world, homosexual identities and cultures show similarities because of shared common elements (Altman, 1997; Drucker, 2000). It has also been argued that in advertising, film, art, on the

Internet, and even in political debates on human rights, homosexual culture has a recognisable image globally (Cruz-Malavé & Manalansan, 2002, p.1). One term that is used for the globalisation of views on homosexual culture and identity is *global queering*, which Altman first uses in a comparison to McDonald's and Disney: "what McDonald's has done for food and Disney for entertainment, the global emergence of ordinary gayness is doing for sexual cultures" (1997, p.424). He thus states that because of homosexuality becoming increasingly ordinary and more visible in societies, a (homo)sexual culture starts developing. Altman, an Australian himself, further argues that this homosexual movement or emergence began in the US in 1996 and has spread out and influenced cultures around the world with popular and academic understandings originating from the US, resulting in separate homosexual (sub)cultures (Jackson, 2009, p.357). Various researchers refer to the globalisation of homosexuality and sexual culture, which they believe results in the existence of homosexual culture at an international level (cf. Plummer, 1992; Altman, 1997; Drucker, 2000). Although there are many similarities in homosexual movements and identities, the question remains whether there is a global homosexual culture.

According to various researchers, the answer to that question is no (cf. Adam, Duyvendak & Krouwel, 1999; Jackson, 2009). It has been stated that even though gay and lesbian have become banners for activists in many countries, this does not mean that there is a singular homosexual culture beyond the Western world, and that similarities between activities, styles and symbols do not automatically mean that identical cultures or identities exist in different nations (Adam, Duyvendak & Krouwel, 1999, p.8). Jackson believes that even though societies around the world are becoming more interconnected and alike through international exchange and flows of goods, people, images and ideas, there are still local processes that influence the local representation of globalisation (2009, p.386). The result is a local culture that is similar to the global culture, and this process of adaptation is called hybridisation (Jackson, 2009, p.387). Thus, Jackson does not believe in a global homosexual culture, as he thinks that homosexual culture exists as a hybrid at a national level influenced by international processes or global culture. Additionally, Weeks states that local differences between homosexual culture are "helping to dissolve the idea of a single universal lesbian or gay identity," as the local meanings of global cultures are even more important than globalisation (2007, p.219). Still, "the Western gay is not seated at the top of an evolutionary tree. . . and notions of what it is to be sexually different are likely to be radically modified as the 'perverse' dynamic at the heart of so many cultures" (Weeks, 2007, p.218). The term *perverse dynamic* refers to the fact that there are different views on homosexuality in different countries and societies, and that this influences homosexual culture in such a way that the latter adapts by either changing cultural tendencies or by becoming more or less visible in these societies.

Furthermore, Weeks' reference to *the Western gay* suggests that there is a Western homosexual culture and various other researchers have also suggested this (cf. Boellstorff, 2007; Martin, Jackson, McLelland & Yue, 2008). Boellstorff states that there is no evidence supporting a direct link between Southeast Asian and Western homosexual movements, and that "metaphors other than 'coming' out may predominate in [Southeast Asian cultures] with consequences for understandings of gay subjectivity" (2007, pp.198-199). Moreover, Martin, Jackson, McLelland and Yue claim that cultural hybrids are at play in Asia, formed by a combination of foreign or international influence from the Western world and local or national culture (2008). On the one hand, both these views suggest that there is no global homosexual culture, but on the other hand these views also suggest that there are Western homosexual cultures or movements. It also becomes clear that global similarities should not be generalised, but regarded in light of the influence they have on local or national homosexual cultures and identities, meaning that even though global elements exist in homosexual culture, national and regional differences play an important part in the way people express this culture and cultural identity (Adam, Duyvendak & Krouwel, 1999, p.8; Jackson, 2009, p.386). In summary, transnational homosexual cultural patterns seem to exist according to previous studies, but there are different opinions about whether homosexual culture exists at a national, Western or larger international level (cf. Boellstorff, 2007; Martin, Jackson, McLelland & Yue, 2008; Jackson, 2009).

1.4 Homosexual Culture in Ireland and the Netherlands

Hence, to compare the Dutch and Irish homosexual culture, it is important to look at differences between the national cultures. It is valuable to use a model of dimensions to compare national cultures, as every dimension can be used to compare a different aspect of culture. Hofstede³ created a model that consists of five dimensions: 1) Power distance, 2) Uncertainty avoidance, 3) Individualism versus collectivism, 4) Masculinity versus femininity, and 5) Long-term orientation versus short-term orientation (cf. Hofstede, 1991; Hofstede & Hofstede, 2005). The first dimension expresses the relation of members of society to power. The most fundamental issue here is how a society handles inequalities among people. The dimension of uncertainty avoidance expresses how (un)comfortable a society feels with uncertainty about the future. The third dimension, individualism versus collectivism, can be used to determine whether individuals take care of themselves and their

³ Hofstede's work on cultural dimensions is not uncontroversial. Some arguments against Hofstede's work are that his use of a survey undermines accuracy in determining cultural disparity, that nations are not proper units for cultural analysis and that it is outdated. Some arguments in favour of Hofstede's work are that he combined systematic data collection with coherent theory and that replications of Hofstede's study or similar studies have usually confirmed his findings. A longer, more detailed discussion of the controversy surrounding Hofstede's work can be found in El-Azez Safi's paper that is listed in the References.

immediate families only (individualistic) or whether they are loyal to a larger group or community, if not the entire society (collectivistic). Individualists are more concerned with personal freedom and expressing themselves, while collectivists are more invested in the entire community or society. Masculinity represents a preference in society for achievement, heroism and assertiveness, and femininity represents cooperation, modesty and quality of life. Finally, with long-term orientation and short-term orientation societies differ in their perspective on truth: the former thinks truth is dependent on situation, context and time, while the latter believes in traditions and focusing on quick results (Hofstede, 2010). The dimensions of power distance and individualism versus collectivism are especially useful for this research, as homosexuality is probably expressed more verbally and loudly in individualistic cultures, as these focus on personal expression. The power distance dimension is concerned with how societies deal with inequality. As homosexual people do not always enjoy the same rights as heterosexual people, this could show differences between Dutch and Irish homosexual culture.

Both the Netherlands and Ireland have a low score on power distance: 38 and 28 on a scale of 100, respectively, meaning that independence, equality and empowerment are important factors for inhabitants of both countries (Hofstede, 2010). However, same-sex marriage is legal in the Netherlands, but not in Ireland, while Ireland has a lower power distance score and this suggests that they are generally more concerned with equality. In the dimension of individualism versus collectivism, the Netherlands scores 80, and Ireland scores 70 (Hofstede, 2010). Both countries thus have a culture focused on the individual, meaning that personal expression and freedom are important values in society. Still, the Netherlands scores higher than Ireland, and hence, the acceptance of personal expression as well as the expression and visibility of homosexuality might be greater (cf. Hofstede, 2010; Keuzenkamp, 2011). According to Keuzenkamp, 91% of the Dutch agreed with the statement *Gay men and lesbians should be free to live their lives as they wish* in 2008, while 81% of the Irish felt similarly (2011, p.10). Another finding from 2008 shows that 70% of the Dutch and 35% of the Irish never considered a sexual relationship between people of the same sex wrong. However, the numbers for people who always think it is wrong are unknown (Keuzenkamp, 2011, p.11). Keuzenkamp also states that in 2006, 82% of the Dutch and 41% of the Irish felt that gay marriage should be permitted in Europe, and that 68% of the Dutch and 29% of the Irish thought same-sex couples should be allowed to adopt children (2011, pp.13-14). In general, Keuzenkamp's findings show that the Dutch are more accepting of homosexuality than the Irish, while according to Hofstede's cultural dimensions there should not be many differences between the two nations (Hofstede, 2010; Keuzenkamp, 2011).

Keuzenkamp goes on to discuss the effects of politics and religion on the acceptance and visibility of homosexuality and homosexual culture in the Netherlands (2011). She states that

religious people more often have a negative attitude towards homosexuality and Adamczyk and Pitt have made the same claim in their research (2009). They also claim that homosexuality becomes more accepted when a nation's values shift from a focus on survival to a focus on self-expression, which is the reason behind the fact that most of the countries where same-sex marriage is legalised are Western (2009). In politically and economically stable countries, religious opposition to homosexuality should be greater because religious movements, like homosexual movements, also express themselves more (Adamczyk & Pitt, 2009). In 2008, 60% of the Dutch people claimed to be religious, while 65% in Ireland made that claim, and while 40% of the Dutch said religion is quite or very important in their lives, 64% in Ireland made that claim (Atlas of European Values, 2008). In both Ireland and the Netherlands, the Roman Catholic faith is most common, with 3,681,400 followers in Ireland in 2006, and 4,644,800 in the Netherlands in 2004/2005 (Becker & Hart, 2006; CSO This is Ireland, 2012). This means that more than 86% of the Irish population was Roman Catholic in 2006, while only a little over 28% was Roman Catholic in the Netherlands one year earlier (CBS, 2012; CSO, 2013). Religious opposition to homosexuality or homosexual culture should thus be greater in Ireland.

Furthermore, both Keuzenkamp and Haidt and Hersh state that leftwing or liberal political parties generally have the most positive attitude towards homosexuality (Keuzenkamp, 2011, p.25; Haidt & Hersh, 2006, p.214). Conservatives fear the effects of a "non-traditional" sexual orientation on their societies, as they are concerned with ethics of divinity and ethics of community, while simultaneously valuing the teachings of the Bible (Haidt & Hersh, 2006, pp.213-214). Liberals usually hold on to ethics of autonomy, as they want people to be able to be who they are as long as this does not harm others (Haidt & Hersh, 2006, p.214). Haidt and Hersh's findings show that liberals in the US are more accepting of homosexuality and the increasing visibility in societies, while conservatives struggle more in balancing ethics of autonomy with ethics of divinity and community (2006, p.14). In general, whether a society is more liberal or conservative in politics and religion influences the perspective on and manifestation of homosexual culture.

1.5 Communication and Stereotypes about Homosexual Culture

Finally, it is important to look at communication about homosexuality and homosexual culture in Ireland and the Netherlands. Communication and stereotypes can influence the manifestation of and perspectives on homosexual culture (cf. Lester & Ross, 2003). Stereotypes are often the first thing that is heard about a culture as "[t]he mental picture we have of a certain group is often the only information we can rely on to try and make our initial communication and co-operation with a member of that group as non-problematic and smooth as possible" (Verluyten, 2010, p.193). Here, Verluyten defines a stereotype as "[a] fixed notion or conception, as of a person, group, allowing for

no individuality, critical judgment, etc.” (2010, p.193). In addition, Schermer states that a stereotype is used to ascribe a certain characteristic to all the members of a group, because of which the members are considered identical and there is no room in people’s minds for the individuality of the separate members of a culture (2008, p.79). Stereotypes are often based on first experiences with a person of another culture or they develop as a result of reports and images in the media. Lester and Ross state that stereotypes form images in people’s minds and that media generalise to transmit news in a clear manner, relying on stereotypes (2003, p.2). They further feel that media often omit contextual information because of time and space limitations, and that as a result, stereotypes are communicated (Lester & Ross 2003, p.2). Even if people gain more information and become more aware of the diversity within a culture, they are still inclined to hold on to their earlier beliefs and stereotypes. Through a stereotype people categorise other people’s culture and cultural identities, and once these have been determined, they do not change easily, according to Festinger (2001). On the one hand, Beller and Leerssen think that “even though the belief is irrational, the impact of that belief is anything but unreal,” referring to the fact that people are inclined to hold on to stereotypes even if they turn out to be untrue (2007). On the other hand, Holliday, Hyde and Kullman feel that stereotypes are the first step towards understanding another culture than one’s own, because they function as a template to which new experiences can be measured (2010, pp.25-27). Thus, stereotypes about cultures initially overshadow the complexity and diversity of the reality, and even when people become better informed and gain more knowledge, stereotypes may still partly determine their perspective on and attitude towards members of another culture. The media play an important part in the spread and communication of stereotypes, as they provide the public with news and noteworthy stories on all kinds of people and cultural groups.

Chapter 2 – Method

The research presented in this paper looks into the existence of homosexual culture next to or as part of national culture in Ireland and the Netherlands, and focuses on national and international aspects of these homosexual cultures. Additionally, culture in general and homosexual culture specifically are defined and the manifestation of homosexual culture is looked into. Then, the communication about and image of homosexual culture and homosexuality in general are analysed with a focus on stereotypes and how these influence viewpoints on this culture. To find answers and results to these questions and issues, a combination of methods is used.

The theoretical framework above was used to provide an overview of existing literature on homosexual culture and to define important terms for this project. This information was used to formulate themes and questions for the interviews with experts.

Initially, the planning was to interview three to five Irish experts employed by GLEN (Gay and Lesbian Equality Network) and three to five Dutch experts employed by COC. GLEN immediately agreed to participate, but after chasing them for almost two months without actually being able to schedule any interviews, the plans to include GLEN were scrapped due to time limitations. Moreover, most Irish organisations concerned with the promotion of acceptance of homosexuals are focused on specific groups, such as students or doctors, and their insights might not be applicable to the entire group. Additionally, the author's contacts in the Netherlands provided openings into Dutch organisations, while he does not have these contacts in Ireland. Hence, the choice was made to exclude Irish organisations from this research and to involve three different Dutch organisations. Below is an overview of the interviews and interviewees in Table 1.

	Lonneke van den Hoonaard (LvdH)	Jan-Willem de Bruin (JWdB)	Els Veenis (EV)
Organisation and Position	IHLIA, Director	COC, General Affairs Officer	Ministry of Education, Culture & Science, Senior Policy Advisor Emancipation
Gender	Female	Male	Female
Sexuality	Lesbian	Homosexual	Bisexual
Date	19 March, 2013	19 March, 2013	9 April, 2013
Place	At IHLIA's office in the Public Library, Amsterdam	At the Public Library, Amsterdam	At the Ministry of ECS, The Hague
Length of interview	30:17	39:35	56:20
Language(s) used	Dutch	Dutch	Dutch
Recorded	Yes	Yes	Yes

Table 1: Interviews and Interviewees

As can be seen, three people employed by different Dutch organisations were interviewed. The COC was selected as it is the oldest organisation concerned with homosexuality, while GLEN was initially chosen because it is the organisation most similar to the COC in Ireland. JWdB from COC was the first person to agree to an interview, and he said that he would be the only participant for COC as they are very busy with work. He then suggested to involve LvdH, who has much experience with research in the field of homosexuality as she is the director of IHLIA, an organisation that gathers and stores information and research on the LGBT community. In turn, LvdH suggested EV, because the latter is a policy advisor for the Ministry of Education, Culture and Science in the field of emancipation in general and homosexuality more specifically.

The COC works for the entire LGBT community by fighting for their equal rights, emancipation and social acceptance in the fields of youth and school, people over 50 years of age, national and international politics, security, culture and faith (COC, 2013). IHLIA's most important task is gathering all the national and international information on the LGBT community that is available, such as research, books, journals, letters, etc., and presenting it to the public (IHLIA, 2013). Finally, the Ministry of ECS supports such organisations as IHLIA and COC, but it also concerns itself with keeping the debate about homosexuality and equal rights of LGBT's going in Dutch politics (Rijksoverheid, 2013). None of these organisations have the manifestation of homosexual culture as an actual goal, but they are all active in the fight for equal rights and social acceptance of homosexuals. All three interviewees come from different backgrounds and organisations, ensuring a clear overview of the situation in the Netherlands. The information from the interviews was then used as data in its own right, but also as input for the survey questions.

Both the themes for the interviews and the questions for the surveys are based on the above discussion of literature. Articles on how to conduct interviews and how to formulate questions were used to formulate questions for both the interviews and the surveys. Boeije argues in favour of open research methods, meaning that the researcher needs to be the instrument used for gathering information (2005, p.261). This entails the researcher finding a way into the group of people or the organisation that is the subject of the interview to get an inside or emic perspective on the situation (cf. Boeije, 2005, Spencer-Oatey & Franklin, 2009). Still, within this open and emic research approach, different methods can be chosen such as ethnographic studies, case studies or grounded theories. Case studies are used to research specific phenomena in its natural context, such as a problem or evaluations of the impact of a new guideline in a company, while the grounded theory approach can be used to formulate a theory based on the analysis of systematically gained data. Ethnographic studies are used to describe the situation of a specific social or cultural group, and the different perspectives on this group and its situation (Boeije, 2005, pp.263-264). Thus, as the purpose of the this research is to determine whether homosexual culture exists at a national, Western or

international level, and how it relates to national culture, the grounded theory approach is most useful. The data are analysed and this leads to conclusions about the level of existence of homosexual culture and to the formulation of theories. However, as the data are based on attitudes towards homosexuality and homosexual culture, there are also aspects of an ethnographic study in this project, as homosexual culture in Ireland and the Netherlands is described as well. Hence, the choice was made to carry out semi-structured interviews with experts working for COC, IHLIA and the Dutch Ministry of ECS. This interviewing method allows the conversation to flow naturally, while the interviewer keeps track of the topics (Boeije, 2005, p.275). This way, the interviewee can speak freely about several aspects of the topic without only providing answers to questions, while the interviewer simultaneously gathers contextual information. The topic list provides the themes and subjects that are relevant, and it is the interviewer's task to steer the conversation in the right direction.

To gather relevant data, certain kinds of questions need to be used, according to Spradley. He suggests five kinds of questions, the first being grand tour questions (Spradley, 1979, p.86). These are used to explore the entire field, and can be aimed specifically at the description of spaces, events, time, a group of people, activities and objects. Usually, these general descriptions offer opportunities to ask somewhat more detailed questions about smaller units; these are called mini-tour questions (Spradley, 1979, p.88). The third kind are example questions, which ask participants to give examples of certain situations or occurrences, while the fourth kind, experience questions, ask for descriptions of experiences in particular settings. Finally, native-language questions can be used to gather information about phrases and terminology used in a specific setting (Spradley, 1979, pp.88-89). These kinds of questions can also be used for formulating themes for semi-structured interviews, as to ensure that the entire topic is covered in depth. As can be seen, all questions are explorative or descriptive in nature, which is in line with Boeije's open research method used for qualitative research. The interview questions and themes can be found in Appendix 1.

The information gathered from the interviews was used to formulate a specific set of questions for structured surveys, which in turn was used to gather quantitative data. The decision to do the interviews first rather than the survey was made because the interviews provided background information on relevant subjects, such as the current situation in the Netherlands, acceptance, visibility of homosexuality and goals of organisations concerned with the promotion of acceptance. By using both interviews and surveys, qualitative as well as quantitative data could be collected.

As the interviews were semi-structured, as much information as possible could be gathered, even though not all the information would prove to be useful. The interviews were transcribed with a focus on content rather than on transcription conventions; the transcriptions can be found in Appendices 2 to 4. Information gained from the interviews was used as background information and as the basis for the questions used in both the Dutch and Irish versions of the survey, but the data

collected through the interviews was also used to answer the research questions of this research. From the interviews it became clear that several questions should be left out of the survey, while others should be reformulated. Some questions were also added specifically for the survey.

The survey questions were first formulated in English, and then translated into Dutch by the author of this paper. Another student of English was asked to translate the questions from Dutch into English, and only if these translations resembled the original English questions closely enough were they approved for the survey. Once the surveys in Dutch and English were as similar as possible, they were posted on the website www.thesistools.com, an online platform that can be used to create surveys. The surveys went online on 23 April 2013 and went offline on 23 May 2013. The link for the Dutch survey was posted on the author's personal Facebook account and LinkedIn account, after which various people from different educational backgrounds and age groups were asked to share the link. The Irish version of the survey was shared by several people currently living in Ireland and by people who had previously lived in the country. The people who posted the Irish survey are from different national, educational and professional backgrounds. Then, the Irish survey was also posted on a general online forum in Ireland (www.boards.ie), that is used by many different people from all over the Republic. These different approaches to finding respondents were used to ensure a variety of people filling out the survey, as no attention was paid to religion, age and academic or professional life, as long as the respondents either had the Dutch or Irish nationality, or had lived there for a longer period of time. Some attention was paid to finding both male and female respondents as well as homosexual and heterosexual respondents. Only during the presentation of the data and during the analysis were the results categorised on country and sexual orientation.

In the end, 47 Irish respondents filled out the complete survey, while the survey was filled out 82 times by Dutch people. The aim was to find 40 to 50 respondents for each country, but as the Dutch survey was shared by many different people, more respondents filled out the survey. Fewer respondents filled out the Irish survey, because the author of this paper not only has less contacts in Ireland, but there were also problems with the forum that was used to share the survey. However, for both countries over 40 people filled out the survey.

Chapter 3 – Results: Interviews

The interviewees were first asked to introduce themselves and their positions at the companies they work for, which provided a general idea about their involvement in the organisations while it simultaneously revealed their expertise on the subject matter. They were also asked to describe the companies and the place of those companies in the field of homosexuality. All the questions that were asked were in line with the research question *In what ways does homosexual culture manifest itself next to or as part of the national culture in the Netherlands and Ireland, respectively, and does this culture exist at a national, Western or international level?*. The first questions of the interview focused on acceptance of homosexuality and important factors here were whether the interviewees feel acceptance has increased over the years and if the situations are similar for the different LGBT groups. The interview then shifted to the existence, manifestation and definition of homosexual culture, and these answers could be used to answer the sub question about a definition of homosexual culture. The discussion about homosexual culture included questions about an international, national and Western homosexual culture, different viewpoints of heterosexual and homosexual people on homosexual culture and goals and ideals of homosexual people. With these answers, the sub question about viewpoints and attitudes of experts and laymen could be answered. To answer the sub question about the influence of stereotypes about homosexual culture, both stereotypes and images of homosexuals were discussed in relation to the role of the media in spreading these. Finally, the friction between the existence of homosexual culture and acceptance was discussed, with a focus on integration, visibility and movements against homosexual culture or identity. For every theme, the interviewees were asked to answer from their own perspective and experience, and to include the role of the organisations.

An overview of the themes and questions that were used in the interviews are presented in Appendix 1 and transcripts of the interviews can be found in Appendices 2 to 4. The answers that were provided by the interviewees are discussed below in an overview of the most important and relevant information. In the final section of this chapter, this information is used to formulate and discuss the questions for the survey.

3.1 The Content of the Interviews

3.1.1 Acceptance

When asked if homosexuality has become more accepted over the years in the Netherlands, JWdB and EV say that acceptance has indeed increased. Both of them refer to on-going research by research agencies that shows acceptance has increased, such as research by The Netherlands Institute for Social Research and ITS, a research institute that is connected to Radboud University Nijmegen. LvdH states that she does not think acceptance has, in fact, increased, and she would

rather say that the tolerance of homosexuality has grown. JWdB seems to agree with LvdH's use of the term tolerance, as he refers to Dutch tolerance. He even says that tolerance is not applicable to the current situation in the Netherlands either, and that indifference would be a better description. All three respondents agree that homosexuality is accepted or tolerated, but that as soon as people are directly confronted by it, their acceptance or tolerance decreases. They claim that as soon as it concerns a family member or someone from the same village being homosexual, acceptance decreases. However, according to EV, awareness of homosexuality has grown as a result of the increased visibility of homosexuals in society since the 1980s, and this positively influenced acceptance in general. People got to know homosexuals as ordinary people, because homosexual people became more open about their sexual orientation. She then said that that "[t]his [greater visibility of homosexuals] is threatening at the same time, and as a result, a counter movement also becomes visible".

All three respondents also mention emancipation in their answers, and they state that even though emancipation has come a long way, the situation can and should still be improved further. Additionally, both JWdB and EV claim that the emancipation of women and the emancipation of homosexuals often go hand in hand. EV then refers to research showing that usually the emancipation of women comes first, then the emancipation of homosexuals and only then the emancipation of transgender people, another subgroup of the LGBT community.

As acceptance of homosexuals increases, homosexual communities take a more prominent place in societies. This is a (sub)culture in its own right and thus, the information provided in this section can be used to show that a homosexual culture indeed exists next to or as part of the national cultures in Ireland and the Netherlands.

3.1.2 Homosexual Culture

Another opinion that is shared by all three respondents is that greater visibility leads to greater acceptance and to a manifestation of people in a group, that may or may not be a cultural group. This means that acceptance and visibility are often connected, resulting in a more prominent culture or cultural group. LvdH states that "[w]hether it is on the basis of religion or homosexuality or the fact that they vote for a certain political party, some kind of subculture comes into being as a result," which she defines as "people feeling connected to each other in a group." This definition implies that because of people being homosexual, they feel connected to each other. EV is of the same opinion, even though she uses the word *scenes* rather than *culture* or *cultures*. JWdB says he does not believe in homosexual culture, but he does refer to all kinds of separate groups of homosexual people, for example Jewish homosexuals, politically right-wing homosexuals, homosexuals that are handicapped. This implies that there is something that is shared by all homosexual people in the Netherlands,

namely their homosexuality, but that they are also part of different cultural groups in the Netherlands at the same time. LvdH immediately refers to homosexual community or identity as a culture consisting of several subcultures, and EV also states that homosexual culture is actually an umbrella term that includes all the different, smaller cultural groups as well.

Additionally, LvdH states that national culture influences the way in which homosexual culture manifests itself, but she feels that homosexual culture has a place in every country. She argues that the national culture determines in what way homosexual people express themselves or manifest themselves, and that the existing image of homosexual people is influenced by national culture as well. JWdB and EV both agree and state that homosexual culture is part of national culture, and that the expression of homosexual culture is dependent on time and place, but also on regulations, laws and rules at a specific time in a specific country or nation.

The information provided here can be used to define culture in general and homosexual culture more specifically, but it also provides some answers to the question in what ways homosexual culture manifests in the Netherlands and Ireland.

3.1.3 A National, Western or International Level

Homosexual culture, according to all three interviewees, exists at a national level. However, all of them share the opinion that there are more similarities between homosexual cultures in the Western world than between homosexual cultures in for instance the Netherlands and India or Ireland and Arabic countries. LvdH thinks these differences between the Western world and other countries are mainly due to the fact that Western homosexual people are more explicit about their sexual orientation, and thus, more visible in society, whereas EV states that despite differences she feels included in homosexual cultures in other countries, for example in Portugal. Still, Portugal is part of the Western world as well, and this refers more to a Western homosexual culture than to a larger international homosexual culture.

JWdB thinks that the processes of homosexual emancipation are similar, if not the same, in various countries and especially in Western countries. Additionally, he feels that homosexual culture is given form by the same kind of influences in different countries, such as influences of the national country, of religious groupings, politics, etc. EV claims that ethnic groups in the Netherlands, such as Moroccan and Turkish groups, are still more religious and that they are more focused on community, groups and family than the average Dutch person, as she feels that most Dutch people are not religious any more and are more focused on close family and themselves. She points out that this difference also exists between Western countries and non-Western countries, implying that homosexual cultures are more similar in Western countries than all around the world.

The answers provided above can be used to determine whether homosexual culture exists at a national, Western or international level. According to the interviewees homosexual culture manifests at various levels simultaneously, such as a national and a Western level.

3.1.4 Shared Goals

The interviewees were also asked if they feel that homosexual cultures in different countries share the same goals. JWdB says that every subculture of homosexual culture has different goals, ideals and values, and he feels that, as a result, homosexual cultures in different countries have different goals as well. Contrary to what JWdB believes, LvdH states that acceptance and equality are important goals that homosexuals strive towards, while she simultaneously feels that there are more diverse opinions about the importance of visibility and integration, both inside and outside homosexual culture. She thus feels that these latter goals might not be shared on an international level at all or that viewpoints on these goals differ from one country to the next, due to the influence of national cultures and values. Additionally, EV expresses doubt about the existence of shared goals in homosexual cultures, but she does say that homosexual people take a stance for each other around the world and that they want to be accepted for who they are.

This information can be used to answer the question on what level homosexual culture exists or manifests. Additionally, it provides insights into the values and goals that are shared in homosexual cultures, and this information can be used to provide an accurate definition.

3.1.5 Homosexual and Heterosexual Perspectives

According to the interviewees, homosexual people and heterosexual people have different viewpoints on homosexual culture. All three of them claim the media are responsible for creating a certain image of homosexuals and their culture, for example with pictures of naked men on boats during Gay Pride in Amsterdam or certain homosexual people on television, such as Gordon, a Dutch television host and singer who is openly gay. Both LvdH and EV take this further and state that the media have created a stereotypical image of homosexuals that is hard to break through and that even when people know a homosexual couple personally, they would point to those stereotypical images to describe homosexuals rather than to that couple. LvdH even says that “[d]iversity is a beautiful definition if you are open to it, but it is something that people have to want to see,” implying that many people are not open to the diversity of homosexual culture. EV adds that there are certain stereotypical images of men and women, or masculinity and femininity in general, and that these are the starting point for the lack of acceptance.

Furthermore, LvdH feels that when groups, such as homosexual cultures or groups, become more visible in societies, groups that are opposed to this group also take a more prominent stance.

“Then if you are talking about actual cultures, something is really going to clash,” says LvdH about the increased visibility of a culture and its counter movement. JWdB takes this even further by referring to the counter movement as the enemy, and he claims that people that are part of a homosexual culture should be aware of the existence of an enemy.

To compare heterosexual and homosexual views on homosexual culture or perspectives of the inside and outside group, the above information can be used as a starting point. Then, more data can be gathered via the survey, and all the results can then be used to answer the sub question about the communication of stereotypes.

3.1.6 Roles of the Organisations

When asked about the role of the organisations they work for in the manifestation of homosexual culture, all three respondents agree that they have an active role. JWdB states that the COC is involved in the public debate about homosexuality to raise awareness of homosexuals and their culture, and that this in turn strengthens their position as it becomes more visible. LvdH thinks that IHLIA already plays a part in the manifestation of homosexual culture because of their goals: gathering and promoting material and texts about homosexuality. Because of this, the visibility of homosexual culture and its manifestation increases. Finally, EV claims that the Ministry of Education, Culture and Science has a role because it supports such organisations as IHLIA and COC, but it also (financially) supports other similar projects such as the organisation of parties for homosexual women in the Hague or the organisation or attendance of a congress on homosexuality or a related subject. Furthermore, the Ministry also has an influence on politics and ensures that the topic stays relevant and the debate continues by keeping it on the (political) agenda. Despite all this, the respondents all claim that none of the organisations have the creation or promotion of homosexual culture as a goal, but the respondents think that as a consequence of greater visibility and acceptance of homosexuals and homosexuality, homosexual culture manifests itself. Thus, because the organisations play an important part in increasing the acceptance and visibility of homosexuals and homosexuality, they indirectly also promote the manifestation and existence of homosexual culture.

3.2 Survey Questions

Information from the interviews was used to formulate survey questions. The complete survey in English and Dutch can be found in Appendices 5 and 6. Below, the relation between the survey questions and the information gathered through the interviews will be discussed briefly.

First, introductory questions were asked, and the respondents were asked to fill out their gender, age, sexual orientation, and nationality. As the interviewees linked the emancipation of

women with the emancipation of homosexuals, it seemed interesting to look at women's and men's answers separately. Respondents were asked to fill out their age because this could influence their perspective on homosexuality, as several interviewees stated that acceptance started to increase in the 1980s. The sexual orientation of respondents is important as well, because these categories can be used to reveal the viewpoints of heterosexuals and homosexuals in general, which the interviewees thought to be different. Respondents were asked to fill out their nationality as a background check, and many people who did not have the Irish or Dutch nationality filled out they had been living in either Ireland or the Netherlands for a longer period of time. Finally, respondents were asked to indicate their level of familiarity with the homosexual community, as this could influence their attitude towards homosexual culture.

Secondly, as the interviewees referred to greater visibility leading to greater acceptance and to the 1980s as a starting point for increased visibility and acceptance of homosexuals, a question in the survey asks respondents to indicate whether they feel that visibility has indeed increased since the 1980s. Then, respondents were asked to indicate whether they feel the current situation in Ireland or the Netherlands could best be described by the term *acceptance*, *tolerance*, *indifference* or none of these. Next, respondents were asked about their own acceptance of homosexuality, and whether they feel same-sex couples should be able to marry and adopt. The final questions of this theme asked about the influence of politics and religious beliefs on acceptance in the Netherlands and Ireland.

Thirdly, questions about homosexual culture were asked. Respondents were asked whether they feel that a homosexual culture exists and whether they think homosexual men and homosexual women belong to the same homosexual culture. This latter question is important, because the interviewees indicated that they believe that homosexual culture consists of many subcultures. A definition of culture was not included in the survey, because this could influence respondents in their answers. As the interviewees did not agree on the existence or non-existence of shared goals for homosexuals, respondents were asked if they feel that there are shared goals for homosexuals. Then, respondents were asked to rank the five possible goals that were discussed in the interviews, namely acceptance, integration, equality, recognition and visibility, from most important to least important. These questions can also be used to compare the Netherlands and Ireland and to draw conclusions about a homosexual culture in both countries. Respondents were also asked to indicate their feelings about the influence of national culture on homosexual culture and to provide their opinion about the level of existence of homosexual culture.

Finally, the focus shifted to differences and similarities between homosexual and heterosexual perspectives on homosexual culture, as all interviewees emphasised the differences between the outside and inside groups of homosexual culture. Communication about homosexual

culture played an important part in these questions, as the (influence of) communication in Ireland and the Netherlands might be different. Respondents were asked to state who, namely homosexuals, heterosexuals, both or none, they feel has a stereotypical view on and a lack of knowledge of homosexuals and their culture. They were also asked if a stereotypical image is due to reports and images in the media. The data gathered through these questions helps in determining the way people and the media communicate about homosexual culture and how this influences the manifestation of the culture.

Chapter 4 – Results: Survey

This chapter presents the findings of the survey, starting with the respondents themselves. Then, the other data are presented in the same categories that were used in the survey, starting with homosexuality and acceptance, followed by homosexual culture and finally homosexual and heterosexual viewpoints. Both the data found in the Netherlands and Ireland are discussed and a division is made between homosexual and heterosexual respondents and their viewpoints.

4.1 Respondents

Both in Ireland and the Netherlands people were asked to fill out the survey through Facebook, LinkedIn and online forums or messaging boards. Several connections of the author also shared the links to the surveys to reach as many different people as possible. Table 2 below presents an overview of the respondents.

		Ireland	The Netherlands
Gender	Male	34 (72%)	22 (27%)
	Female	13 (28%)	60 (73%)
Age	15 – 30	32 (68%)	65 (79%)
	30 – 45	11 (24%)	8 (10%)
	45 – 60	3 (6%)	9 (11%)
	60 or older	1 (2%)	0 (0%)
Sexual orientation	Heterosexual	23 (49%)	64 (78%)
	Homosexual / Lesbian	21 (45%)	10 (12%)
	Bisexual	3 (6%)	7 (9%)
	Transgender	0 (0%)	0 (0%)
	Other	0 (0%)	1 (1%)
Nationality	Irish / Dutch	33 (70%)	81 (99%)
	Other	14 (30%)	1 (1%)
Familiarity with homosexual community	Not familiar at all	5 (11%)	5 (6%)
	Slightly familiar	16 (34%)	32 (39%)
	Familiar	15 (32%)	31 (38%)
	Very familiar	11 (23%)	14 (17%)
Total		47	82

Table 2: Survey Respondents

As can be seen, 27% of the respondents in the Netherlands are male and 73% are female, while in Ireland 72% of the respondents are male and only 28% are female. For both countries, most respondents are between 15 and 30 years old.

In addition, of the 64 heterosexual respondents in the Netherlands, 53 are women and 11 are men, while 9 of the 10 homosexual respondents are men and only 1 is a female respondent. Out of 7 respondents with a bisexual orientation, 5 are women and 2 are men. Finally, one female respondent describes her sexual orientation as queer as she does not want to be referred to as lesbian or

homosexual. However, during the rest of this chapter and the following chapter, she is considered to be a homosexual respondent. In Ireland, all the homosexual and bisexual respondents are men, while all 13 women are heterosexuals, and 10 men are heterosexuals as well. Moreover, as there are so few bisexual respondents in both countries and because the focus of this project is on heterosexual and homosexual views and attitudes, bisexual respondents are not considered in the analysis in the next chapter.

Despite not all respondents in Ireland having the Irish nationality, all answers are taken into account as the respondents have been living in Ireland for a longer period of time. Of the Dutch respondents only 1 respondent does not have the Dutch nationality, but this person has been living in the Netherlands for a longer period of time as well. Therefore, respondents with a different national background were assumed to be familiar with the current situation regarding homosexuality in Ireland and the Netherlands.

When it comes to familiarity with the homosexual community, homosexual respondents in both Ireland and the Netherlands are most familiar with the community there. All bisexual respondents claim to be either slightly familiar or familiar with the homosexual communities in both countries. Heterosexual people are the only ones that indicate that they are not familiar with the homosexual community at all, but some of them also claim to be very familiar with it.

In the following sections of this chapter, the results are categorised according to both country and sexual orientation of the respondents. Gender and age are not used for categorisation, as there is too little representation of most age groups and only one female homosexual respondent.

4.2 Homosexuality and Acceptance

Whether respondents feel that visibility of homosexuals and homosexuality has increased since the 1980s in the Netherlands and Ireland is shown in Table 3 below.

	Ireland			The Netherlands		
	Homo	Hetero	Bi	Homo	Hetero	Bi
Yes	20 (95%)	22 (96%)	3 (100%)	10 (91%)	60 (95%)	6 (86%)
No	1 (5%)	1 (4%)	0 (0%)	1 (9%)	3 (5%)	1 (14%)

Table 3: Answers to the question *Do you feel that homosexuals have become more visible in (the Republic of Ireland/the Netherlands) since the 1980s?*

In both countries, most respondents feel that the visibility of homosexuals in society has indeed increased since the 1980s. The general feeling about this seems to be similar in Ireland and the Netherlands for both heterosexuals and homosexuals.

The following table presents the data found when respondents were asked to select one of the terms acceptance, tolerance and indifference to describe the current situation around and feelings about homosexuality in the Netherlands and Ireland.

	Ireland			The Netherlands		
	Homo	Hetero	Bi	Homo	Hetero	Bi
Acceptance	4 (19%)	6 (26%)	1 (33%)	4 (36%)	22 (34%)	2 (29%)
Tolerance	12 (57%)	10 (44%)	2 (67%)	7 (64%)	32 (50%)	3 (42%)
Indifference	5 (24%)	6 (26%)	0 (0%)	0 (0%)	8 (13%)	2 (29%)
None of these	0 (0%)	1 (4%)	0 (0%)	0 (0%)	2 (3%)	0 (0%)

Table 4: Answers to the question *People have different attitudes towards homosexuality. Please indicate which of the following attitudes you feel is most applicable to the situation in (the Republic of Ireland/the Netherlands).*

Heterosexuals are the only respondents to select all options in both countries, while none of the homosexual and bisexual respondents feel that homosexuality is not accepted or tolerated in the Netherlands or Ireland at all. Whereas some Irish homosexuals feel that there is an indifferent attitude towards homosexuality in Ireland, Dutch homosexuals never select this description for the Netherlands. Differences between homosexuals and heterosexuals as well as between the two countries are clear here.

In Table 5 below, the respondents' own indications of their acceptance of homosexuality are presented. They were asked to rate their own acceptance with 1) not accepting at all, or 2) slightly accepting, or 3) accepting, or 4) completely accepting.

	Ireland			The Netherlands		
	Homo	Hetero	Bi	Homo	Hetero	Bi
Not accepting at all	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (2%)	0 (0%)
Slightly accepting	0 (0%)	1 (4%)	0 (0%)	0 (0%)	2 (3%)	0 (0%)
Accepting	1 (5%)	2 (9%)	1 (33%)	0 (0%)	9 (14%)	1 (14%)
Completely accepting	20 (95%)	20 (87%)	2 (67%)	11 (100%)	52 (81%)	6 (86%)

Table 5: Answers to the question *How accepting of homosexuality are you?*

In both countries, heterosexuals are most divided over the different categories, while (almost) all homosexuals claim to be completely accepting of homosexuality. As a check, respondents were asked whether they feel same-sex couples should be able to get married and to adopt. The results of these questions can be found in Table 6.

		Ireland			The Netherlands		
		Homo	Hetero	Bi	Homo	Hetero	Bi
Marry	Yes	21 (100%)	22 (96%)	2 (67%)	11 (100%)	62(97%)	7 (100%)
	No	0 (0%)	1 (4%)	1 (33%)	0 (0%)	2 (3%)	0 (0%)
Adopt	Yes	21 (100%)	22 (96%)	2 (67%)	11 (100%)	61 (95%)	6 (86%)
	No	0 (0%)	1 (4%)	1 (33%)	0 (0%)	3 (5%)	1 (14%)

Table 6: Answers to the questions *Should same-sex marriage be legalised in Ireland? or Do you think that homosexual couples should be able to get married in the Netherlands and Should same-sex couples be allowed to adopt children in (Ireland/the Netherlands)?*

As can be seen in Table 6, the results in Ireland for marriage and adoption are exactly the same. Only heterosexuals sometimes do not support same-sex marriage and adoption, but this is a very small number of respondents. There are no clear differences between attitudes in Ireland and the Netherlands, or between the inside and outside group of homosexual culture.

In Table 7 below, the results of the questions regarding the influence of religion and politics on the acceptance of homosexuals are presented.

		Ireland			The Netherlands		
		Homo	Hetero	Bi	Homo	Hetero	Bi
Religion	Yes	20 (95%)	20 (87%)	3 (100%)	11 (100%)	60 (94%)	7 (100%)
	No	1 (5%)	3 (13%)	0 (0%)	0 (0%)	4 (6%)	0 (0%)
Politics	Yes	16 (76%)	17 (74%)	2 (67%)	10 (91%)	53 (83%)	6 (86%)
	No	5 (24%)	6 (26%)	1 (33%)	1 (9%)	11 (17%)	1 (14%)

Table 7: Answers to the questions *Does religion or do religious beliefs influence the acceptance of homosexuals in (Ireland/the Netherlands)? and Do politics influence the acceptance of homosexuals in (Ireland/the Netherlands)?*

In both Ireland and the Netherlands, the number of respondents that think religion has an influence on the acceptance of homosexuality is greater than the number of respondents that think politics have an influence. In both countries, homosexual respondents more often feel that religion and politics influence acceptance. This indicates an important difference between the inside and outside groups of homosexual culture.

4.3 Homosexual Culture

The first question of this part of the survey asked respondents whether they feel a homosexual (sub)culture actually exists. In Table 8 below, the answers are summarised.

	Ireland			The Netherlands		
	Homo	Hetero	Bi	Homo	Hetero	Bi
Yes	20 (95%)	20 (87%)	2 (67%)	11 (100%)	54 (86%)	7 (100%)
No	1 (5%)	3 (13%)	1 (33%)	0 (0%)	9 (14%)	0 (0%)

Table 8: Answers to the question *Do you feel that there is a homosexual (sub)culture in (the Republic of Ireland/the Netherlands)?*

In both countries, most respondents believe that a homosexual (sub)culture exists. Heterosexual respondents are more divided on the subject than homosexuals, but still only 13% of the Irish heterosexuals and 14% of the Dutch heterosexuals state that such a culture does not exist. Only 5% of the Irish homosexuals and none of the Dutch homosexuals feel that a homosexual culture does not exist. This indicates differences between the views of the inside and outside group. However, the majority of both groups feels that homosexual culture does exist, but there are still differences between the groups.

Table 9 below shows whether respondents feel that homosexual women and homosexual men belong to the same homosexual culture.

	Ireland			The Netherlands		
	Homo	Hetero	Bi	Homo	Hetero	Bi
Same	8 (38%)	12 (52%)	1 (33%)	1 (9%)	37 (58%)	2 (29%)
Separate	13 (62%)	11 (48%)	2 (67%)	10 (91%)	27 (42%)	5 (71%)

Table 9: Answers to the question *Would you say that homosexual women and homosexual men belong to the same homosexual culture or that they are separate subcultures?*

In both the Netherlands and Ireland, most homosexual respondents feel that homosexual women and homosexual men are part of separate homosexual cultures. Yet, only 9% of the Dutch homosexual respondents feels that homosexual men and women belong to the same culture, while 38% feels similarly in Ireland. Heterosexual respondents more often state that homosexual men and women belong to the same homosexual culture. There are clear differences between the in-groups in both countries and between homosexual and heterosexual views in general.

Respondents were also asked if they feel that homosexuals in Ireland or the Netherlands share certain goals and ideals and if they think that homosexuals worldwide share certain goals and ideals. The results of these questions are shown in Table 10. As can be seen, the majority of all sexual orientations in both countries feel that on a national level, homosexuals share certain goals and/or ideals. However, when asked if homosexuals worldwide share the same goals and/or ideals, most respondents do not think so. The major difference found here is that 48% of the Irish homosexuals feel that there are international goals, whereas only 18% of the Dutch homosexuals feel the same way.

		Ireland			The Netherlands		
		Homo	Hetero	Bi	Homo	Hetero	Bi
National*	Yes	16 (76%)	16 (70%)	3 (100%)	8 (73%)	56 (88%)	6 (86%)
	No	5 (24%)	7 (30%)	0 (0%)	3 (27%)	8 (12%)	1 (14%)
International	Yes	10 (48%)	11 (48%)	3 (100%)	2 (18%)	31 (48%)	1 (14%)
	No	11 (52%)	12 (52%)	0 (0%)	9 (82%)	33 (52%)	6 (86%)

Table 10: Answers to the questions *Do you feel that homosexuals in (Ireland/the Netherlands) share certain goals or ideals?* and *Would you say that homosexuals all around the world have the same goals and ideals?*

In addition, respondents were asked to rank several possible goals, namely acceptance, integration, equality, recognition and visibility, from 1 to 5, with 1 being the most important goal and 5 being the least important one.⁴ Table 11 shows how often the respondents in Ireland and the Netherlands ranked the goals as most important. A complete overview of the ranking of different goals can be found in Appendix 7.

	Ireland			The Netherlands		
	Homo	Hetero	Bi	Homo	Hetero	Bi
Acceptance	12 (57%)	13 (57%)	0 (0%)	2 (18%)	27 (42%)	1 (14%)
Integration	2 (10%)	3 (13%)	1 (50%)	1 (9%)	4 (6%)	0 (0%)
Equality	6 (29%)	10 (43%)	0 (0%)	8 (73%)	23 (36%)	3 (43%)
Recognition	2 (10%)	1 (4%)	0 (0%)	0 (0%)	10 (16%)	2 (29%)
Visibility	1 (5%)	1 (4%)	1 (50%)	0 (0%)	8 (13%)	0 (0%)

Table 11: The most important values of homosexuals according to Irish and Dutch respondents of different sexualities. The percentages indicate the parts of the entire homosexual, heterosexual, bisexual and queer groups in Ireland and the Netherlands that filled out the question.

As can be seen, acceptance is the most important goal in Ireland according to both heterosexual and homosexual respondents. Equality is often rated as the most important goal of homosexuals by these groups of respondents. In the Netherlands, homosexual respondents most often select equality as the most important goal of homosexuals, while heterosexuals choose acceptance. However, the second largest group of heterosexual respondents in the Netherlands select equality as the most important goal. In addition, visibility is least often selected as the most important goal by heterosexual and homosexual respondents in Ireland. In the Netherlands, visibility and recognition are never selected as the most important goal by homosexuals, whereas integration is the least often selected by heterosexual respondents. There are differences between the goals of homosexuals in Ireland and the Netherlands, but there are also differences within the countries between the inside and outside group of homosexual culture.

When asked if they feel national culture heavily influences homosexual culture, respondents are somewhat divided. The data collected through this question can be found in Table 12 below.

	Ireland			The Netherlands		
	Homo	Hetero	Bi	Homo	Hetero	Bi
Yes	9 (43%)	12 (52%)	2 (67%)	8 (73%)	31 (48%)	3 (43%)
No	12 (57%)	11 (48%)	1 (33%)	3 (27%)	33 (52%)	4 (57%)

Table 12: Answers to the question *Do you feel that homosexual culture in (Ireland/the Netherlands) is heavily influenced by national culture?*

⁴ It should be noted that some respondents did not use the numbers 1 through 5, but for instance ranked two goals as the most important ones, and three goals as less important.

In Ireland, most heterosexual respondents (52%) feel that national culture does in fact influence homosexual culture. In the Netherlands, the majority of heterosexual respondents (52%) think the opposite, namely that homosexual culture is not heavily influenced by national culture. With homosexuals it is exactly the opposite: where most homosexual respondents (57%) in Ireland claim that homosexual culture is not influenced by national culture, most homosexual respondents in the Netherlands (73%) do think that national culture influences homosexual culture. There are differences between homosexuals and heterosexuals within the countries and there are differences between Ireland and the Netherlands.

Finally, respondents were asked to indicate at what level homosexual culture exists or manifests itself, namely a national, Western or international level.⁵ Each respondent could select one, two or all three answers to get a general idea about the attitudes towards the level of existence of homosexual culture. Table 13 shows how often the different levels were selected by respondents.

	Ireland			The Netherlands		
	Homo	Hetero	Bi	Homo	Hetero	Bi
National	8 (28%)	5 (17%)	2 (33%)	4 (24%)	22 (22%)	3 (23%)
Western	8 (28%)	10 (35%)	3 (50%)	8 (47%)	37 (37%)	5 (38%)
International	13 (44%)	14 (48%)	1 (17%)	5 (29%)	41 (41%)	5 (38%)

Table 13: Answers to the question *Do you feel that homosexual culture exists at a national, Western or international level? (more than one answer possible).*

Heterosexuals in both countries most often choose international or worldwide as the level of existence of homosexual culture, and so do Irish homosexual respondents. Dutch homosexual respondents most often select a Western level. Here, differences between homosexual respondents in both countries are most evident, while there do not seem to be a great differences between heterosexual respondents.

4.4 Homosexual and Heterosexual Viewpoints

Respondents were asked to indicate who they feel often have a stereotypical view on homosexuals and their culture: homosexuals, heterosexuals, both or neither. The results are shown in Table 14.

	Ireland			The Netherlands		
	Homo	Hetero	Bi	Homo	Hetero	Bi
Homosexuals	1 (5%)	1 (4%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (2%)	0 (0%)
Heterosexuals	3 (14%)	7 (31%)	0 (0%)	3 (27%)	14 (22%)	1 (14%)
Both	17 (81%)	15 (65%)	3 (100%)	8 (73%)	47 (74%)	6 (86%)
Neither	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (2%)	0 (0%)

Table 14: Answer to the question *Do you think that homosexual and heterosexual people often have a stereotypical view on homosexual culture and homosexuals?.*

⁵ All respondents had to choose at least one level of existence of homosexual culture to determine differences between people who do believe and people who do not believe in homosexual culture. None were found.

Most respondents, both in Ireland and the Netherlands, think that both heterosexuals and homosexuals often have stereotypical views. Many respondents also feel that only heterosexual respondents usually have stereotypical views. In Ireland, homosexuals more often select both than heterosexuals, while in the Netherlands, the percentages of heterosexual (74%) and homosexual respondents (73%) that select this option are almost the same. There are clearer differences between the countries than between homosexual and heterosexual respondents.

In addition, respondents were asked whether they feel stereotypical views are due to the media. The answers are presented in Table 15 below.

	Ireland			The Netherlands		
	Homo	Hetero	Bi	Homo	Hetero	Bi
Yes	20 (95%)	17 (74%)	3 (100%)	9 (82%)	46 (73%)	5 (71%)
No	1 (5%)	6 (26%)	0 (0%)	2 (18%)	17 (27%)	2 (29%)

Table 15: Answers to the question *Would you say a stereotypical view is due to reports and images in the media?*

Heterosexual respondents in both countries are the ones that are most divided on this matter, but the percentages in Ireland and the Netherlands are almost the same. There are more differences between the answers of Dutch homosexuals and Irish homosexuals. Homosexual and heterosexual respondents have different views on this statement.

Finally, respondents were asked who they feel lack information and knowledge about homosexual culture and homosexuality in general. Again, they could choose between heterosexuals, homosexuals, both and neither. The results are shown in Table 16.

	Ireland			The Netherlands		
	Homo	Hetero	Bi	Homo	Hetero	Bi
Homosexuals	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	2 (3%)	0 (0%)
Heterosexuals	6 (29%)	6 (26%)	1 (33%)	5 (45%)	15 (24%)	1 (14%)
Both	15 (71%)	10 (44%)	2 (67%)	6 (55%)	31 (49%)	5 (72%)
Neither	0 (0%)	7 (30%)	0 (0%)	0 (0%)	15 (24%)	1 (14%)

Table 16: Answers to the question *Do you feel that homosexual and heterosexual people lack information and knowledge about homosexual culture and homosexuality in general?.*

Irish homosexuals more often believe that both heterosexuals and homosexuals lack information and knowledge than Dutch homosexuals, who more often only select heterosexuals. Heterosexuals are more divided over the different answers. There are clear differences between both outside and inside groups and countries.

Chapter 5 – Analysis

In this chapter, the answers to the sub questions are presented. First, a definition of culture and homosexual culture is formulated that is in line with findings from earlier studies and the definitions of (homosexual) culture provided by the interviewees. Secondly, the ways in which homosexual culture manifests in both Ireland and the Netherlands is discussed. Here, viewpoints of survey respondents and interviewees are compared and contrasted, and differences between heterosexual and homosexual perspectives and attitudes are discussed. This leads to a discussion of the level of existence of homosexual culture in Ireland and the Netherlands. Finally, the communication and stereotypes about homosexual culture are discussed, for which the interviews, the data gathered through the survey and literature are used. The influence of communication and stereotypes about homosexuality on the manifestation of homosexual culture are also discussed.

5.1 A Definition of Homosexual Culture

Culture has often been defined in relation to national culture, but there are many different kinds of culture, based on such shared commodities as region, internationality, sports, work, religion or sexual orientation, as has been suggested by various researchers, such as Kottak (2008) and Verluyten (2010). However, despite previous research into homosexual culture, a definition of homosexual culture could not be found. Still, even without being provided with a definition, 89% of the Irish respondents and 89% of the Dutch respondents feel that homosexual culture actually exists in their countries. In addition, two out of three interviewees explicitly state that they believe in a homosexual culture, while JWdB says he does not believe in a homosexual culture. However, he does state that there are all kinds of LGBT groups in which people feel connected to each other.

Moreover, LvdH says that the definition of every other culture also applies to homosexual culture, namely “the shared expressions of and feelings about identities and preferences,” which is in line with Schein’s definition that culture is “to a group what personality or character is to an individual” (Schein, 2012, p.14). LvdH’s definition that homosexuals share expressions and ideas about identities is in line with Berger & Kelly’s findings that having a homosexual orientation influences someone’s identity (as cited in Zastrow & Kirst-Ashman, 2007, p.493). Hence, culture is always shared by a group of people, and it results in certain behaviours, value systems, beliefs, norms, goals and attitudes. These in turn influence the identities of the people in that cultural group, which is in line with definitions of culture provided by Holliday, Hyde and Kullman (2010) and Schein (2012).

The interviewees think of homosexual culture as an umbrella term that encompasses many smaller cultural groups on a national level, such as Jewish homosexuals, female homosexuals that do not want to be called lesbians, etc. Of the survey respondents in Ireland, 45% think that homosexual

men and homosexual women belong to the same homosexual culture, and 49% of the Dutch respondents think the same thing. The feeling that homosexual culture consists of many different smaller cultures implies that homosexual culture is the main culture that also includes several subcultures (cf. Kottak, 2008). Kottak states that people within a country share a national culture, but that subcultures emerge as a result of diversity in religion, ethnicity, sexual orientation, sports, etc. (2008, p.51). Additionally, Schermer states that smaller groups that are not the result of a large social system can strive towards shared goals (2008, pp.85-86). This is in line with findings of this project as well, especially on a national basis. The goals of homosexual culture and other manifestations are discussed in more detail in the following section of this chapter. Homosexual culture seems to be a subculture that is part of a national culture that in its own turn becomes a culture that consists of various subcultures on a national level.

In addition, LvdH and EV feel that when a culture or community takes a more prominent and visible place in society, there is going to be a clash because a counter movement also becomes more visible. They imply that there is a clear outside and inside group in homosexual culture, which is in line with Glastra's definition that culture is the product of how a group of people sees themselves and how they are seen by others (1999, p.37). All three respondents feel that many people have a stereotypical image of homosexuals because they do not know homosexuals and their culture well enough. They also feel that the media are often responsible for these stereotypes.

Thus, homosexual culture can be defined as the culture of homosexual men and women that comes into being as a result of their shared sexual orientation, which is in line with earlier definitions of culture (cf. Verluyten, 2010; Schein, 2012). In this group, people have a feeling of connection and recognition based on their shared background. Homosexuals are clearly members of this culture, while heterosexuals in general are not and as a result, inside and outside groups of culture have different attitudes towards and views on homosexual culture. This supports Glastra's statement that inside and outside groups of cultures view a culture differently. Because of this, members of the culture develop similar expressions of and feelings about preferences and identities of themselves, leading to certain behaviours, value systems, norms, beliefs, attitudes and goals. Within this culture there are different cultural groups at play, most noticeably homosexual men and homosexual women. These can be further divided into homosexual cultures based on religious background, age, local background, specific preferences, etc. This is in line with Kottak's definitions of culture and subculture (2008, p.51).

In the following section, the manifestation of homosexual culture in Ireland and the Netherlands is discussed in more detail, specifically looking at the goals of members of homosexual culture, the influence of national culture, politics and religion, and the level of existence of homosexual culture. Other manifestations of homosexual culture are also discussed. The

Netherlands and Ireland are compared and contrasted to determine similarities and differences between the homosexual cultures, and a differentiation is also made between heterosexual and homosexual viewpoints.

5.2 The Manifestation of Homosexual Culture

5.2.1 Visibility and Acceptance

According to all three interviewees, as acceptance and visibility of homosexuals increase, their place in society becomes more prominent. As a result, homosexual culture manifests itself more prominently. This is in line with Altman's statement that because of homosexuality becoming more visible and ordinary, a homosexual culture comes into being (1997). The interviewees state that since the 1980s the visibility of homosexual people has increased and that people have become more aware of homosexuals as a result. In Ireland, 96% of the respondents also think that visibility has increased, and 94% of the Dutch respondents think the same thing. As can be seen, the general feeling about this is equal in both countries and thus, homosexual culture has taken a more prominent place in societies in Ireland and the Netherlands since the 1980s.

In Ireland, 23% of the respondents feel that homosexuality is accepted, while in the Netherlands 35% of the respondents feel the same way. This in line with Keuzenkamp's findings that the Dutch are, in general, more accepting of homosexuality than the Irish (2011, pp.10-14). The main difference between Ireland and the Netherlands here is that in the latter country homosexuality is believed to be accepted more, while the Irish feel there is a more indifferent attitude towards homosexuality. The greater acceptance in the Netherlands could be due to the fact that according to Hofstede the Dutch culture is even more individualistic than the Irish culture (2010). This greater individualism often becomes evident in a nation's focus on self-expression and personal freedom, as people accept other individuals because everybody enjoys personal freedom. This indicates that homosexuals are perhaps more explicitly homosexual and visible in the Netherlands than in Ireland. Another reason could be that more Irish than Dutch people are Catholic, because of which there is greater religious opposition in Ireland according to Adamczyk and Pitt (2009) (Becker & Hart, 2006; CSO This is Ireland, 2012).

Moreover, homosexuals in both Ireland and the Netherlands are more positive about the situation around acceptance than heterosexuals. An interesting difference that implies greater acceptance in the Netherlands is that homosexual respondents there only feel that acceptance and tolerance describe the situation, while in Ireland homosexuals select acceptance least often and tolerance and indifference more often to describe the current situation. These imply that there might be different attitudes towards homosexuality and homosexual culture in both countries. Even though there are similarities between homosexual cultures as well, Adam, Duyvendak and Krouwel argue

that this does not mean a single homosexual culture beyond the Western world exists (1999, p.8). However, the findings presented here do not indicate there is a Western homosexual culture. Due to different attitudes towards the culture in Ireland and the Netherlands the actual manifestation and visibility of homosexual culture differs as well. This disputes Adam, Duyvendak and Krouwel's implication that there is a singular homosexual culture in the Western world.

5.2.2 Influence of National Culture, Religion and Politics

As about half of the Irish and Dutch respondents think that national culture influences homosexual culture, national culture may or may not influence homosexual culture. This partly supports claims by Plummer (1992), Altman (1997) and Jackson (2009) that homosexual culture exists on a Western or international level, but it also suggests that there are local processes and cultures that influence the manifestation of homosexual culture on a national level. However, there are clearer differences between homosexuals and heterosexuals, especially in the Netherlands. There, 73% of the homosexual respondents think homosexual culture is heavily influenced by national culture, whereas only 48% of the heterosexuals think the same thing. In Ireland, 43% of the homosexuals and 52% of the heterosexuals think national cultures heavily influences homosexual culture. This implies that according to homosexual respondents there is perhaps a bigger influence of national culture on homosexual culture in the Netherlands than in Ireland. This can be linked to Glastra's theory that culture is the product of the way a group of people sees themselves and how they are seen by others (1999, p.37). Because there are bigger differences between the attitudes of the outside and the inside group in the Netherlands than in Ireland, this indicates that homosexual culture differs per country. As a result, specific ideas, beliefs, value systems and norms of homosexuals could also differ per country and in the way they are seen by outside and inside groups, as has been suggested by Holliday, Hyde and Kullman (2010) and Schein (2012).

In addition, the majority of respondents in both Ireland and the Netherlands thinks that religious beliefs and religion in general influence the acceptance of homosexuality. This is interesting, because in 2005 only 28% of the Dutch claimed to be Roman Catholic, while 86% of the Irish made that same claim in 2006 (CBS, 2012; CSO, 2013). There are many different religions in both countries and this could influence homosexual culture differently, but the focus here is on Catholicism. On the one hand, it could be expected that religion is a bigger influence on homosexual culture in Ireland than in the Netherlands because there is a higher percentage of religious (Roman Catholic) people, but on the other hand the Dutch culture is more individualistic and focused on self-expression (Hofstede, 2010), and as a result, religious opposition to homosexuality could also be expressed more explicitly, according to Adamczyk and Pitt (2009). Therefore, even though the number of religious people is smaller in the Netherlands, religious opposition could be greater because all

people express themselves more (Adamczyk & Pitt, 2009; Hofstede, 2010). However, Ireland scores rather high on the individualism dimension as well (70 out of 100), and thus, the Irish are usually considered to be focused on self-expression as well, according to Hofstede (2010). This means that religious opposition there should be greater there, as the percentage and number of religious people is greater and people are almost as focused on self-expression as in the Netherlands. Homosexual respondents in both countries more often state that religion influences homosexual culture than heterosexual respondents, which shows a difference between the inside and outside groups. This is a similarity between homosexual culture in both countries simultaneously, while it also entails differences because there are different numbers of religious people and different religions (cf. CBS, 2012; CSO, 2013).

Politics have an influence on the acceptance of homosexuality and on homosexual culture according to 74% of the Irish and 84% of the Dutch. Thus, a bigger majority of the Dutch than of the Irish feels that politics play a part in the manifestation of homosexual culture. Yet, in Ireland as well as in the Netherlands there are both conservative and liberal parties represented in the governments. According to Haidt and Hersh liberal parties are more accepting of homosexuality than conservative parties in general (2006, p.214). As liberal and conservative parties make up the current political system in both countries, there are accepting and non-accepting political leaders. Still, in the Netherlands homosexual marriage and adoption by same-sex couples are legalised, which is also a result of politics, while in Ireland they have not been legalised (yet) (Benjamin, 2012). This is an important difference between the homosexual cultures, as Dutch homosexuals seem to have more rights than Irish homosexuals.

As can be seen, most Dutch and Irish respondents feel that politics and religion have an effect on homosexual culture. Opinions are more divided when it comes to the influence of national culture. Mainly homosexual respondents feel that this influences homosexual culture. Even though these are similarities between the two countries, many other factors play an important part in determining whether homosexual culture is different in the countries, such as the national situations of religion and politics (Haidt & Hersh, 2006; Adamczyk & Pitt, 2009).

5.2.3 Shared Goals in Homosexual Culture

The preference of the interviewees for the existence of some international and some national goals of homosexual culture can be linked to Jackson's statement that societies around the world are becoming more interconnected and alike (2009, p.386). The interviewees state that acceptance and equality are important everywhere, while other goals, such as integration, visibility and recognition, differ from one country to the next. Most respondents of the survey believe that homosexuals share goals on a national level, while far less respondents believe homosexuals share goals on an

international level. This suggests that homosexual culture mainly manifests itself on a national level, but that there are also similarities between homosexual cultures in different countries. This is in line with Weeks' statement that even though there are similarities between homosexual cultures, the manifestation of this culture changes because of the national situation (2007, p.218). Simultaneously, it disputes Plummer's conclusion that homosexualities have become globalised, as there are both differences and similarities between the goals of homosexual culture in Ireland and the Netherlands.

In the survey, respondents ranked five goals, namely acceptance, equality, integration, visibility and recognition, from most important to least important using the Likert scale. It could be argued that the most important goal in the Netherlands is equality and that acceptance is the second most important goal, while in Ireland the most important goal is acceptance and equality is the second most important goal. This could be due to the fact that acceptance of homosexuals and homosexual culture is greater in general in the Netherlands than it is in Ireland (Keuzenkamp, 2011, pp.10-14; cf. Hofstede, 2010). The least important goal according to homosexuals is visibility in Ireland and integration in the Netherlands, while Irish heterosexuals choose recognition and visibility and Dutch heterosexuals choose integration. Whereas visibility and recognition have to do with homosexuals being seen in society, integration means invisibility, according to LvdH. Therefore, based on the data, it seems as if the inside group of homosexual culture in Ireland wants their culture to be less visible than the inside group in the Netherlands. This is an important difference between the two that suggests a national level of existence, as even though the most important goals in both countries are similar, the actual manifestation of these goals is different, which is in line with findings by Adam, Duyvendak and Krouwel that similarities do not automatically result in a single homosexual culture (1999, p.8). Even though the two most important goals in both countries are the same, the actual expression of these goals and the processes of realising them are different. It seems that local influences, such as the level of acceptance, rights of homosexuals, etc., determine homosexual culture, as has also been stated by Kottak (2008) and Jackson (2009).

5.2.4 Other Manifestations of Homosexual Culture

The interviewees think that the existence of homosexual culture already becomes clear because of the existence of organisations promoting the acceptance of homosexuality. Other manifestations of homosexual culture include events, festivities, gay bars, etc. The interviewees think that these situations create opportunities for homosexuals to come together and that they recognise things in one another, such as a shared identity or characteristic, as has been stated by Berger and Kelly (as cited in Zastrow & Kirst-Ashman, 2007). It could be argued that these events and places provide opportunities for homosexual culture to become more prominent and visible in Dutch and Irish society, as homosexuals usually adapt to other cultures, such as a national or organisational culture.

This supports Trompenaars and Hampden-Turner's (1998, pp.20-21) and Holliday, Hyde and Kullman's (2010, pp.3-4) claims that people belong to various cultures at the same time and that not all of them can be prominent or expressed everywhere or all the time.

All these examples of manifestations of homosexual culture are in line with reports by Mills (2006) and Tatchell (2004) on what would be in a museum about homosexuals and homosexuality. Both of them feel that a homosexual museum, like any other museum would focus on groups or specific kinds of people and should include "noteworthy letters, diaries, photographs, drawings, sculptures and personal possessions of famous homosexuals and bisexuals" that show the history and struggle of homosexual people and acceptance of homosexuality (Mills, 2006, p.253). Important aspects and points of the history of homosexual emancipation should also be included, such as specific leaflets and badges, but also descriptions of events (Tatchell, 2004). This shows the development of the movement or culture and provides people with information about homosexuality. The respondents of the survey support these claims. They feel that many people, heterosexuals and homosexuals, lack information and knowledge about homosexuals and their culture and that this influences the perspective on homosexual culture.

In both Ireland and the Netherlands there are numerous events and possibilities for homosexuals to come together and express their culture or shared identity. In this respect, there is more of an international or Western homosexual culture than a national culture, because there are opportunities for this in different countries. However, national culture and policies determine whether such events and festivities can take place. Martin, Jackson, McLelland and Yue state that homosexual culture is often a hybrid culture that is formed by international influence and local culture (2008). Even though their findings are based on research carried out beyond the Western world they refer to Western homosexual culture and influences. However, Jackson has also referred to homosexual cultures as hybrid cultures that consist of a combination of international and national influences (2009, p.387). Consequently, the manifestation of homosexual culture is dependent on the influence of national culture on international ideas or tendencies.

5.2.5 Level of Existence of Homosexual Culture

The interviewees think that homosexual culture exists or manifests itself on a national level, but that there are also similarities between Western homosexual cultures. This supports Jackson's belief that globalisation stimulates similarities between different cultures and countries, but that national or local processes influence the actual manifestation (2009, p.386). JWdB strongly supports this claim as he thinks that homosexual cultures in different countries, mainly in the Western world, are the result of the same processes and influences, such as national culture, politics and religion (cf. Haidt & Hersh, 2006; Kottak, 2008; Adamczyk & Pitt, 2009). This indirectly refers to homosexual culture as a

hybridisation, a term that is used by Jackson to define cultures made up of local processes and global cultural influences (2009, p.387). Hence, Western homosexual cultures are similar, but not exactly the same.

Irish homosexual respondents seem to agree with Plummer's statement that "[h]omosexualities have become globalized," whereas the Dutch do not think there is a single homosexual culture beyond the Western world and they thus disagree with findings by Plummer (1992) and Altman (1997) that there is one international homosexual culture. Dutch and Irish heterosexual respondents also support Plummer's claim. Even though the minorities of both Dutch and Irish heterosexuals and homosexuals select a national level of existence, their other answers have shown that there are certainly differences between homosexual culture in Ireland and the Netherlands.

This could also indicate that homosexual culture exists at various levels because of local processes shaping a global homosexual culture. It seems that homosexual culture is the result of hybridisation and can be referred to as a hybrid culture (Jackson, 2009, pp.386-387). Similar activities, styles, goals, symbols and value systems do not automatically mean that there is a single homosexual culture, but that these notions are represented differently in homosexual cultures in different countries, influenced by the national culture (cf. Adam, Duyvendak & Krouwel, 1999; Jackson, 2009). This becomes clear in the aforementioned differences and similarities between homosexual culture in Ireland and homosexual culture in the Netherlands, such as differences between important goals of homosexual people, different levels of existence, similar feelings about the influence of politics and religion and similar attitudes towards same-sex marriage and adoption.

5.3 Communication and Stereotypes

According to the interviewees, the media often show images in news reports that enhance stereotypical imaging. They even state that many Dutch people only know the stereotypical image of homosexuals because this is the image shown on television, the internet and in the newspapers. The interviewees also feel that stereotypical images predominate in the outside group because they usually do not see the diversity within the culture, whereas the inside group does. According to Glastra, this would mean that the manifestation of homosexual culture is at least partly influenced by these stereotypical viewpoints, as culture is the result of the way a group of people is seen by themselves and by others (1999, p.37). Weeks makes the same suggestion and states that the way in which a culture manifests itself is at least partly dependent on the way it is seen (2007, p.218). Moreover, the interviewees feel that many people are stuck on stereotypical beliefs until they start looking and asking for more information, as gaining more knowledge can cause images to change. This statement supports Holliday, Hyde and Kullman's finding that stereotypes are a first step

towards understanding another culture than one's own (2010, pp.25-27). However, the interviewees also state that many people from the outside group of homosexual culture do not go looking for more information and knowledge, and that even if they gain experience with people from the inside group, they are still inclined to hold on to stereotypes. This disputes Holliday, Hyde and Kullman's conclusions about stereotypes being a first step towards understanding while it simultaneously supports Festinger's (2001), and Beller and Leerssen's (2007) notion that stereotypical imaging does not change easily.

Furthermore, as respondents of the survey indicate that both heterosexuals and homosexuals often have a stereotypical view on homosexual culture and homosexuals, namely 75% of the Dutch respondents and 74% of the Irish respondents, and, respectively, 22% and 21% feel that only heterosexuals often have stereotypical ideas and images of homosexuals and their culture, it becomes clear that there are many stereotypes about homosexuals and their culture. Both the majorities of Irish and Dutch respondents and the interviewees feel that stereotypical views are often due to reports and images in the media, and this supports Lester and Ross' findings that the media often communicate stereotypes about cultural groups (2003, p.2). Especially homosexual respondents, namely 95% in Ireland and 82% in the Netherlands, are convinced of the role the media play in the communication of stereotypes, while fewer heterosexual respondents, namely 74% in Ireland and 73% in the Netherlands share this opinion. The interviewees state that homosexuals are more aware of the diversity within homosexual culture because of being on the inside of the culture, and therefore, they recognise the accuracy and inaccuracy of stereotypes communicated by the media (Glastra, 1999; Lester & Ross, 2003).

As many people lack information and knowledge about homosexuals and their culture according to the survey respondents, stereotypes could be prominent in people's image of homosexual culture. This image could be hard to break through, as according to Lester and Ross (2003, p.2) and Beller and Leerssen (2007) people are inclined to hold on to their initial beliefs. However, an important difference between homosexuals and heterosexuals is that of the former, none of the respondents claim that anyone has enough information, while 30% of the Irish heterosexuals and 24% of the Dutch heterosexuals do make that claim. This implies that heterosexuals are not as open to learning more about homosexual culture as homosexuals, which indicates that heterosexuals are more inclined to hold on to stereotypical beliefs about homosexuals and their culture, as is suggested by Festinger's (2001) and Beller and Leerssen's findings (2007). As a result, differences arise between outside and inside views on the culture, because the diversity within homosexual culture is only observed and believed by homosexual respondents as they have more knowledge or are willing to gain more knowledge because they are part of the culture (Festinger, 2001).

As the media often communicate stereotypes about homosexual culture, according to the majority of respondents, people's initial image of homosexual culture is based on that. Because of this, people from both the outside and inside groups of homosexual culture already have certain ideas about homosexual culture and homosexuals when they first directly encounter or experience homosexual culture (Verluyten, 2010, p.193). Then, as people are inclined to hold on to their initial beliefs even if they have experienced them being untrue, an image of homosexual culture comes into being that is not going to change easily (cf. Festinger, 2001; Lester & Ross, 2003; Beller & Leerssen, 2007). However, as homosexuals are on the inside of homosexual culture, they are more inclined to learn more about the diversity that exists within the culture, and thus, their image and idea of homosexual culture is more likely to change to entail this diversity (Glastra, 1999, p.37; Schermer, 2008, p.79). Hence, the communication about homosexual culture influences the way in which people, and especially people in the outside group, regard the culture and its members, and this in turn influences their acceptance of, attitude towards and opinion on homosexuals and their culture (Weeks, 2007, p.218). This could then become apparent in the way homosexual culture manifests itself.

Chapter 6 – Conclusion

6.1 Summary and Conclusion

This thesis explores similarities and differences between homosexual culture in Ireland and the Netherlands through the analysis of different aspects of homosexual culture. The contrastive analyses are used to answer the sub questions “How can culture in general and homosexual culture more specifically be defined?”, “In what ways does homosexual culture differ in the Netherlands and Ireland, respectively, and what are viewpoints on this matter both by laymen and experts?”, and “How do stereotypes and communication about homosexuality and homosexual culture influence the manifestation of homosexual culture?”, which led to the answer to the research question: *In what ways does homosexual culture manifest itself next to or as part of the national culture in the Netherlands and Ireland, respectively, and does this culture exist at national, Western or international level?*

To answer these questions accurately, earlier research on culture and cultural comparisons served as the starting point of understanding differences and similarities between homosexual cultures in Ireland and the Netherlands, such as Hofstede’s (1991; 2005; 2010) studies on dimensions as a means to compare cultures, Kottak’s (2008) definitions of and discussions about culture, and Holliday, Hyde and Kullman’s (2010) research into intercultural communication in general, and stereotypes and definitions more specifically. In addition, previous studies on homosexual culture that have both argued in favour of and against the existence of international homosexual cultures provided contextualisation and comparative material for this study. Earlier research included, but was not limited to, a study by Adam, Duyvendak and Krouwel (1999) on national and international aspects of homosexual culture, Haidt and Hersh’s (2006) research into the influence of politics on homosexual culture, Adamczyk and Pitt’s (2009) study on the role of religion in attitudes towards homosexuality, Jackson’s (2009) research on “global queering” and Keuzenkamp’s (2011) description of acceptance of homosexuality in Europe. Several experts in the field of homosexuality in the Netherlands were interviewed, including employees of COC, IHLIA and the Ministry of Education, Culture and Science, to map the current situation and struggles of homosexuality. Their answers were used to develop a survey. A survey was sent out in both countries and the answers of 47 Irish respondents and 82 Dutch respondents were categorised on sexual orientation (homosexual and heterosexual; the inside and outside groups of homosexual culture). In both the interviews and the survey, attention was paid to acceptance of homosexuality, the ways in which homosexual culture manifests itself nationally and internationally, and differences between inside and outside groups of homosexual culture.

The analysis shows that homosexual culture in Ireland and the Netherlands is a culture like any other, consisting of people who feel connected to each other, in this case because of their

homosexual orientation. Members of homosexual culture share certain ideals, goals, value systems, norms, attitudes, beliefs and behaviours, which influences their cultural identity, especially in certain situations or places, such as at Gay Parades and Gay Prides or in gay bars. In addition, homosexual culture seems to consist of various subcultures, of which those based on gender, so homosexual men and homosexual women, respectively, are the most evident. There is a clear outside and inside group as well, namely heterosexuals and homosexuals. These groups often regard homosexual culture differently, and therefore, homosexual culture can be described in various ways.

There are various factors that influence the manifestation and visibility of homosexual culture in Ireland and the Netherlands, such as the political system, religion and the national culture of the countries. Because of all these influences, homosexual culture is expressed differently from country to country, which already shows in the (lack of) rights of homosexual people, such as same-sex marriage and adoption. Despite the visibility and acceptance of homosexuals and homosexuality having increased in both Ireland and the Netherlands since the 1980s, there are still differences between the visibility and acceptance of homosexuality in both countries.

Communication and stereotypes about homosexuals and their culture affect the way people look at homosexual culture in both Ireland and the Netherlands. These stereotypical images are often the result of media broadcasting or publishing images and reports depicting stereotypes, according to the respondents. As people often initially experience homosexual culture through the media, they get a certain idea about the culture and its members. Homosexuals are more inclined to change their view because they are a part of the group and can see the diversity from the inside, while the outside group often does not recognise the diversity. Therefore, both the Dutch and the Irish need to gain more knowledge and be better informed about homosexuals and their culture, as to break through the stereotypical beliefs and give the culture a chance to develop further.

Furthermore, in both countries, tolerance is the best description of the current attitude towards homosexuality and homosexual culture, but the Dutch lean more towards acceptance than the Irish. As a result, acceptance is a more important and more prominent goal of members of Irish homosexual culture, while equality is the most important goal in the Netherlands. However, there are also similarities between the goals of homosexuals in the Netherlands and Ireland. For instance, the second most important goal in the Netherlands is acceptance, which is the most important one in Ireland, while equality, the most important goal of homosexuals in the Netherlands, is the second most important goal in Ireland. As the Dutch are generally more accepting of homosexuality, it could be that the most important goal has changed from acceptance to equality, while in Ireland, acceptance is still more important. The Dutch and the Irish also select different goals as the least important ones, namely visibility in Ireland and integration, or invisibility, in the Netherlands. This signifies that homosexual culture in Ireland could be more underground than in the Netherlands,

where visibility seems to be a more important goal of the members of the culture. Moreover, most people feel that specific goals are only shared by homosexuals on a national level, whereas only half of the Irish and a minority of the Dutch think that homosexuals share goals on an international level. This contradicts the fact that most respondents state that homosexual culture exists on a Western or international level.

Furthermore, in both Ireland and the Netherlands, Gay Parades, Gay Prides, gay bars and other festivals and events provide opportunities for homosexual people to express their homosexual cultural identity. Here, members of the culture come together and are united, but national influences are important in providing opportunities and possibilities for this. Respondents in both countries also feel that national religious and political situations influence homosexual culture, which implies that the same processes and factors are important in the manifestation of homosexual culture in Ireland and the Netherlands. As the political and religious situations and national cultures of Ireland and the Netherlands are not the same, homosexual culture is influenced differently by these factors in both countries. Although these examples show similarities between homosexual cultures in Ireland and the Netherlands, there are still prominent differences in the actual manifestations of homosexual culture despite similar processes and influences.

In conclusion, the same kind of factors and processes, such as national culture, politics and religion, play a part in shaping homosexual culture in Ireland and the Netherlands, and there are even similarities in goals, activities and identities of homosexuals in both countries. Still, this does not mean that there is a single homosexual culture at a Western or international level, but that these notions or factors are represented differently in homosexual cultures per country. In conclusion, homosexual culture mainly exists at a national level, sometimes as part of and sometimes next to national culture, but it is some sort of hybrid culture that is the outcome of the influence of national culture and tendencies on internationally similar processes, factors and notions.

6.2 Recommendations for Further Research

There are some limitations to this research that need to be considered. First of all, only interviews with employees of Dutch organisations working in the field of acceptance of homosexuality took place, while employees of similar Irish organisations were not interviewed. Irish interviews would have provided more background information and data in general. Therefore, it would be valuable to include similar organisations in both countries in future research.

Secondly, mainly people between 15 and 30 years of age filled out the survey, which is the result of using the author's personal network for the survey. In future research, it would be advisable to look for a more varied audience, because this would better reflect the actual population of the countries analysed. Moreover, because of the author of this research being homosexual himself,

most of the people in his personal network are more accepting of homosexuality than other people might be. It should thus be attempted to find survey respondents in other ways than through a personal network, as this influences the results. Additionally, more interviews and more survey respondents would improve the relevance and accuracy of any generalisations made.

Thirdly, only few bisexual respondents filled out the survey, because of which it was not possible to draw any conclusions about the place or role of bisexuals in homosexual culture. In future research, it would be advisable to include many heterosexuals, homosexuals and bisexuals. This could provide more answers about the different views of these groups.

Fourthly, the research shows that further investigation of homosexual culture is needed to draw more conclusions. For example, definitions of homosexual culture are still lacking and no previous research on goals, value systems and other cultural outings of homosexuals was found. Hence, it would be interesting to look at and analyse homosexual culture in more countries than Ireland and the Netherlands, both in the Western world and beyond. This would provide more insights into national, Western and especially international aspects of homosexual culture. The level of existence or manifestation of homosexual culture could then be determined more accurately.

Fifthly, it would be interesting and valuable to look at the aspects of homosexual culture discussed in this paper in more detail or to analyse other aspects of homosexual culture, such as value systems of homosexuals or the communication between homosexuals nationally and internationally. This would not only provide more proof that homosexual cultures actually exist, it would also be helpful in the definition of homosexual culture and in cross-cultural comparisons of homosexual cultures in different countries.

Finally, statistics were not used in the analysis of the data for this project. The analyses are based on percentages of respondents and the opinions of interviewees. In future research, it would be valuable to use statistics to emphasise the significance of differences and similarities between homosexual culture in different countries.

References

- Adam, B.D., Duyvendak, J.W. & Krouwel, A. (1999). Gay and Lesbian Movements beyond Borders? National Imprints of a Worldwide Movement. In: Adam, Duyvendak & Krouwel (eds.), *The Global Emergence of Gay and Lesbian Politics: National Imprints of a Worldwide Movement*. Philadelphia: Temple University Press, p.8.
- Adamczyk, A. & Pitt, C. (2009). Shaping attitudes about homosexuality: The role of religion and cultural context. In: *Social Science Research*, Vol. 38, Iss. 2, pp. 338-351.
- Altman, D. (1996). On Global Queering. In: *Australian Humanities Review*.
www.lib.latrobe.edu.au/AHR/archive/Issue-July-1996/altman.html#1 (accessed 3 March, 2013).
- Atlas of European Values. (2008). Importance of Religion.
<http://www.atlasofeuropeanvalues.eu/new/europa.php?ids=6&year=2008> (accessed 3 March, 2013).
- Atlas of European Values. (2008). People who say they are Religious.
<http://www.atlasofeuropeanvalues.eu/new/europa.php?ids=1141&year=2008> (accessed 3 March, 2013).
- BBC News*. (2013). France's parliament approve gay marriage article.
<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-21305150> (accessed 1 March, 2013).
- Becker, J. & Hart, J. de. (2006). Godsdienstige veranderingen in Nederland. Verschuivingen in de binding met de kerken en de christelijke traditie. Sociaal en Cultureel Planbureau: Den Haag.
- Beller, M. & Leerssen, J. (2007). *Imagology. The Cultural Construction and Literary Representation of National Characters. A Critical Survey*. Amsterdam: Editions Rodopi BV.
- Benjamin, K. (2012). 11 Countries Where Same-Seks Marriage is Legal.
<http://mentalfloss.com/article/30646/11-countries-where-same-sex-marriage-legal> (accessed 1 March, 2013).
- Boeije, H. (2005). Kwalitatief onderzoek. In: Hart et al. (red.) *Onderzoeksmethoden*. Amsterdam: Boom, pp. 253-290.
- Boellstorff, T. (2007). *A Coincidence of Desires: Anthropology, Queer Studies, Indonesia*. Durham, NC: Duke University Press.
- CBS (2012). Bevolking; kerncijfers.
[http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37296ned&D1=a&D2=0,10,20,30,40,50,\(I-1\)-I&HD=130303-1730&HDR=G1&STB=T](http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37296ned&D1=a&D2=0,10,20,30,40,50,(I-1)-I&HD=130303-1730&HDR=G1&STB=T) (accessed 3 March, 2013).
- COC (2013). <http://www.coc.nl/> (accessed 21 May, 2013).
- CSO (2012). This is Ireland. Highlights from Census 2011, part 1.
http://cso.ie/Quicktables/GetQuickTables.aspx?FileName=CNA13.asp&TableName=Population+1901+-+2011&StatisticalProduct=DB_CN (accessed 3 March, 2013).

- CSO (2013). Population 1901 – 2011.
http://cso.ie/Quicktables/GetQuickTables.aspx?FileName=CNA13.asp&TableName=Population+1901+-+2011&StatisticalProduct=DB_CN (accessed 3 March, 2013).
- Columbia Electronic Encyclopedia. (2011). Homosexuality. *Columbia Electronic Encyclopedia*, Ed. 6, pp. 1-2.
- Cruz-Malavé, C. & Manalansan IV, M.F. (2002). Introduction: Dissident Sexualities/Alternative Globalisms. In : Cruz-Malavé & Manalansan IV (eds.), *Queer Globalizations : Citizenship and the Afterlife of Colonialism*. New York: New York University Press, p.1.
- Drucker, P. (2000). Introduction: Remapping Sexualities. In: Drucker (ed.), *Different Rainbows*. London: GMP.
- El-Azez Safi, A. (2010). Argument in Support and Against of Hofstede Work. http://academia.edu/1375094/Argument_in_Support_and_Against_of_Hofstede_Work (accessed 30 June, 2013).
- Festinger, L. (2001). *A Theory of Cognitive Dissonance*. Stanford, California: Stanford University Press.
- Glastra, F. (1999). Naar een contextuele benadering van intercultureel management. In: Glastra (ed.), *Organisaties en diversiteit. Naar een contextuele benadering van intercultureel management*. Utrecht: Lemma, pp. 75-102.
- GLEN (2011). Civil Partnership.
<http://www.glen.ie/page.aspx?contentid=672> (accessed 1 March, 2013).
- Haidt, J. & Hersh, M.A. (2006). Sexual Morality: The Cultures and Emotions of Conservatives and Liberals. In: *Journal of Applied Social Psychology*, Vol. 31, Iss. 1, pp. 191-221.
- Hofstede, G. (1991). *Culture and Organizations: Software of the Mind*. London: McGraw-Hill.
- Hofstede, G. & Hofstede, G.J. (2005). *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. New York etc.: McGraw-Hill, pp. 1-36.
- Hofstede, G. (2010). National Culture. Countries. <http://geert-hofstede.com/netherlands.html> and <http://geert-hofstede.com/ireland.html> (accessed 19 May, 2013).
- Holliday, A., Hyde, M. & Kullman, J. (2010). *Intercultural communication: An Advanced Resource Book for Students*. London: Routledge.
- IHLIA (2013). Informatie over IHLIA. http://www.ihlia.nl/dutch/algemeen/algemeen_home (accessed 21 May, 2013).
- Jackson, P.A. (2009). Capitalism and Global Queering: National Markets, Parallels Among Sexual Cultures, and Multiple Queer Modernities. In: *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies*, Vol. 15, No. 3, pp. 356-395.
- Keuzenkamp, S. (2011). *Acceptance of Homosexuality in the Netherlands. International Comparison, Trends and Current Situation*. The Hague: The Netherlands Institute for Social Research.
- Kottak, C.P. (2008). *Cultural Anthropology*. New York etc.: McGraw Hill.

- Lester, P.M. & Ross, S.D. (2003). *Images that Injure: Pictorial Stereotypes in the Media*. Westport: Praeger Publishers.
- Martin, F., Jackson, P., McLelland, M. & Yue, A. (2008). *AsiaPacifiQueer: Rethinking Gender and Sexuality in the Asia-Pacific*. Urbana: University of Illinois Press.
- Mills, R. (2006). History at Large. Queer is Here. Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Histories and Public Culture. In: *History Workshop Journal*, Is. 62, pp.253-263.
- Plummer, K. (1992). Speaking Its Name: Inventing a Gay and Lesbian Studies. In: Plummer (ed.), *Modern Homosexualities: Fragments of Lesbian and Gay Experience*. London: Routledge, pp.3-28.
- Rijksoverheid (2013). Homo-emancipatie.
<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/homo-emancipatie> (accessed 21 May, 2013).
- Schein, E.H. (2012). *Organizational Culture and Leadership*. John Wiley & Sons, Ed. 4, pp.7-33.
- Schermer, K. (2008). *Interculturele samenwerking en communicatie*. Wolters-Noordhoff bv: Groningen/Houten, the Netherlands.
- Spencer-Oatey, H., & Franklin, P. (2009). *Intercultural Interaction: A Multidisciplinary Approach to Intercultural Communication*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Spradley, J.P. (1979). *The Ethnographic Interview*. New York etc.: Holt, Rinehart and Winston Inc.
- Tatchell, P. (2004). Lesbian and Gay Museum for London.
http://www.petertatchell.net/a2/print_versions/103.htm (accessed 24 March, 2013).
- The Guardian*. (2013). New Zealand legalizes same-sex marriage.
<http://www.guardian.co.uk/world/2013/apr/17/new-zealand-legalises-same-sex-marriage> (accessed 2 May, 2013).
- Trompenaars, A. & Hampden-Turner, C. (1998). *Riding the Waves of Culture: Understanding Cultural Diversity in Global Business*. New York: McGraw-Hill.
- Verluyten, S.P. (2010). *Intercultural Skills for International Business and International Relations*. Leuven: Uitgeverij Acco.
- Weeks, J. (2007). *The World We Have Won: The Remaking of Erotic and Intimate Life*. London: Routledge.
- Zastrow, C. & Kirst-Ashman, K.K. (2007). *Understanding Human Behavior and the Social Environment*. Belmont: Thomson Brooks/Cole.

Appendices

Appendix 1 – Interview Themes and Questions

- ❖ Acceptance of homosexuality
 - The role of religion
 - The role of politics
 - The different LGBT groups
 - Improvement over the years
 - ❖ Homosexual culture in the Netherlands/Ireland
 - Definition
 - Goals and ideals of homosexual culture
 - Geographical level; national/international
 - Western culture versus rest of the world
 - Different according to inside/outside groups (heterosexual and homosexual)
 - Role of the organisation
 - ❖ Acceptation and separate culture
 - Friction or contrast
 - Acceptance because of culture and visibility
 - Integration
 - ❖ The organisation
 - National level versus international level
 - Goals and ideals
-
- ❖ Introduction
 - Name, age, nationality, position at the organisation?
 - ❖ COC/GLEN
 - Could you describe the organisation? What are goals and ideals of the organisation?
 - Does the organisation work on international projects and with different organisations worldwide? In what ways is this efficient/non-efficient? Could you give an example?
 - ❖ Acceptance of homosexuality
 - Do you think homosexuality has become more accepted over the years in Ireland / the Netherlands? Why and in what ways? How does it become evident that it is more accepted?
 - What has the role of religion and politics been in this?
 - What role has the organisation played in the increased acceptance?
 - ❖ Homosexual culture in the Netherlands/Ireland
 - Would you say that there is a homosexual culture in the Netherlands / Ireland, and if so, how would you define or outline this? Would you call it a subculture or culture? Why?

- What goals and ideals are shared by members of homosexual culture in Ireland / the Netherlands? Do homosexuals share certain behaviours / attitudes / customs? Which?
 - Would you say that homosexual men and homosexual women belong to the same homosexual culture, or that they are separate subcultures in their own right? Why?
 - Do you feel that homosexual culture exists on the national or international level? Why?
 - Would you say there is a Western homosexual culture? Why?
 - If you feel there is a difference between homosexual culture as seen by heterosexuals or as seen by homosexuals, how would you describe this difference?
 - What is the role of the organisation in the development of homosexual culture, and would you say this has been a goal of the organisation?
- ❖ Acceptation and separate culture
- Would you say there is friction between acceptance of homosexuals on the one hand and the existence of (a separate) homosexual culture on the other? If so, how would you describe this?
 - In what ways do you think the increased acceptance led to the development of homosexual culture and visibility?
 - Would you say that it is a good / bad thing that there is a separate culture?
 - What is your view on integration of homosexuals into the national culture of Ireland / the Netherlands?

Appendix 2 – Interview 1

Participants: Marcel Withoos (interviewer, researcher) and Lonneke van den Hoonard (director at IHLIA)

Date: 19 March 2013

Place: At IHLIA in the Public Library in Amsterdam

Length: 30:17

Okay nou ja of jij je eerst even wilt voorstellen, dus gewoon je naam, wat je hier doet, dat soort dingen?

Ja, ik ben Lonneke van den Hoonard, directeur van stichting IHLIA sinds 2009, bijna vier jaar alweer. En wat doet IHLIA? Wij zijn Internationaal Homo en Lesbisch Informatiecentrum en Archief, ontstaan in 1978 als HOMODOC. Dat was een reactie op het eigenlijke gebrek aan goed toegankelijk materiaal over homoseksualiteit bij de universitaire studies. In die tijd had je nogal veel actie en toen is daar eigenlijk in zo'n actie van docenten, studenten en een aantal vrijwilligers het HOMODOC opgezet. Later ontstonden er in Nederland lesbische archieven op verschillende plekken in Nederland en daar is uiteindelijk in 2000 een fusie ontstaan tussen het lesbisch archief Amsterdam, lesbisch archief Leeuwarden en het HOMODOC en dat is IHLIA geworden.

Okay, dus eigenlijk is het doel van de organisatie gewoon om meer informatie beschikbaar te stellen voor de mensen die daar naar op zoek zijn?

Ja.

Maar zijn jullie dan ook bijvoorbeeld bezig met meer de promotie van het materiaal, het echt naar buiten brengen en mensen er op wijzen dat het er is en dat ze dus die interesse...

Ja, dat gaat natuurlijk samen in die zin dat wanneer je voor het eerst merkt dat er een hiaat is in het terugvinden van informatie over homoseksualiteit. Dan moet je toch ook denken aan een periode van de vorige eeuw waarin het wel degelijk erkend werd en bestond, al was het dan een ziekte of een perversiteit of hoe het dan ook benaderd werd in de loop van die eeuw, het bestond. Het was niet terug te vinden, want men deelde dat in catalogi en allerlei bibliotheken toch niet heel erg handig in, dus je kon nooit makkelijk je studie doen als het ware of als het ging om materialen terug te vinden. Wat daarbij komt is natuurlijk de eeuwen daarvoor toen we geen woord hadden voor onze kwaliteit of andere woorden of niet voor vrouwen maar wel voor mannen, maar in ieder geval ook dat moet je in kaart brengen. Om te kunnen kijken naar je geschiedenis, alles. En wat we nu noemen LHBT, want dat is denk ik wel correct. Als LHBT moet je toch zeggen: 'hey daar was in die eeuwen daarvoor ook een geschiedenis, daar bestaan wij ook uit als groep mensen en wij hebben ook een identiteit die daar vandaan komt, die heeft ook te maken niet alleen met onze hedendaagse positie. Maar ook met wat er in de eeuwen daarvoor gebeurd is'. Nou, dat verzamelen en dat toegankelijk maken, dat is onze kerntaak en daar komt natuurlijk bij het zichtbaar maken, dus ook uitdragen in de zin van hoe laat je die collectie zien, maak je tentoonstellingen en organiseer je activiteiten en presenteer je jezelf bijvoorbeeld gewoon op websites, Facebook en dat soort media.

Okay en jullie zijn, het staat voor internationaal archief zeg maar, toch? En wat voor internationale projecten doen jullie dan zoal?

Wij zijn vooral internationaal omdat we in de jaren 80, toen we dus net ontstonden, de archieven gingen bewaren van organisaties uit landen waar het sowieso een taboe was. Wij waren in de jaren 80 wel zover dat je het mocht verzamelen en niet gestraft werd, maar er waren toen nogal veel landen, nog steeds helaas, waar het een groot gevaar was als je überhaupt geschriften over dat onderwerp had. Dus die archieven hebben wij vervolgens in bewaring genomen om dat veilig te stellen. We beschouwden dat ook echt als onze verantwoordelijkheid en daarin werden we ook gesteund in de loop der jaren door het ministerie, waar we nog steeds door gesteund worden ook. Daar komt bij dat die Nederlandse rol internationaal als zeg maar de pleitvoerder voor de LHBT zaak, daar gebruiken ze IHLIA ook wel voor om dat stukje, dat onderdeel toch goed uit te dragen. Dus we hebben vorig jaar een internationale conferentie gehad van onze collega archieven in heel veel delen van de wereld, die na ons ook allemaal zijn ontstaan. We zijn niet de enige in de wereld, er zijn ook hele grote archieven op hetzelfde terrein in Amerika of in Duitsland of in Zuid-Afrika. Nou, daar hebben we toen een conferentie voor georganiseerd, ook ondersteund door het ministerie. We hebben een internationaal digitaliseringproject gehad, waarbij we die specifieke collecties met name uit Oost Europa, de nieuwe Europese landen, hebben omsloten, dus dat is beschikbaar online. En wat doen we nog meer internationaal? We draaien mee in een soort netwerk, waarbij je doet aan kennisoverdracht en van elkaar leren en kijken of je ontwikkelingen met elkaar kan bijhouden, want we zijn wel allemaal hele kleine organisaties, als je het vergelijkt met andere instellingen zoals er natuurlijk overal in elk land een nationaal archief is of een instituut voor sociale geschiedenis, zoals wij hebben. Of musea op dat terrein, die zijn zoveel groter. We moeten wel de handen ineen slaan om het ook een beetje professioneel te kunnen aanpakken.

Okay. Mooi. Nou, dan gaan we eigenlijk over naar homoseksualiteit gewoon. Heb jij nou het idee dat het meer geaccepteerd wordt in Nederland tegenwoordig?

Dat vind ik een hele lastige vraag, omdat dat impliceert dat je weet wat acceptatie betekent en dat vind ik allemaal nog niet zo heel erg helder. Kijk, ik denk dat er een groot deel van wat wij acceptatie noemen gaat over tolereren. En dat vind ik twee verschillende dingen. Er wordt veel getolereerd. Met andere woorden, in onderzoeken ook wordt door heel veel mensen, heel grote groepen in Nederland gezegd 'ja hoor, wij vinden het okay'. Dus in onderzoek komen we er redelijk tolerant uit, dat wil zeggen, als je door gaat vragen blijkt heel vaak toch 'maar dat moet niet mijn eigen dochter zijn', 'het moet er wel normaal uitzien', en dan bedoelen ze heteroseksueel. 'Ja, maar bij ons in het dorp, daar kennen we dat niet. Dat is voor de grote stad en dan vinden we het best.' Dat is niet wat ik denk dat we bedoelen met acceptatie en als je dan vraagt is er meer acceptatie dan voorheen, dan heb ik daar mijn twijfels over. We hebben wel eens gezegd dat er in de jaren 80 een enorme bevrijdingscultuur was, dat wil zeggen: er was op alle fronten actie en op alle fronten werd er gepleit voor emancipatie van allerlei minderheden, van vrouwen en van homoseksuelen en daar leek het op het gegeven moment alsof we wel klaar waren. 'Oh we zijn allemaal geaccepteerd en we mogen allemaal onszelf zijn in Nederland' en 'oh jee, kijk nou, we kunnen ook nog trouwen' ergens in 2000 en toen zagen we ineens een soort terugval in openlijke uitingen van homofobie. Zo noem ik het omdat ik denk dat het er altijd wel was, al die ideeën en vooroordelen waren er al wel, maar er kwamen ineens denk ik twee dingen. Mensen gingen het makkelijker uiten want sinds Pim Fortuyn

mogen wij alles zeggen en dat bedoel ik echt cynisch als normvervaging voor daar hoeft je dan ook niet meer over na te denken wat je zegt. Maar okay, we mogen alles zeggen dus men ging het ook meer zeggen dat ze die homo's niet moesten. Het werd zichtbaarder denk ik, tegelijkertijd is er ook nog wel iets anders, want naarmate een groep zichtbaarder wordt, worden de antigeluiden ook sterker. Dus als je het dan hebt over culturen, dan gaat er ook iets echt botsen. Want dan ben je ineens een zichtbaar homoseksueel stel wat trouwt. Nou dat heeft denk ik de laatste tien jaar ongeveer tot een besef geleid dat we nog lang niet klaar zijn met de emancipatie.

Dat ben ik met je eens. En denk je dat IHLIA een rol heeft in het groter maken van die acceptatie, of tolerantie dan?

Ja, daar hebben wij een rol in, ook formeel. Informeel denk ik dat het automatisch al voortkomt uit het feit dat je collectioneert op dit onderwerp, dus vindt dat het moet. Het moet zichtbaar zijn en het moet vindbaar zijn, dus ga je dingen benoemen. Nou dan heb je al een rol in een plek in de maatschappij verwerven. Tweede is dat we het door het ministerie ook letterlijk als opdracht hebben gekregen. Maak het mogelijk dat de sociale acceptatie, zoals dat we die noemen, gestimuleerd wordt en dat doen we dus ook door projecten die met die documentatie en die archieven tot stand brengen. Zoals de roze kast. Ons kastje is een heel zichtbaar ding waarbij je zegt 'hey, het is niet gemakkelijk om in een openbare bibliotheek de boeken over homoseksualiteit te vinden'. Helaas, heel raar ook nog eigenlijk na 2000, dat we nog steeds zeggen, 'hey als ik zoek naar een catalogus in een openbare bibliotheek op transgender, vind ik zestien titels' en wij weten, als experts, dat er wel vijftig zijn of honderd. Ik bedoel, maar er wordt gewoon geen goed trefwoord aan toegekend. Nou, dan maak je het zichtbaar in een specifieke kast daarvoor, 'kijk eens even wat wij allemaal hebben'. Dat heeft tegelijkertijd de functie om die dingen bespreekbaar te maken, dus de sociale acceptatie te bevorderen en zo hebben we nog wel meer van die projecten.

Okay, klinkt goed. Maar geloof jij nou zelf dat er echt een homoseksuele cultuur is? Dat je dat in zoverre kunt zeggen dat Nederland een homoseksuele cultuur of subcultuur heeft?

Ik zou zeggen niet alleen Nederland, maar dan is het ook iets van wereldwijd waar mensen zich verbonden voelen in een groep, met elkaar. Of het nou op basis van religie is of homoseksualiteit of het feit dat ze een bepaalde politieke partij aanhangt, ontstaat toch een soort subcultuur. Dus in die zin is het zeker een subcultuur. Het gekke is dat er binnen de homoseksuele subcultuur wel weer nog andere subculturen zijn, want als LHBT'ers hebben we onderling net zoveel verschillen als de hetero's en homo's verschillen met elkaar hebben. Vrouwen en mannen zijn anders, generaties daarbinnen zijn anders. Waar het COC twintig jaar geleden nog werd gezien als het, zeg maar de belangenorganisatie voor homoseksuelen, is daar nu nog maar een heel klein deel van de LHBT'ers lid, betrokken of vindt het zinvol. Dus dat verschuift en dat is een hele andere cultuur. Er zijn veel subculturen, maar ik denk wel dat ze er zijn.

Okay en zou je dan ook zeggen dat leden van de homoseksuele cultuur bepaalde doelen, bijvoorbeeld, delen? Net als acceptatie dus verkrijgen of meer zichtbaar zijn in de maatschappij of meer gelijkheid?

Nou, ik denk wel dat als je het hebt over acceptatie en gelijke berechtiging dat ze dat wel met zijn allen delen, maar ik denk dat als je kijkt naar wat andere doelen die je zo maar zou kunnen

opnoemen, zichtbaarheid, als je dat al een doel vindt, of integratie dat is eigenlijk onzichtbaarheid, dat daar heel veel meningen over verschillen. Dat zou ik dan niet als kenmerken van de subcultuur noemen en dat is ook het lastige. Want als je ziet hoe wij ons met elkaar elk jaar bij de Gay Pride verenigen, dan lijkt dat alsof dat de homo's zijn in Nederland, want dat is heel zichtbaar. Dat zijn de homo's in Nederland want die manifesteren zich zo. Terwijl er meer homo's niet zijn dan wel, en meer homo's, mannen, vrouwen, biseksuelen, niet op die manier zichtbaar willen zijn dan wel. Dus het is niet makkelijk om te zeggen dat is één cultuur.

Maar dan zou jij dus bijvoorbeeld zeggen, denk ik, dat homoseksuele mannen en homoseksuele vrouwen subculturen zijn van een groter geheel, zeg maar?

Ik denk dat we allemaal culturen hebben binnen deze samenleving, maar dat vrouwen bijvoorbeeld ook nog wel weer andere subculturen hebben. Kijk er zijn binnen de zeg maar gangbare lesbische scene heel veel verschillende uitingen of groepen of nou ja. De oud feministische lesbo's die zijn er ook nog steeds, maar we hebben ook flirtation en de jonge lesbo's die eigenlijk geen lesbo's willen heten, snap je, dus er is niet een cultuur. Ik denk dat wij ons vaak niet willen verenigen op één cultuur, dat denk ik absoluut.

Okay en jij zegt net zelf dat je meer het idee hebt dat het op internationaal niveau bestaat, homoseksuele cultuur?

Nou, ik zeg dat het er overal is. Ik denk dat er ook in landen waar je het niet zo snel verwacht, Ierland, of Turkije, of Libanon, Syrië, overal zijn subculturen waar mensen elkaar vinden. Ook daar weten homo's elkaar te vinden, er is nergens zo'n groot nachtleven als in Libanon, geloof ik. En in clubs, daar vinden mensen elkaar daar heel erg, meiden en jongens. En Zuid-Afrika heeft een hele sterke homoseksuele subcultuur, mannen en vrouwen, transgenders ook. Maar lang niet alle landen van Zuid-Afrika en de lesbo's die daar wonen zullen dat weten te vinden, want het is zoiets van de grote stad en niet het platteland. Of je nou kan zeggen dat er een homo subcultuur is, dat denk ik niet. Er zijn er verschillende.

En zou je wel zeggen dat je waarschijnlijk meer overeenkomsten ziet tussen de Westerse landen, net als Engeland, Nederland, België en Ierland en dergelijke?

Ja, dat wel.

En op wat voor manier denk je dat dat zich uit?

Ik denk dat er een heel belangrijk onderscheid is dat wij het in het westen heel erg benoemen en zichtbaar maken. Daar waar als je praat over een lesbo subcultuur in Afrika, dat dat vrouwen zijn die zich niet lesbisch noemen, die misschien lesbisch leven, dat zie je in Suriname ook, maar daar wordt heel veel gesproken over ja maar waarom zou je het zo noemen? Wij hebben gewoon onze eigen leefvormen gekozen, die zou je dus, onderzoekers hebben dat natuurlijk ook wel aangetoond, die kan je dus ook wel gewoon terug vinden, die zou je onder één noemer kunnen plaatsen. Ja maar dit zijn dus allemaal lesbische vrouwen, die leven allemaal in een bepaalde vorm van lesbisch gemeenschap, met elkaar, met twee of een of in groepen, maar ze noemen het niet lesbisch en ze

willen dat ook niet perse op een vlaggetje zetten. En daar zijn we in het westen denk ik, daar kijken we heel anders naar, dan noem ik ook Canada en Noord-Amerika erbij.

Dus dat wij meer er voor uitkomen als het ware, meer echt een naam geven?

Ja, wij geven het een naam. Uitkomen, ja, dat wil zeggen, je kunt in je privéleven natuurlijk lesbisch leven, dan kom je er ook voor uit. Dat is absoluut waar, dat is ook vaak niet het strijdpunt. Maar je ziet heel vaak de botsing van culturen, dan is bijvoorbeeld dominant de Afrikaanse cultuur voor zover je dat kan benoemen, zegt iets anders over wanneer kom je uit de kast of wat betekent lesbisch leven of wat betekent het omschrijfbaar te zijn als homoseksueel. Daar hebben wij gewoon een heel ander beeld van. En dan wij zijn, weet je, dat is het niet, ik denk dat daar heel veel overeenkomsten zitten weer en mensen hier die er eigenlijk net zo over denken. En heel activistische, nou, Afrikanen bijvoorbeeld, die wel met een bord voorop lopen.

Okay en zou je zeggen dat homoseksuele cultuur, zoals bijvoorbeeld hier in Nederland, dat die anders gezien wordt door homoseksuelen en door heteroseksuelen?

Ja, dat denk ik wel. Ja dan heb je het over beeldvorming denk ik. Kijk de media bepalen heel vaak wat de Nederlander kent als het stereotype beeld van homo en dat is dat beeld wat alsmaar gewoon over die tv en de krant en het internet en dat is heel vaak blote mannen op een boot bij de Gay Pride. Dus en dat beeld kennen wij van binnenuit niet. Ja ik ken die blote mannen op die boot ook, maar als ik denk aan homo's, denk ik aan iets anders en dat komt toch wel door het feit dat we daarin veel meer kennis hebben en bekend zijn met de diversiteit binnen de homo gemeenschap. Die diversiteit, het merendeel van de Nederlanders ziet dat niet. Of een stel burens die getrouwd zijn en een kind hebben dat kennen ze dan als homoseksueel, maar dan nog zeggen ze heel vaak als je vraagt hoe ziet een homoseksueel er uit dan wijzen ze nog steeds niet naar hun burens maar naar die Gay Pride, alsof dat niet samengaat dat beeld. Diversiteit is een heel mooi begrip, als je daar voor open staat, dus dat moet je ook vaak echt willen zien.

Dat vind ik een hele mooie.

Ja dat is iets wat mensen heel vaak niet zeggen of niet realiseren.

En zou jij dan ook willen zeggen dat het een doel is van organisaties als COC en IHLIA om bij te dragen aan die ontwikkeling van een homoseksuele cultuur of denk je dat dat eigenlijk meer gewoon een resultaat is geweest of een effect is geweest van grotere zichtbaarheid?

Ja ik denk dat het feit dat het er überhaupt staat en je dit werk doet dat je daar een bijdrage aan levert, maar het is geen doel op zich. Het doel op zich is heel duidelijk, dat is ons erfgoed bewaren en zichtbaar maken. Maar daarin dragen we wel bij aan het zichtbaar maken van die cultuur of culturele uitingen of subculturele vormen. Een van de doelen is ook het doorbreken van die beeldvorming, het laten zien van diversiteit en ook binnen de homobeweging, want ik denk dat er echt heel veel mensen denken dat ze behoren bij een groep die er allemaal hetzelfde over denken, maar dat ze ook niet het beeld hebben van 'oh ja, je hebt natuurlijk ook nog Joodse homo's'. In heel veel varianten, of

andere Christelijke, dan wel religieuze groepen in allerlei vormen. Daar zit zo'n grote diversiteit in, dus dat ik denk dat wij dat onderling ook niet allemaal weten.

Dat geloof ik absoluut. En zou je dan ook zeggen dat er enerzijds een frictie is tussen acceptatie, meer acceptatie en aan de andere kant het bestaan van homoseksuele cultuur? Dat is wel wat je net ook volgens mij op het begin zei, van meer zichtbaarheid leidt ook tot meer zichtbaarheid van de mensen die het er niet mee eens zijn. En denk je, hoe zou je dat oplossen bijvoorbeeld?

Ik snap wat je bedoelt. Ja je zou kunnen zeggen, als je subcultuur waardeert en bevestigt, en zegt je mag er zijn, je hebt een andere uitingsvorm en je wilt er anders uitzien, in ieder geval herkenbaar zijn met elkaar, als onderdeel van, dan maak je daar natuurlijk inderdaad iets mee zichtbaar. Waar sommige mensen dan niet mee geconfronteerd willen worden, want dat is natuurlijk het meest algemene antwoord in Nederland bij onderzoeken en nou ja uit ervaring: 'homo okay, maar ze moeten wel gewoon doen'. Als je zegt, okay een homoseksuele subcultuur betekent ook echt dat je bepaalde andere uitingen hebt, dan zet je het echt af tegen de heteroseksuele cultuur, terwijl dat lang niet altijd kan. Ik denk dat je het altijd echt niet een op een kan benoemen op die manier. Tegelijkertijd is de strijd, voor zover we hem nog wel moeten strijden, is vooral, de kern daarin is het recht op jezelf zijn en het recht op jezelf betekent inderdaad dat homo's zich niet heteroseksueel hoeven te gedragen, dus het mag ook herkenbaar zijn als homo. Die strijd is denk ik nu de meest actuele.

Okay en ja strijd als zichtbaar zijn als homo, je niet hoeven gedragen zeg maar als hetero dus. In wat voor gewoontes, gedragingen of samenkomstplaatsen en dergelijke zie jij dat terug? Dus meer waar homoseksuele cultuur vrij geuit kan worden, zijn daar bepaalde dingen voor waarvan je zegt zo, of rituelen zelfs?

Ja, ik denk dat we in Nederland echt wel vaak van die feestjes hebben, zoals ik dat noem. Van de Tilburgse kermis op maandag, roze maandag is dat geloof ik, tot de Gay Pride, tot een. Ook bijvoorbeeld iets waar we nu middenin zitten was de roze film dagen, een festival, een heel groot internationaal festival. Het gaat om de films, maar het gaat er ook om elkaar daarin te herkennen en zien, identiteit terug zien in films. Ja, dat zijn er zeker, van dat soort dingen. In mindere mate zien we cafés en dansgelegenheden, dat is echt een beetje aan het uitsterven namelijk. Dat is niet meer zo verbonden aan plek, meer de incidenteel georganiseerde parties en daar komen mensen samen. Ik denk wel dat mensen zoeken naar waar vind ik mezelf terug, waar kan ik mezelf zijn in die zin als ze dat niet op hun werk of niet op school kunnen zijn. Dan zijn er wel georganiseerde plekken, maar dan minder in de zin van cafés, meer als in er wordt een lezing georganiseerd zoals wij hier doen, of tentoonstellingen of je gaat naar zo'n filmfestival, een muziekfestival of parties. Ik denk dat dat het meer is waar ze nu zichzelf kunnen zijn, onder elkaar, als ik het dan zo maar moet uiten. Maar ik denk dat mensen vooral zichzelf willen zijn in de samenleving, dus overal.

Ja, dus jij zou eigenlijk ook, jij bent wel voor het bestaan van een homoseksuele subcultuur in Nederland?

Ja, ik ben er zeer voor dat je je manifesteert, zeker, en organiseert en elkaar opzoekt en dat laat zien. Absoluut. Ja.

En in hoeverre vind jij het dan nodig wel dat zij zich toch ook integreren in de, zeg even, nationale cultuur, de algemene Nederlandse cultuur? Bijvoorbeeld met werk en zo kan het nog wel eens misschien iets met zich meebrengen.

Nou, ik zou bijna zeggen niet. In de zin van integratie is voor mij geen doel op zich. Als je het zo stelt dat je zegt nou maar op je werk zou je toch wel een beetje moeten integreren en niet zozeer als homo, dan denk ik nee, dat hoeft helemaal niet. Waren er maar eens wat meer zichtbare subculturen op het werk en dan niet allemaal dezelfde uitingen en hetzelfde gedragen. Zodat het ook kennelijk een soort, het meest gehoorde excuus: 'ja, maar dat is privé wie je bent, waarom zou je het hebben over je geaardheid', op je werk hè, dat is natuurlijk toch wel iets van een veel gehoord argument. Dan denk ik omgekeerd, ja hoor, er is negentig procent heteroseksueel op je werk en alsof die niet ook laten merken dat ze hetero zijn. Dus daarin zou ik heel erg voor zijn dat je laat zien wie je bent.

Hoe zou jij de homoseksuele cultuur definiëren echt? Dus als je er echt nu even een definitie op moest plakken?

Nou ik denk dat die niet bestaat in die zin dat die bestaat uit allerlei subculturen, maar als je het dan moet benoemen dan is het eigenlijk dezelfde beschrijving als wat we bij een andere cultuur hebben, namelijk dat wat we aan uitingen gezamenlijk hebben wat iets zegt over voorkeuren en identiteit. Ja, dat heeft wel een hele grote variatie, ik denk dat er dus niet een homoseksuele subcultuur is in Nederland, nergens misschien wel. Maar wel heel veel verschillende subculturen waar mensen zich verbonden voelen op basis van hun homoseksualiteit. Alleen de ene is wat meer op party-en en de andere is wat meer op culturele uitingen, dan bedoel ik de kunst cultuur, en de volgende is meer op vrouwen en mannen die zich verenigen omdat ze kinderen willen of hebben, ik noem maar wat, die zijn dan op zoek naar ouderschap, dat is ook een onderdeel van cultuur. Dus een definitie is niet zo makkelijk te geven voor mijn gevoel.

Appendix 3 – Interview 2

Participants: Marcel Withoos (interviewer, researcher) and Jan-Willem de Bruin (general affairs office at COC Nederland)

Date: 19 March 2013

Place: At the Public Library in Amsterdam

Length: 39:35

Dat Turkse jongetje. Dat in een keer een heel land op zijn achterste benen staat omdat kennelijk de Turkse overheid zegt dat Turkse kinderen in Nederland niet op mogen groeien bij een lesbisch stel of een Christelijk stel. Dus in een keer schaart de hele Nederlandse samenleving zich achter het lesbische koppel dat met veel liefde Yunus dus al acht en een half jaar of zoiets opvoedt. En in een keer wordt er geroepen: Turkije zou niet meer toe moeten treden tot de Europese Unie want ze aanvaarden niet de Europese waarden. Het laten opgroeien zoals Jeugdzorg wel doet van een kindje bij een lesbisch koppel, dat dat in een keer Europese waarden zijn. Het is wel echt grappig om te zien hoe dat soort sentimenten in een keer dan naar boven komen drijven, zeg maar. Ik denk dat cultureel, cultuur ook heel erg te maken heeft met gevoel.

Ja, zou jij jezelf eerst gewoon even kort willen voorstellen, zeg maar, gewoon je naam en wat je doet bij het COC?

Ik ben Jan-Willem de Bruin, ik ben al sinds mijn 21^e actief binnen de homobeweging, ook wel landelijk actief altijd geweest. Ik ben tot '95 voorzitter geweest van het landelijk jongerenwerk. Ik heb daar jarenlang bij Expreszo bladmanagement gedaan en sinds 2003 ben ik betaald medewerker bij het COC. Ik ben stafmedewerker algemene zaken, dus een heel brede functie en een van de aspecten die ik doe is front office, dus binnenkomende dingen bij receptionisten en telefonisten komen terecht bij mij. Maar het is veel meer dan dat, ook administratie, ledenwerving, federatie van COC verenigingen door het hele land. Ik ben de contactpersoon voor al die verenigingen met allemaal vrijwillige bestuursleden. Zo zijn ook veel vragen bij mij terecht gekomen. Ik ondersteun werkgroepen of netwerken van beperkte LBT'ers, evenementen, bestuurondersteuning, directieondersteuning, communicatie. We zijn niet zo'n heel grote organisatie als je vergelijkt met andere homo organisaties, nationale organisaties. Ik heb vijftien collega's hier op kantoor zitten in Amsterdam, maar uiteindelijk zeg maar wat COC Nederland dan is, als je kijkt naar zulke organisaties als Vluchtelingenwerk Nederland, een specifieke doelgroep organisatie dus zeg maar. Wij hebben een achterban van bijna een miljoen LHBT'ers in Nederland, daar werken vijftien mensen voor en Vluchtelingenwerk Nederland heeft alleen op hun eigen kantoor al zeventig mensen zitten. En dan houden wij ons ook nog een keer bezig met asielzoekers die homoseksueel zijn.

Okay en voor het COC zelf zeg maar, wat zou jij beschrijven als doelen en idealen van de organisatie?

Ik heb ooit iemand gehad en die zei dat het zichtbaarheid zelf zou kunnen zijn, dat je niet jezelf hoeft te verstoppen. Kijk, het hangt ook af van de situatie waarin je zit, wij zeggen niet dat mensen uit de kast moeten komen of zo, omdat mensen vaak in hun eigen kring wel oplossingen vinden voor hoe zij zichzelf kunnen zijn en dat zou bijvoorbeeld wel kunnen zijn dat zij zichzelf kunnen zijn bij hun ouders, familie, maar niet op hun werk of juist wel op hun werk maar niet thuis bij de familie, van de culturen uit natuurlijk. Of het nou gaat om maatschappelijk leven, je arbeidsleven, je

familieomstandigheden, religieuze groeperingen waartoe je behoort. Als je een pad moet nemen voor de LHBT'er, wij zijn tegen uitsluiting.

En wat doen jullie internationaal, werken jullie samen met andere organisaties in andere landen?

Ja, wij werken heel erg internationaal, want vijfenvijftig procent van onze begroting is zo'n beetje buitenlands beleid zeg maar wat wij daarmee doen. Er gaan een kleine vijf miljoen euro dit jaar om in het COC en wij zijn een van de founding fathers zeg maar van ILGA Europe. Dat is een internationale cultuur organisatie waar globaal, een andere tak is ILGA World en de Europese tak is ILGA Europe in Brussel. Een oud-collega van mij, een internationaal beleidsmedewerker die is nu ook program officer bij ILGA Europe en dus daar werken wij heel veel mee samen. En ook een andere collega van mij is nu internationaal beleids- en bestuurslid van ILGA Europe, daar hebben wij ons netwerk zeg maar. En wat wij doen is, wij zijn een van de weinige organisaties die consultatieve status heeft bij de Verenigde Naties. Ja ECO, Economic, Cultural, sociaaleconomische raad moet ik zeggen. Maar dat geeft ons toegangspasjes voor dus bijvoorbeeld de mensenrechten raad in Genève van de VN, de algemene vergadering van de raad van New York en dan gaan we daar niet zeggen van hoe belangrijk het COC is of dat Nederland zo'n gidsland is. Dat gebruiken wij om aandacht te vragen voor de landen waar het veel slechter is. Alle landen komen een keer aan bod eens in de zoveel tijd om daar iets uit te leggen over mensenrechtensituatie, kinderrechtsituatie, nou dat zijn voor ons kapstokjes zeg maar dat je zegt van nou en hoe zit het met en dan worden daar vragen gesteld. Islamitische landen die willen dan bijvoorbeeld bij Christelijke landen weten hoe het gaat met de mensenrechtensituatie van religieuze en culturele minderheden, dat kan een land als Brazilië, Argentinië, Nederland, Zuid-Afrika of van de Verenigde Staten of zo of Zweden, dat zij de vraag stellen aan Oeganda, 'hey, hoe zit het met jullie homorechten'? Dus dan leggen zij uit, 'nou, daar gaat het fantastisch mee, want jullie zijn Westers en wij zijn een Afrikaans land dus wij kennen geen homo's'. Dus dan zeggen wij, 'nou hier op de gang staan er twee waarvan er een door de politie in elkaar geslagen is en de ander is het land uitgevlucht'. Ja, zo doen wij dat. Maar het samenwerken dat is eigenlijk niet zo zeer bilateraal, want wij hebben bijvoorbeeld met de Ierse homobeweging contact hebben of met de Duitse homobeweging. Lastige wat je ziet is dat Nederland waarschijnlijk omdat ze niet zo heel groot zijn, nog steeds zijn er weinig landen die echt een nationale homo organisatie hebben die daarmee ook het internationale podium op kan en in heel veel landen is dat heel erg versnipperd. In Italië, in Spanje, in Frankrijk heb je niet echt een nationale organisatie.

Okay en nou had jij het net over de situaties in verschillende landen en zou jij nou zeggen dat de situatie in Nederland, dat het meer geaccepteerd wordt, homoseksualiteit, ten opzichte van vroeger zeg maar, dat er verbetering in zit?

Ja, dat is niet uit eigen onderzoek, want wij doen niet zelf onderzoek, dat doen wij liever niet want wij zijn een belangenbehartiger. Wij hebben liever dat een universiteit of bijvoorbeeld sociaal-cultureel planbureau heeft een onderzoek gedaan naar de homo acceptatie en we hebben liever dat die daar onderzoek naar doen, dan kunnen wij daar wel de conclusies uit trekken en die cijfers gebruiken van zie je wel, relatief gezien kun je stellen dat het goed gaat met de acceptatie maar er is gewoon een hele kleine, nare groep mensen die het versterkt voor homo's en lesbo's en die halen het nieuws zeg maar. En het is tolerantie, Dutch tolerance, dat is een beetje ons export product, daar staan we bekend om, maar het is eigenlijk Dutch indifference, van ik bemoei me niet met jou als jij je

niet met mij bemoeit. Dat noemen we dan tolerantie maar dat is eigenlijk van 'ik ben niet geïnteresseerd in jou'.

Okay dus meer terminologie eigenlijk dan echt acceptatie zeg maar?

Eigenlijk een beetje sinds Pim Fortuyn, die was zelf homo en 'ik zeg wat ik denk en ik doe wat ik zeg', dat zei hij dan, ook al kon hij dat zelf niet afmaken, daardoor zie je natuurlijk dat hij het politieke debat natuurlijk veel scherper heeft gezet, dat zie je eigenlijk nu terug dat er veel meer ongenueanceerder meningen geuit worden. En zeg maar wat je sinds dat, want hoe oud ben jij?

Ik ben tweeëntwintig nog even.

Nou ik ben bijna tweeëntwintig jaar ouder dan jij bent. Ik kan me niet herinneren dat als ik zestien, zeventien was heb ik op de HAVO gezeten, dat er daar zo'n ontzettend zwaarder klimaat was zeg maar dan dat er nu zeg maar is. Woorden als kut of homo of zo, zeg maar, dat werd bij ons op school nauwelijks gebruikt, nou zat ik in Elburg op school op een Protestants-christelijke scholengemeenschap. Ik kan me voorstellen dat er in de stad, daar is wat meer straats natuurlijk, maar het lijkt nu net of er in een heel Nederland een straatcultuur is waar iedereen alles maar naar elkaar toe roept. Het is ook een soort macho cultuur misschien, wat een beetje ook wel geïmporteerd is. Nederlandse mannen, het zijn allemaal generalismen natuurlijk, maar Nederlandse mannen zijn redelijk geëmancipeerd, wij doen de deur niet meer open, geven de jas niet meer aan van een vrouw en zijn daarmee watjes omdat ze meer met hun gevoel in contact komen, terwijl de ja zeg maar niet-Nederlandse culturen, Marokkaanse of Turkse, waar veel meer de man zeg maar het te zeggen heeft, dus ook op straat en dan gaan zij anders om met vrouwen en er zijn natuurlijk altijd parallellen tussen vrouwenemancipatie en homo-emancipatie.

Ja en wat is nou precies de rol van het COC zoals jij die ziet in het vergroten van die acceptatie?

We hebben heel erg een signalerende functie, dus wij leggen uit wat is er aan de hand, vervolgens proberen we er zelf wat aan te doen en we proberen onze eigen gemeenschap, de gay community, dat kunnen ook hetero's zijn die bondgenoot zijn, de ouders met een homo kind die rekenen we ook tot de gay community als ze er geen problemen mee hebben en ze hun kind willen steunen. Maar dat zijn dus eigenlijk de drie dringen, dus signaleren en daarover communiceren, daar wat aan doen ook door het publieke debat aan te zwengelen om mensen ergens van bewust te maken. Nou, we zijn lobby'ers, dat is een beetje een nare term zeg maar, want de tabaksindustrie lobby't. Wij zullen wel ook onze contacten in de politiek zeg maar gebruiken om dingen daar op de agenda te zetten. Je kan echt er donder op zeggen dat als het woord homo, lesbo, bi of transgender in de Tweede Kamer valt dat het COC daarachter zit. Dus als het gaat over onderzoekbeleid, lesbische gemeenschap, geweld, nou daar zijn we met regelmaat in algemeen overleg zijn dat vaak niet in de plenaire zaal maar in de kleine zaal, dan hebben wij al wel de Kamerleden gevoed zeg maar. Die hebben bij ons geïnformeerd van wat staat er op de agenda, wat willen jullie zeg maar. Vervolgens hebben we ook contacten met bijvoorbeeld het Ministerie omdat zij ons ook subsidie geeft aan de andere kant en opdracht geven soms wel om dingen te doen. Nou, dan praat je gewoon met ambtenaren zeg maar, maar die ambtenaar bedenkt weer de antwoorden voor de minister.

Okay, dus heel breed in ieder geval. En zou jij nou zeggen dat er echt een homoseksuele cultuur is in Nederland?

Nou, dan moet je een definitie van cultuur misschien geven, dan kan ik ja of nee zeggen.

Nou als je cultuur ziet als iets dat wordt gedeeld met de groep, dus dat zij bepaalde doelen nastreven of bepaalde gedragingen of rituelen hebben, zeg maar, binnen die groep. Als je het op zo'n manier definieert, dus echt de connectie tussen mensen, net als de Nederlandse cultuur zorgt voor alle Nederlanders, zou je zeggen dat het echt een cultuur is of niet?

Ja, ik denk dat een van de nadelen van de Nederlandse cultuur, zeg maar, als je dat typisch Nederlands kan noemen, is dat 'doe maar normaal, dan doe je al gek genoeg'. Dat is typisch iets Nederlands denk ik, dus zodra je het hoofd boven het maïsveld uitsteekt dan staat de rest wel klaar om je kop er af te hakken. Dat is ook een beetje wat ik denk dat het lastige is met het COC, wij zijn die organisatie die de kop boven het maïsveld uitsteekt, zo zien we dat hè, dat waar we voor staan dat we daar iets mee moeten doen. Maar je zult altijd, ik zeg wel eens: je vraagt twaalf homo's hun mening over het COC en je krijgt er dertien. Wij zetten ons zo ontzettend breed in, lesbisch mengmoederschap, daar gaat het vooral over lesbische vrouwen, dan zal er altijd een deel van onze gemeenschap zijn die zegt: 'waarom moeten die lesbische vrouwen zo nodig kinderen krijgen?' Maar wij zetten ons daar wel voor in. Alle cruisende homomannen die zo nodig op parkeerplaatsen of zo willen rondhuppelen, als ze in elkaar geslagen worden en wij komen daarvoor op en wij zeggen dan tegen de politie van 'ja jullie moeten daar helemaal niet die mensen opjagen, je moet juist in gesprek met ze gaan, zeker als het gedoogd wordt op zijn minst' zeg maar. Dan zou weer een deel van de gemeenschap zeggen, misschien wel diezelfde lesbische vrouwen als net, 'wat moeten die mannen in parken daar zo'? Wij zijn tegen weigerambtenaren, omdat we vinden dat de overheid geen discriminatie door de eigen ambtenaren toe zou moeten staan, dan heb je heel veel homo's die zeggen van 'A. waarom zou je trouwen en B. als je zou willen trouwen, waarom zou je dan getrouwd willen worden door iemand die tegen openstelling van het burgerlijk huwelijk is'. Christelijke docent, homoseksuele docent die ontslagen wordt van een scholengemeenschap omdat hij samen is gaan wonen met een man, dan heb je heel veel homo's die zeggen van 'ja waarom kom je als COC daarvoor op, want ja, waarom zou je als homo christen willen zijn en waarom zou je dan willen werken op een christelijke scholengemeenschap'? Dus ik ben zelf een beetje in de war zeg maar over wat een homocultuur is.

Jij zou eerder zeggen dat er daarbinnen, zeg maar binnen de grote groep homoseksuelen of de LHBT groep, dat daar weer allemaal subculturen onder vallen?

Ja, of mensen en wat ik zei de organisatiegraad in Nederland is heel erg laag. Ik denk dat ik heel bescheiden ben als ik zeg dat tien procent van de Amsterdamse bevolking homo, lesbisch, bi of transgender is, want de homodichtheid ligt hier zeg maar wat hoger. Er wonen achthonderd zoveel duizend mensen hier zo, nou laten we zeggen dat er zeventigduizend LHBT'ers in deze stad wonen. Als ik dan heel bescheiden ben, ik zeg alle mensen die nu lid zijn van het COC mogen allemaal hun lidmaatschap opzeggen, ik wil alleen de Amsterdamse homo's hebben van het COC. Dus al die nichten buiten de stad, buiten Amsterdam die hoeven geeneens lid te worden van het COC. Wij hebben nu zeventigduizend leden landelijk, die brengen bij elkaar tweeënhalfton contributiegeld

bijeen. Als alleen de Amsterdamse homo's lid zouden worden, heb je tien keer meer leden en geen tweeënhalf ton maar tweeënhalf miljoen. Hoeveel slagkracht heeft de homobeweging dan meer, want dan hoeven we niet voor iedere activiteit, ieder project, naar de overheid toe, dan kan het gewoon vanuit de gemeenschap zeg maar betaald worden. Dus ik ben niet helemaal. Party scene, je had vroeger altijd bij het COC Amsterdam had je vrouwenavond op zaterdagavond, je zou zeggen dat het gewoon iedere zaterdagavond hetzelfde feestje was. Nee, de eerste vrijdag had je vrouwen tussen de vijfendertig en de vijftig, de tweede vrijdag was het alle vrouwen, de derde vrijdag was het vrouwen tussen de vijfenveertig en zestig zeg maar. Nou bleek dus dat het heel erg afhing van de muziekkeuze, welke dj er stond en hoe hard de muziek stond.

Dus jij gelooft niet zozeer in een homoseksuele cultuur eigenlijk?

Nee, want wij. Ik geloof wel zeg maar in minderheden en wij zijn de enige minderheid die in alle andere minderheden zit.

Ja, dus op die manier dan weer wel?

Hè, want je hebt gehandicapte homo's, je hebt Joodse homo's, je hebt getrouwde Joodse homo's, je hebt getrouwde Joodse homo's die van klassieke muziek houden en weer anderen die stoppen liever een XTC pil en gaan de dansvloer op zeg maar. Er zijn er die stemmen VVD terwijl de anderen misschien PvdA stemt of zo. Dus snap je dat het zo ontzettend moeilijk te vangen is.

Nee absoluut. Dat is het ook, dat vind ik zelf ook het hele interessante eraan, want je hebt natuurlijk altijd die verschillen, want ook met alleen Nederlanders heb je dat al.

Ja, maar als het dan gaat over het in actie komen voor iets, hè, dan zou je zeggen, nou er zijn toch wel gedeelde waarden. Maar die blijken er naar mijn idee eigenlijk ook niet eens zozeer te zijn. Ja, je moet niet in elkaar geslagen worden maar op het moment dat er iemand in elkaar geslagen wordt en er wordt een actie voor opgezet, dan heb je alweer een deel van het achterban wat zegt: 'ja, daar ga ik niet voor in actie komen'. Dus wat zijn dan nog de gedeelde waarden, die houden dan ergens op. Ik vergelijk het wel eens met het verzet, de Gay Pride bijvoorbeeld, er zijn heel veel homo's, die hebben daar helemaal niks mee. Ook in Amsterdam, die dan zelfs misschien de stad uitvluchten tijdens de Gay Pride. Terwijl het als een actie eigenlijk heel erg goed is en wel degelijk werkt om zeg maar bewustzijn te creëren. Dus het moet bestaan.

En stel nou dat, we gaan er even vanuit dat er wel dus een homoseksuele groep is en bijvoorbeeld zou jij zeggen dat waarden dan of doelen acceptatie en gelijkheid zijn? Zou je dat bijvoorbeeld wel als algemene waarden kunnen zien?

Nou, wij hebben in onze naam hebben wij staan integratie hè. Nederlandse Vereniging tot Integratie van Homoseksualiteit. Ik geloof zelf niet meer dat integratie iets is waar we naartoe werken of zo. Wij zitten hier gewoon in de bibliotheek dus wij zijn hier al geïntegreerd, en kijk we halen onze boodschappen bij de Albert Heijn en kijken het NOS journaal. We kijken niet het homo NOS journaal en we gaan niet naar de homo Albert Heijn, dus we zijn redelijk geïntegreerd. We draaien gewoon mee in deze samenleving, alleen het moet je wel mogelijk gemaakt worden. Dus op het moment dat

jij niet kan studeren en niet voor de klas kan komen te staan omdat je homo bent of als je een huis zoekt en er staan allemaal mensen op de lijst en jij staat bovenaan en omdat jij samen wilt wonen met je vriend krijg jij dat huis niet, want dat gaat naar een gezin met kinderen zeg maar of twee mensen, een hetero stel zeg maar, dan heb je het over uitsluiting. Ik denk dat dat wel een gedeelde waarde is, maar om daar dan verandering in te krijgen zeg maar, iets te doen aan het onrecht, daar zijn de opvattingen zo over verdeeld.

Ja precies, dan wil ik je vragen te doen alsof je er wel in gelooft, in homoseksuele cultuur zeg maar. Dat maakt het wat makkelijker om jouw verdere ideeën erover te krijgen. Even kijken...

Jouw opvatting is dus, jij gaat wel uit van een gedeelde?

Niet perse, ik geloof zelf meer in persoonlijke culturele identiteit, als ik het zo mag noemen. En dat is dus echt, ik ben een Nederlander, maar ik ben ook homoseksueel, ik heb ook de cultuur van mijn werk krijg ik mee, maar ik ben ook een Brabander uit een klein dorp en ik heb familie. Dus je hebt al die invloeden, je hoort bij zo veel kleine cultuurtjes eigenlijk. Dus wat dat betreft, misschien zit ik eigenlijk meer op jouw lijn. En ik zou ook zeggen absoluut dat er tussen alle groepen binnen culturen ook weer verschillen zijn, want ik ben niet dezelfde als de volgende homo die voorbijgelopen komt zeg maar. Maar zou jij wel zeggen dat er dus bepaalde doelen net als acceptatie, integratie dat die meer op internationaal niveau leven? Dus dat er meer verbondenheid is bijvoorbeeld tussen mij als homo en deel van een minderheid hier en een homo in Ierland die dus ook deel van een minderheid is? Hoe zie jij dat, zeg maar, de internationale verbanden?

Ik denk uiteindelijk dat het allemaal wel het, die processen zeg maar, eigenlijk wat je net zegt, al die invloeden die je hebt dat dat allemaal wel hetzelfde is. Vraag is dan wel hoe kijken mensen uit het buitenland naar Nederland en met name naar Amsterdam. We zijn ook bezig om een demonstratie te organiseren op 8 april want dan zit Poetin te dineren in het Scheepvaartmuseum. Als we daar in Nederland bijvoorbeeld een actie voor zouden kunnen bedenken dan zou je kunnen denken dat iemand zegt 'we gaan een leuke kiss-in organiseren', hè, dat mensen met elkaar dan op de bek gaan. En wij weten doordat wij contact hebben met de Russische homobeweging de gevoeligheden binnen de Russische cultuur, dat hebben wij dus gehoord van onze partners daar zo, dat dat juist een averechts effect zou hebben. Die beelden die gemaakt worden die zullen door de Russische media worden overgenomen en als de Russen, een gewone Rus dan, zoenende homo's zien, zeggen ze: 'zie je wel'. Ze vinden ons dan toch al zo'n gemorrel en Russische homo's krijgen nu al te horen van rot maar op naar Amsterdam. Dus is het eigenlijk veel meer de, ik denk dat wij zelf heel erg divers zijn en die ruimte moet er ook zijn. Wij hebben een nieuw woord dat heet dan allignment. Wij hebben een manager zij heeft vroeger voor Schiphol op JFK gewerkt, toen van Schiphol in New York, dus wij gebruiken heel veel Engelse termen en ik heb een Engelse vriend, dus ik praat sowieso doorlopend Engels. Maar allignment is zeg maar als de homobeweging hier al die kleine clubjes zijn, nou wij hebben daar een visie op die homobeweging of eigenlijk samenlevingbreed van wij willen die kant uit. Als dit clubje die kant uit gaat en dit clubje die kant uit gaat, dat maakt niet uit, want ze gaan nog steeds die kant op. Maar een club die deze kant uit gaat, hè het afschaffen van het burgerlijk huwelijk of homo's moeten helemaal geen rechten hebben of zo. We krijgen soms een email van iemand die zegt dat hij homo is en die beweert dus echt: 'nou ik heb niks aan het COC, ik heb jullie website eens doorgenomen maar ik vind het maar niks en ik houd me verre van die cultuur en ik ben nou veel

gelukkiger dan ooit'. Nou, als zo iemand een clubje begint en daar kan nog een clubje tussen komen die weer getrouwd is en kinderen heeft, die homo was maar toch een soort stoorzender zeg maar is, met veel bidden dan kom je er wel zeg maar, die gaat deze kant op. Dat is niet wat wij willen, dus wat wij dan kunnen doen als COC is zorgen voor de verbinding, want dit clubje mag best wel die kant uit gaan en dit clubje die kant, kijk en misschien hebben we nog wel een clubje hier die ook die kant uit gaat. Omdat wij dat hele veld overzien kunnen we zeggen: 'hey, die en die doen een beetje hetzelfde werk, als jullie elkaar nou eens opzoeken, want nu gaan jullie allebei in een snelheid deze kant op, maar als jullie nou samen doet, dan ga je misschien nog sneller'. En dat is een beetje een rol die wij vervullen. Dat geeft al de diversiteit aan van de LHBT beweging en gemeenschap. En beweging, emancipatiebewegingen gaan altijd, nou het is altijd discussie en debat want je wilt verandering, dus we moeten ergens over praten. Het zijn allemaal mondige mensen, dus discussie, debat, soms ruzie. Nou, dan ga je samenwerken, krijg je ruzie. Dat gebeurt bij vrouwenbewegingen, bij arbeidsbewegingen, werkgeversbewegingen, dus het komt overal voor, bij duivenmelkers waarschijnlijk ook. Maar wij zorgen zeg maar dat clubjes bij elkaar komen en dat noemen wij alignment. Hier is diversiteit, maar al deze mensen, al deze organisaties moeten beseffen dat de grote boze buitenwereld hoeft maar zo te doen zondag in de kerk en de collecte gaat rond en ze hebben weer een jaarsalaris verdiend om een Evangelist naar Oeganda te sturen, die daar kan gaan zeggen dat homoseksualiteit een Westerse ziekte is die bestreden moet worden. De Russische orthodoxe kerk of de vijand in het Vaticaan, ik bedoel die moeten niks van moslims hebben, maar op het wereldtoneel bij de Verenigde Naties sluit dus het Vaticaan een monsterverbond met Saudi-Arabië, met Iran, hè, landen waar wij of de olie vandaan krijgen of landen waar ze van zeggen daar moeten geen wapens meer naar toe want ze onderdrukken daar homoseksuelen of ze moorden daar mensen uit. Vaticaanstad wordt erkend als land en op dat podium lukt het hun dus om monsterverbonden te sluiten, om te zorgen dat mensenrechten, onze rechten, van al die mensen, die hele diverse groep hier zo, dat die worden aangetast. Het is eigenlijk interessanter om het om te draaien. Deze mensen bewust te maken van de vijand, ik gebruik echt die term want ik zit niet tot zo ver maar tot zo ver erin en dan zie je hoe die processen daar werken, wij worden daar echt gewoon tegengewerkt. Maar als jongeren in Nederland uit onderzoek, niet uit ons eigen onderzoek maar uit onderzoek van SCP, homojongeren in Nederland al vijf keer vaker denken over zelfdoding dan heteroseksuele leeftijdsgenoten, dan is er wel degelijk wat aan de hand. En dat heeft gewoon er mee te maken dat het klimaat gewoon niet homovriendelijk genoeg is. Nou dan moeten eigenlijk alle alarmbellen gaan.

Ja precies. Dus eigenlijk zou je zeggen dat er ondanks de grote diversiteit in de groep ze naar dezelfde doelen toe werken...

Je moet bewustwording hebben dat er dus wel degelijk een vijand is. Het is een beetje als, ik trek wel eens de vergelijking dan met zeg maar hoe die processen van het ene moment heb je burgerrechten, in Nederland kunnen we trouwen, maar moet je er bewust van zijn dat burgerrechten ook in no time weer van je afgenomen kunnen worden. De overheid is een hele slechte partner eigenlijk hè, weinig betrouwbare partner, of het gaat om hypotheekrenteaftrek of wel of niet een polder ompolderen in Zeeland, dus dat is allemaal heel erg afhankelijk van politieke middelen. Dan hoef je, als je ooit naar Berlijn toe gaat, in het Joods historisch museum in Berlijn, daar loopt er een tijdslijn loopt er door het hele museum heen, in zo'n apart gebouw, beetje vervreemdend gebouw is dat. Ik heb het niet over het Holocaust museum, maar een beetje rare vormen heeft het. Dan zie je dat zeg maar in de, rond

1890 of zo krijgen Joden die krijgen dan stemrecht, ze mogen ambtenaar mogen ze worden, ze mogen zelfs in het leger van de keizer dienen, ze krijgen zelfs lintjes ervoor en vervolgens kan van het een op het andere moment kan het sentiment omslaan en dan mogen ze niet meer stemmen, ze mogen niet meer voor de klas staan, ze mogen niks meer. Dus daar moet je als minderheid, moet je daar zeg maar van bewust zijn. Ook toen waren er mensen die zeggen: 'nee, dat is helemaal niet zo, dat waait wel over'. Nee, in Oeganda waait het niet over. Sterker nog, het wordt, in Jamaica wordt het niet makkelijker voor de homo's daar zo. We hebben nu heel veel contact met asielzoekers en die komen uit Jamaica en Oeganda komen ze hiernaartoe om hier asiel aan te vragen. Dus je moet je als gemeenschap moet je als subcultuur je gewoon heel erg bewust zijn van die andere culturen die jouw anticultuur zijn.

Ja, dat vind ik een hele mooie. Dus het is inderdaad ook, dat was de volgende vraag eigenlijk, of er verschil is tussen mensen in de homoseksuele cultuur zeg maar en de buitenkring, maar ja dus. En denk je nou dat het een doel is zeg maar om echt een homogemeenschap meer te creëren, ook van het COC, of is het meer gewoon de zichtbaarheid die je wilt en de bewustwording?

Zoals iedere ideële organisatie hebben wij uiteindelijk het doel om jezelf op te heffen, jezelf overbodig maken. Wij dachten in Nederland dat we met de, ik denk dat we qua tolerantie hier in Nederland in 1998 de piek hebben gehad, in 2001 hebben we vervolgens de openstelling van het burgerlijk huwelijk gehad, dat is volgens mij twaalf jaar of zo dat we het inmiddels hebben. Nou toen kwamen we erachter dat er nog wel wat schort aan de sociale acceptatie in dit land en dat gewoon in de vorige eeuw de structurele subsidies zijn afgebouwd, vooral voor organisaties als de onze, dat is allemaal omgezet in projectsubsidies. Ja, dat je dan wel heel erg veel projecten in een keer moet bedenken om die bespreekbaarheid weer aan te brengen.

Maar denk je ook niet dat enerzijds acceptatie door zichtbaarheid ook wordt tegengewerkt doordat je juist als meer zichtbaarheid van deze groep, deze minderheid eigenlijk, dat er dan ook juist een grotere tegenbeweging komt?

Je krijgt een soort, je gaat ten onder aan je eigen succes. Want op het moment dat mensen geëmancipeerd zijn en mensen het naar hun zin hebben, dan hebben ze het idee van: 'nou, we hebben het COC niet meer nodig dus'.

Ja, maar als de homoseksuele gemeenschap in zijn algemeen zeg maar, de minderheid homo's in Nederland. Doordat zij meer zichtbaar zijn geworden is er enerzijds natuurlijk meer acceptatie gekomen, maar heb je dan ook niet het idee dat er tegelijkertijd een grotere beweging komt die tegen is, doordat ze meer zichtbaar zijn?

Ja nou, binnen eigen kring wat ik net zei, je hebt natuurlijk altijd mensen die zeggen: 'waar heb ik dat nou voor nodig, moet dat nou?' Nee, dat moet niet, maar het mag wel. En dat zij op een andere manier gaan denken, je hoort altijd wel kritiek op de Gay Pride, maar het Antilliaanse Zomercarnaval in Rotterdam, waar je ook veel erotische beelden van kan schieten als je wilt, daar hoor je nooit wat over. Kwakkelfestival, Surinaams festival in Amsterdam, waar is dat nou voor nodig? Katholieke processies in het zuiden, waar is dat nou voor nodig?

Ja, het is gewoon echt allemaal minderheden.

Ja, maar dan is het onze. We hebben sinds 31 december seksuele voorlichting over seksuele diversiteit verplicht gekregen, dat gaat eigenlijk alleen maar om: hoe gaan we met elkaar om in dit land. Of je nou rood haar hebt of flaporen of je bent seksueel mishandeld, daar kan je niks aan doen, maar wij schelden elkaar daar niet voor uit en gaan normaal met elkaar om. Dat straatje moet je dat in passen. Door de vijand wordt het gebracht alsof onze kinderen halen we van school die dag, want die hoeven niet te weten dat homoseks normaal is of zo, dat je dat bij biologie krijgt hoe homo's het met elkaar doen. Dus als het daarover gaat.

Maar merk je dan ook dat bijvoorbeeld juist doordat er zo'n zichtbare vijand is als het ware, dat je daardoor ook meer unity hebt tussen de homoseksuele mensen?

Nee, want niet iedereen is zich daarvan bewust. Mensen uiten de kritiek op COC en dat mag want we zijn een hoger geprofileerde organisatie dan mensen verwachten, alleen ik krijg wel eens te horen, dat is dan wel grappig, van: 'nee, de gehandicapte homo's in Nederland, die hebben het moeilijk. En Surinaamse homo's in Suriname hebben het moeilijk'. Nou, dat is nota bene iemand die werkt voor het COC, in Amsterdam dan toevallig, een bestuurslid. Toevallig hebben wij gewoon een project wat we doen in Suriname met de lokale homobeweging daar en wat er gewoon in Nederland is, cafés, dat noemen we cafés, limonade-drink-middagen waar gehandicapten naar toe kunnen gaan. Dus wij denken al aan heel veel van dat soort special needs groepen zeg maar.

Dan ben ik al bij de laatste vraag zo'n beetje. Denk jij dat het, ja, moeilijk om te stellen, integratie van homoseksuelen zeg maar in de mainstream cultuur, dus dat je juist niet meer opvalt of dat je dus gewoon juist echt zo zichtbaar mogelijk mag zijn en daardoor geaccepteerd wordt. Hoe zie jij die frictie daartussen?

Nou, daar zullen mensen, kijk ik zei net zichtbaar jezelf kunnen zijn. Hangt er natuurlijk heel erg van af in wat voor setting je zit. Als ik bij een bank zou werken had ik hier nu in pak gezeten, maar niet bij het COC. Maar ga ik naar het Ministerie dan trek ik wel even een jasje en een overhemd aan. Dus je kan je ook als kameleon gedragen, maar ik kan nog steeds zeggen dat mijn partner Brits is en in Engeland woont en dat het een man is. Dus daarmee kan je al jezelf zijn.

Dus jij zegt eigenlijk een deel van allebei, het ligt ook aan de situatie?

Ja, maar als je het anders... Ik houd me ook bezig met het veiligheidsdossier. Homo's worden dan in elkaar geslagen en dan vieze flikker wordt er dan geroepen, dus dat is dan homo gerelateerd geweld. Hartstikke leuk, want op het moment dat de dader bekend is dan kan die een extra zware straf krijgen omdat het dan als hate crime aangemerkt wordt. Het gaat er eigenlijk geen eens om of het slachtoffer homo is, het gaat om of de dader denkt dat het een homo is. Dat is al strafbaar, want dat je iemand in elkaar slaat omdat je denkt dat hij homo is. Dus daar moet je wat mee.

Dus beeldvorming heeft het ook een heel eind mee te maken eigenlijk?

Ja en dat is natuurlijk ook een grote angst die je dan ziet, dat de Gay Pride slecht zou zijn voor de beeldvorming van homoseksuelen. Nee, de media, die pakken de lekkere plaatjes er uit. Ik bedoel, ik zie nooit mensen met blote piemels op de parade, ik zie meer bloot naast de boten en dat zijn dan hetero's die op rubberbootjes of speedbootjes in de grachten naar de parade zitten te kijken zeg maar, die vrouwen swaffelen vanwege hun borsten zeg maar. Daar zie je meer bloot dan op de boten van de Pride zelf, alleen dat brengt de media zeg maar. Maar dan geef je de media de schuld, alleen het heeft wel te maken met beeldvorming. Maar we hadden in 2006 of zo was dat geloof ik, was een jongen, 14, Dan Hoeksema, die kwam bij ons binnenlopen en die dacht dat wij de Gay Pride organiseerden. Hij was 14 of 15, net uit de kast voor zijn ouders, hè, maar zijn ouders zijn waarschijnlijk net iets jonger dan ik ben, die zijn van de generatie die hebben vrienden die homo of lesbisch zijn, dus als hun zoon tegen hun zegt: 'ik ben homo', dan zeggen ze: 'ooh gapen, hoe is het op school verder'? Maar die jongen die zit dus in Noord Holland, kan niet in contact komen met andere homo's van zijn leeftijd, hij kan hier niet naar de Warmoesstraat of de Reguliersstraat toe sturen want daar is hij te jong voor. Maar die jongen kwam dus bij ons aankloppen want hij wilde eigenlijk meevaren met een boot en dan andere jongeren ontmoeten van zijn leeftijd om dan daar. Het effect wat dat heeft gehad is dat heel veel media publiciteit tot in het buitenland toe zijn er vanuit BBC opnames gemaakt. Die jongen ging dus meevaren met een boot met zestig jongeren, ouders mee, beveiliging erop, dat moest dan vanuit Amsterdam en in de optocht op een plek dat er niet een blote billen boot voor of achter met allemaal halfnaakte mannen zeg maar in foto's de wereld over zou gaan. Maar via die jongen, er was geen enkele homo organisatie in Nederland die hun vingers durfde te branden aan minderjarigen, met al die pedo toestanden en alles. Maar het heeft ons wel heel erg aan het nadenken gezet. Wat wij nu gedaan hebben is al sinds 2006 hebben wij dus een online community voor jongeren tot en met achttien jaar, wordt ook gecontroleerd, ze moeten hun ID's laten zien via face to face contact, via webcam dan en dan pas krijgen ze toegang tot die community. Er zitten volgens mij zes zeventien jongeren zitten op die community en ik geloof twaalf of dertien plaatsen in het land daar zijn nu out groepen, waar die jongeren dus elkaar ontmoeten. Dan worden ze dus gedropt door hun ouders.

Mooi voorbeeld, dan heb ik volgens mij zo'n beetje alles.

Appendix 4 – Interview 3

Participants: Marcel Withoos (interviewer, researcher) and Els Veenis (senior policy advisor focused on emancipation for the Ministry of Education, Culture and Science)

Date: 9 April 2013

Place: At the Ministry of Education, Culture and Science in The Hague

Length: 56:20

Clausule 28 dat ze op scholen geen propaganda over homoseksualiteit mochten maken en dat weet ik nog en dat stond nu ook ergens op Twitter, iedereen heeft het erover en dat is ook wel erg maar dit heeft ze ook gedaan. Stonewall is daarna opgericht, zo zie je, je hebt soms inderdaad een heel erg foute maatregel, maar dan zegt de mens ja we willen daar wel wat aan doen en dan begint het te ontstaan. Zo is de geschiedenis, ja dat weet LvdH allemaal natuurlijk nog veel beter, maar het is heel interessant hoe emancipatie zich voltrekt in golven en in fasen en nooit in een rechte lijn. Dat het homohuwelijk of het huwelijk tussen een paar van hetzelfde geslacht, dat was eigenlijk nooit een actiepunt, dan zie je dan komt Henk Krol en die krijgt dat voor elkaar en dat heeft eigenlijk een enorme boost gegeven die echt niet was verwacht, dat vind ik zelf wel interessant. Maar ook als je er middenin zit. Ik heb ook roze zaterdagen georganiseerd en protesten en dan ook over die clausule ook. Nou gister nog uren bij Poetin. Ja, dat is een beetje mijn achtergrond.

Okay, nou, ik wilde dus eigenlijk vragen of je jezelf even kon introduceren, dus gewoon naam, wat je hier precies doet en dergelijke?

Nou, Els Veenis, maar dat heb je al van de mail. Nou, senior beleidsmedewerker en onderzoekscoördinator hier bij de directie emancipatie. En dat is, wij adviseren een minister, in dit geval van onderwijs, omdat emancipatie hier zit, maar wij zijn eigenlijk een soort coördinerende directie die ook met andere departementen samenwerkt. Emancipatie, Bussemaker nu, die is minister van emancipatie en dan moeten andere departementen hun eigen ding doen, maar zij moet het wel coördineren en agenderen en aanjagen. Zij verantwoordt zich ook in de Kamer daarover, de Kamervragen komen haar richting op, maar meestal ook wel naar anderen. Dus als Teeven een wet verdedigd, dan doet hij dat, daar is zij niet bij. Maar als het over het totale pakket van transgender beleid gaat, is zij wel op aanspreekbaar. Dus wij bemoeien ons met van alles en we zijn vrij klein, dus het is een lastige positie al vanaf het begin geweest, want je moet altijd dingen ook bij anderen proberen, moeten proberen mee samen te werken en dat willen ze lang niet altijd, proberen daar afspraken over te maken. Maar goed, en onderzoek, dat is mijn andere, dat doen we ook vrij veel. Zoals de homo-emancipatie monitor, vrouwenemancipatie monitor. We waren eerst een directie emancipatie, dus het ging eerst alleen over vrouwenemancipatie, we zaten heel lang geleden bij het VWS, volksgezondheid en welzijn. Daarna bij sociale zaken nog een hele tijd gezeten, daar ging het vooral ook over werk en toen Plasterk minister werd van emancipatie, toen kwam de homo-emancipatie erbij van het VWS en dat was toen eigenlijk nog maar één medewerker, Ben Baks. En een beleid dat een beetje kabbelend, waar niet meer veel gebeurde, dat lag niet aan hem, maar gewoon aan de politieke aandacht. En door Plasterk kreeg het weer een enorme boost en daarna Van Bijsterveldt heeft dat eigenlijk doorgezet als CDA'er, dus dat was heel mooi. Wel met een eigen accent natuurlijk en nu heeft het weer een ander accent. En toen is ook vrouwen- en homo-emancipatie meer verweven met elkaar geraakt, want dat kan je ook niet helemaal samenvoegen en er zijn natuurlijk ook nog andere gronden van discriminatie, maar die zitten bij andere

departementen vooralsnog. Maar daar werken we ook op samen met Binnenlandse Zaken, dus we denken er wel over mee over andere vormen van discriminatie, omdat je ook met regelgeving vaak samen zit. En we werken, volgens mij werken er hier twintig of zo, vijftwintig, we waren groter ook met de grote Europese projecten met geld van buiten, dus dan hadden we wat meer leden en we hebben een MT, dus de bazen. De directie dat is nu een directeur en een afdelingshoofd, hiervoor hadden we vier mensen, dus we zijn ingedikt. We hebben wel meer geld gekregen de laatste jaren in ieder geval voor homo-emancipatie, voor vrouwenemancipatie wat minder denk ik, maar dat was altijd al veel meer. Ik heb opgezocht hoeveel het was, dat staat hier ook ergens in. Ik geloof 17 miljoen per jaar, voor homo-emancipatie dan.

Okay, maar jij had het net over die internationale projecten dan en heb je daar voorbeelden van wat jullie dan voor projecten op internationale basis doen?

Nou, we proberen homo-emancipatie te agenderen, of LHBT eigenlijk, bij de VN. Je hebt een VN vrouwverdrag, zoiets heb je niet voor LHBT, of echt internationale uitspraken. We proberen het Europees via de Raad van Europa, de Fundamental Human Rights Agency, dat is ook Europees van de Raad van Europa. Ja, ook via Buitenlandse Zaken. We organiseren zelf conferenties hier als gastland, binnenkort een hele grote internationale conferentie. Nou, via de officiële kanalen en ja ook gewoon projecten, soms op kleine schaal, van we ondersteunen een internationaal project, nou bijvoorbeeld IHLIA hè, hebben we gedaan en ook van met een christelijke homo organisatie samen. Die hebben een project in Nederland maar die doen ook iets in Oost Europa, om te proberen de homobeweging daar te ondersteunen.

Dus eigenlijk vooral op Europees niveau en verder nog proberen de emancipatie. En zo'n conferentie is dat dan echt specifiek gericht op homo-emancipatie?

Ja, binnenkort wel. En dan zijn er ook defensie en politici zijn er dan ook, die werken ook internationaal. Die hebben hier een roze netwerk wat wij ook ondersteunen, naast dat defensie dat doet en politici ook. Juist voor dat internationale werk, want hoe kan je nou in NAVO verband hier aandacht aan besteden, de veiligheid van militairen, van homo militairen. Die hebben dan ook een subconferentie en transgenders die hebben ook een side-event geloof ik. Nou het is in ieder geval we proberen wel steeds meer de link te leggen tussen, ook met de beleidsmedewerkers. Sowieso in steden die voorlopen in allerlei verschillende landen, die zijn er dan ook, de rainbow cities. Wij hebben hier in Nederland zelf een overleg van beleidsambtenaren die zich hiermee bezig houden, in ieder geval daar stemmen we dingen mee af, daar doen we dingen mee samen en internationaal proberen we dat ook zo te doen dat er meer beleidsmedewerkers ook naar dit soort conferenties komen, niet alleen de NGO's. Dus dat hadden we ook een keer bij de VN gedaan, een side event georganiseerd bij de vrouwen conferentie maar dan voor lesbische vrouwen, lesbische en transgender vrouwen. Dus dat was heel vernieuwend, dat gebeurde al wel maar dan niet door ons, niet door de overheid. Het is nu een paar keer gebeurd en ook dat dan onze minister er is en dan ook uitspraken doet en ook uitspraken op de vrouwenconferentie die gaat over vrouwenemancipatie, van ja, kwetsbare groepen vrouwen, nou dan moet je dit ook noemen, die benoemt het dan ook en dat is dan ook weer een stap voorwaarts. En onze directeur is ook heel actief Europees, dus die brengt heel veel vrouwenemancipatie in, probeert dat heel erg aan elkaar te knopen. En we ondersteunen ook het COC, wat ook weer internationaal werkt.

Eigenlijk wel vrij breed, het internationale?

Ja, en ook via Buitenlandse Zaken bijvoorbeeld worden ambassades allemaal gestimuleerd om daar zelf ook in hun land, proberen daar dingen van homo-emancipatie te ondersteunen, wat zij kunnen doen. Ik was zelf een keer in Lissabon, dat had de Nederlandse ambassade flink gesteund dat daar een bijeenkomst was. Dat was wel vooral van NGO's, ik was een van de weinige beleidsmedewerkers. Maar dat was vlak voordat daar het referendum over het homohuwelijk was en dat was mooie publiciteit ook. Je ziet dat als er misverstanden zijn in dat land ze dat aankaarten. Dus Nederland probeert echt koploper te zijn in Europa.

Maar zijn ze dat dan ook denk je, met in hoeverre dat er hier ook echt over gepraat wordt en conferenties en de overheid die zich er mee bemoeit?

Ik denk het wel, op die manier wel. We lopen met wetgevingen op sommige dingen nog wat achter. Als straks de transgender wet en het lesbisch ouderschap er is, dan staan we echt weer bovenaan zo ongeveer. Je ziet ook sommige andere landen halen je dan in, wat heel goed is. Maar wat betreft aandacht voor sociale acceptatie zijn we wel een van de landen die het meest ondersteuning daarvoor hebben en ook de meeste steun vanuit de politiek hebben. Eigenlijk is niemand heel erg tegen behalve SGP natuurlijk en ook de PVV is niet echt een... Die hebben dan wel het roze akkoord getekend, maar als puntje bij paaltje komt. Die vinden gewoon het probleem is opgelost als alle moslims weg zijn.

Maar heb je dan ook het idee dat homoseksualiteit meer geaccepteerd is in Nederland nu dan dat het was? Dat het wel echt aan het groeien is?

Ja dat weten we ook gewoon uit onderzoek. Het SCP volgt dat al jaren voor ons, van hoe het zich ontwikkelt en dan zie je dat het stijgt, nog steeds en ook in vergelijking met andere landen. Ze hebben een paar van die vragen om dat te meten, maar ook wel gekeken nog meer van wat zit daarachter, achter die sociale acceptatie. Van nou, hebben mensen het recht om hun leven te leiden zoals ze het willen, nou dat vinden veel Nederlanders ja, negen procent is zo ongeveer nog twijfelachtig. Als we ook neutrale mensen meerekenen die zeggen van nou het maakt me niet uit. Maar je merkt wel dat als het dichterbij komt, van 'wat zou je ervan vinden als je buurman homo is of je kind of de juf voor de klas', dan zakt het af. Dat is nou juist het interessante. We merken ook uit de geschiedenis van die acceptatie is er gekomen doordat het zichtbaarder werd en meer bespreekbaar, maar ook dat het persoonlijk werd. Dus dat mensen in hun eigen familie, dat het niet meer werd verzwegen, dus dat mensen homo's leerden kennen als gewone mens. Tegelijkertijd is dat soms ook juist bedreigend, een zichtbare weerstand. Bijvoorbeeld in christelijke kringen ook, om homoseksualiteit geaccepteerd te krijgen moet het eerst bespreekbaar worden gemaakt en dat moeten mensen ook gewoon zelf doen, we kunnen ze hoogstens ondersteunen en het is dus niet alleen maar dat zichzelf, dat doet de homobeweging heel erg, zorgen dat het met henzelf beter gaat. Daar heb je steun voor nodig ter versterking van hun eigen emancipatie. Nou, dat zie je bij zo'n organisatie als De Kringen bijvoorbeeld, die bestaat al heel lang, binnenkort vijftig jaar. Die doen gewoon gespreksgroepen en dat werkt al jaren, maar dat is vooral voor henzelf. Die deden nooit zoveel echt, bijvoorbeeld het COC treedt naar buiten, voert actie soms ook, soms alleen maar

feesten, er zit altijd beweging in. Heel veel dingen zijn alleen maar voor de leuk ook, het ontmoeten, maar ook wel om mensen te ondersteunen in hun coming out en ook steeds meer en heel jong en heel oud. Het bereik is steeds groter geworden, ook steeds meer verschillende groepen, alleen maar heel goed. En dus zelfs ook in heel erg streng Orthodoxe kringen dat daar groepen zich gaan organiseren, die dan vinden dat ze het niet mogen doen maar wel zijn, dat is dan weer het andere, maar ook daar.

Maar ze worden wel zichtbaarder ook.

Ja en het dan ook in eigen kring bespreekbaar maken, dat werkt wel. We proberen daar ook wel meer grip op te krijgen, van hoe gaat dat proces nou, maar ons beeld is dan eerst nou je hebt natuurlijk voorlopers die zich eerst uitspreken, rolmodellen en zo, dat werkt. Maar ook gewoon de buurman of voor kinderen hoe meer dat zichtbaar is en ook gewoner wordt, dan kan die acceptatie ineens heel snel omhoog gaan. Vrij sensationele ontwikkeling ook, er staat een rapport op de site van het ITS, dat gaat over de internationale ontwikkeling. Daar kun je ook Ierland en Nederland vergelijken qua acceptatie. ITS, een onderzoeksbureau, is net een rapport uit. Die hebben we onderzoek laten doen naar de verhouding tussen de homo-emancipatie en vrouwenemancipatie en wat blijkt: meestal komt eerst vrouwenemancipatie, dan homo-emancipatie en dan pas trans-emancipatie, maar dat is niet overal. Het heeft ook met economie te maken en soms ook ineens een boost en wat er dan gebeurd, dan is ineens de tijd rijp of zo. Ierland is wel een mooi voorbeeld daarvan, want het is natuurlijk ontzettend conservatief en Katholiek en dat het toch, daar kwamen wel mensen van de overheid die zijn best aanspreekbaar op dit thema.

Ja, ze zijn er nu ook over in gesprek en zo geloof ik, wel weer over het homohuwelijk en dergelijke.

Maar wat nog wel een probleem is bij etnische groepen bijvoorbeeld hè, ook bij heel erg Evangelische kerken, Pinkstergemeenten, dat soort. Die zijn ook nog, die doen ook nog aan healings. Dus ook in de christelijke hoek zit veel weerstand, ook al is dat bijna niet te herkennen en dan natuurlijk in Islamitische kringen, Hindoestanen. Etniciteit en geloof loopt vaak door elkaar, dus wij hebben daar flink wat op ingezet en daar gaat ook meer op gebeuren, want daar is de stap om uit de kast te komen nog heel groot. Terwijl, dat heb ik gemerkt, dat bij jongeren als daar iets voor is georganiseerd, Marokkaanse jongens bijvoorbeeld via een buurthuis of zo, dan willen ze heel graag praten met een echte homo en nou dan is een Nederlandse homo okay, dat kunnen ze dan nog volgen, maar iemand uit eigen kring die dan ook nog gelovig is, daar kunnen ze dan echt bijna niet bij. Maar dan zie je wel het meest iets gebeuren, maar ja, het is ook het moeilijkst, want ze kunnen dat risico niet lopen. Ze lopen gewoon risico's. Wij zeggen altijd sociale acceptatie, je ziet hem in beweging en ook in etnische kringen zie je dat mensen toch meer naar buiten treden op de Gay Pride of wat dan ook. Je ziet ook dat ze, nou, dat werd altijd gezien als: 'nou, dat vind ik stom'. Dat had ik ook bij christelijke groepen van 'nou wat weten jullie nou van homo-emancipatie'. 'Nou, de Gay Pride, dat vinden we heel erg zondig en zo en fout.' Maar dan zijn er ook mensen die zeggen van 'ja, maar ben je er zelf wel eens heen geweest, heb je het wel eens gezien'. Want dat is natuurlijk wel een soort groot feest en als je het alleen op tv ziet misschien alleen een decadent iets met blote mannen op een boot, maar het is als je er bent heel anders toch.

En ook meer dan de blote mannen op de boot.

Ja. Nou goed, maar dat is natuurlijk soms voor groepen zo van 'ja het is dat en dat moet ik niet hebben of het is Gordon, die vind ik stom en daar is het dan mee gedaan'. Dat is elke keer van het wel of niet bevestigen van stereotypen, want inderdaad er zijn natuurlijk extravagante homo's en er zijn ook een decadent nachtleven of weet ik veel, maar er zijn ook heel veel andere subculturen en dat komt natuurlijk allemaal ook samen op roze zaterdag of op midzomergracht festival. Er is natuurlijk heel veel en dat is ook heel leuk. Maar wat de buitenwereld ziet, nou ja dat is natuurlijk ook echt het idee van roze zaterdag, iedere keer een andere stad en dan zien mensen het ook en dat is een confrontatie maar ook een stap naar acceptatie. Zonder enigszins te prikkelen krijg je ook niks op gang. Dus eerst moeten mensen zich verbazen of ergeren of denken: 'nou wat raar, en op het gegeven moment went dat ook. Deze mensen zijn doodsaaie, net zoals hetero's', als ze dan ook nog gewoon doodsaaie homo's kennen en daarna ook gewoon een beetje plaatsens wat die cultuur inhoudt. Ja dat zijn allemaal ingrediënten voor volgende stappen denk ik. Want dat dan broers en zussen, ja dat de familie het voor je opneemt dat is natuurlijk het eerste, maar ook op school met de gay straight allianties en dat zit ook heel erg in ons beleid eigenlijk, sociale acceptatie. Ook wel meer op veiligheid om eigenlijk die sociale acceptatie ook een basis voor die veiligheid te kunnen waarmaken. Hè want als mensen in hun wijk worden gepest, als daar niet wordt ingegrepen of door burens die zorgen dat mensen worden gesteund of wel door gewoon het gezag dat ingrijpt dan. Veiligheid wordt dan aangetast en pas als het gewoner is als mensen niet als een soort raar stel mensen wordt gezien dan..

Niet meer als de uitzondering.

Nee, meer als een van ons. Nou en dat zie je dat we heel veel actie hebben gezet, juist op allianties. Dat heeft COC ooit bedacht of het is ooit ergens in Nijmegen, nee volgens mij Leiden deden ze het ook al ooit, dat je zorgt dat juist de hetero's, de omgeving wordt aangesproken en wordt ingezet en zegt: 'wij staan daarachter'. Dat heeft wel een traditie en nou we doen dat op terrein van werk, van zorg, onderwijs en natuurlijk ook de overheid zelf zoals Plasterk die op zo'n boot gaat staan en heel veel speeches houdt, ook Van Bijsterveldt. Dat je het daarmee agendeert en zegt: 'ik vind dit belangrijk en ik vind het niet acceptabel als mensen niet veilig zichzelf kunnen zijn'. Dat is toch wel een sterke boodschap. Waarbij mensen toch ook nog steeds zelf veel moeten doen.

En nou zei jij net, had jij het over subculturen en culturen, dus zou jij echt zeggen dat er een homoseksuele cultuur is in Nederland of verschillende homoseksuele culturen?

Nou, je hebt wel allemaal scenes natuurlijk, die je nooit allemaal kent. Ik was er een tijdje uit, ook omdat ik bi ben en een hele tijd een relatie met een man had, dus dan ging ik ook niet meer naar daar. Maar ik vond dat wel belangrijk want ik volgde het op een afstand, maar dus wat ik in Leiden kende dat was vrij klein. Het was klein, ik bedoel iedere lesbo kende elkaar en dat is nog steeds zo wel. Maar toen ik me weer opnieuw daarmee ging bezig houden, merkte ik hè, nou allemaal nieuwe mensen, soms ook wel dat ik dacht van 'oh ja, die en zo'. Maar eigenlijk merkte je wel een soort van familiegevoel bij degenen die heel actief zijn en als je dan op roze zaterdag komt is het natuurlijk veel groter en dan heb je in allerlei steden zijn er natuurlijk ook weer, het is natuurlijk heel veel stedelijk. En dan nog jongerengroepen, ouderengroepen, maar toch altijd wel een gevoel van herkenning. Dat vind ik wel. Soms ook nog steeds van een clash, van de homomannen die willen niet met de lesbische vrouwen of andersom. En zeker dan transgenders, 'ja daar willen we helemaal niks mee'. Maar dat

zie je wel, dat vind ik echt aan het verschuiven en dat ook eigenlijk iedere afdeling ook iets voor jongeren moet hebben en dat er dan landelijk een jongerenclub is. Vrouwen hebben we ook erg ondersteund, dat was vrij droef gesteld vond ik, want je ziet weinig vrouwen in besturen en ook eigenlijk heel veel mannenkroegen. Dat is wel veranderd, maar je ziet nog steeds wel een verschil in mannen die meer geld hebben dan de vrouwen volgens mij, niet allemaal misschien en ook weer anderen die het niet zo leuk vinden. Maar er is natuurlijk wel zo dat het zichtbaar is.

En daardoor is er meer wel een verbondenheid of cultuur gekomen, denk jij?

Ja, volgens mij wel heel divers.

Dus bijna dat je kunt zeggen: homoseksuele cultuur is zeg maar de paraplu-term en de rest hangt daaraan weer. Dus lesbische vrouwen en Joodse homo's en de christelijke homo's en...

Ja, mensen zitten ook vaak in verschillende groepen. Ik bedoel ik kwam zelf in de Bodytalk en dat was echt een mannenkroeg in Utrecht en nu is het meer gemengd omdat ze ook feesten geven in de kelder. Nou en dan organiseren ze ook iets, zoals jonge vrouwen komen daar nu massaal en dat was eerst in het andere café, ik bedoel het is altijd in beweging en het midzomergracht festival. Dan gaan we op motortocht bijvoorbeeld en dan komen er weer heel andere vrouwen, maar het is toch niet altijd meer zo bozig van: 'oh ja, we worden bekeken door die stomme hetero's die ons niet begrijpen of we lopen gevaar'. Meer lol hebben en dat ook hetero's daar bij betrokken willen zijn of dat die dat leuk vinden. Soms nemen ze het bijna over zou je kunnen zeggen. Ja, het helemaal van alles apart willen doen, van dat je werkelijk helemaal geen hetero meer hoeft te zien in je hele vrijetijdsbesteding, dat is wel weg. Volgens mij spreekt men ook veel met mensen online af en ergens in een heterokroeg. Dat was in Utrecht wel zo dat daar het COC vergaderde of deed dingen in een heterokroeg. Nou, mijn vriendin die zat niet in het bestuur, of wel, nee die zat niet in het bestuur, nou die heeft toen ook een brief geschreven van: 'wat is dat, ik vind dat we gewoon in de Bodytalk moeten gaan zitten, je moet toch ook wel je eigen club levend houden'. En dat is wel weer terug.

En zou je dan ook zeggen dat mensen, dus homoseksuele mensen eigenlijk die lid zijn of onderdeel zijn van die cultuur bepaalde doelen delen of idealen?

Nou, dat vind ik soms heel lastig. Ik weet nog dat ik voor het eerst daar dan Plasterk zo op roze zaterdag in Tiel zag of zo, dat ik dacht: 'nou iedereen beseft hoe belangrijk het is dat die man hier gaat staan en wat hij te zeggen heeft', maar ja, bier drinken, erdoorheen praten. Dat was het wel, maar later dan beseften ze van: 'oh ja'. Maar dat is toch maar een kleine kring die echt heel erg ook bezig is met beleid en dat is natuurlijk met elk beleidsterrein, maar met dit dan denk je toch van oh. Maar aan de andere kant, als hij dan toch over die markt ging lopen dan werd hij wel herkend en werd hij wel aangesproken. Dus ja, maar om nou te zeggen dat mensen hetzelfde doel hebben, wel meer dat mensen er toch zijn en het opnemen voor mensen in andere landen of hè dat ze zich ontzettend boos maken over Poetin en niet alleen van 'als ik het maar prettig heb' en of eigenlijk klagen over er zijn zo weinig. Hier komen natuurlijk ook mensen langs om dan geld te vragen voor iets en een paar jonge vrouwen zei: 'ja, er is hier in Den Haag bijna niets te doen voor vrouwen'. Dat ik zeg: 'nou ga je gang, organiseer het, ik bedoel, daar heb ons toch niet voor nodig, of ga met de gemeente praten of zo'. Maar dan eigenlijk dat alles zo klaar moet staan en zo is het niet. Dat was

ook een keer iemand uit Leiden die ik nog kende die zei van: 'ja, er zitten echt alleen maar mannen in het bestuur in Leiden', dus ik zeg: 'nou, wat let je, ik bedoel, denk je nou echt dat wij dat daar op gaan sturen'? En toen werd ze voorzitter, dat is wel grappig, heeft ze een tijd gedaan, ze is nu al weer klaar geloof ik.

Okay, maar net als doelen als gelijkheid en acceptatie en zo, denk je wel dat dat iets is wat de gemiddelde zeg maar homo wil?

Nou, er zijn wel eens fricties. Natuurlijk, iedereen die vind A. we hebben allemaal een grote regenboog en die is mooi ook wel en we zijn allemaal verschillend en die verschillen zijn juist interessant en ook wel van mannen krijgen ook vrouwelijkheid en vrouwen die zeggen: 'bah, dit is te macho'. Dat is wel aan het, mensen zeggen dat niet meer zo openlijk, wel eens af en toe, vooral als ze iets gedronken hebben. Vooral ook transgender, ik heb het zelf gemerkt in de vrouwen, ook heterovrouwen, in de vrouwenregio de transgender die waren gewoon niet welkom, dat konden ze gewoon niet en ik ook in de homo's want die horen niet bij ons, want die zijn heel erg hetero. Dat hoor je nog wel, je ziet ook wel dan bijvoorbeeld clashes over dat ook homomannen enorm dominant kunnen zijn en de vrouwen enorm mutserig of zo en dat daar grappen over worden gemaakt. Ja en er zijn natuurlijk ook wel verschillen en ook nog niet zo lang geleden was het ook wel bij de lesbische vrouwen dat dan dat er echt een groep kwam en die wilde echt totaal andere dingen, veel meer feesten voor jonge vrouwen die zich niet lesbisch noemden. Maar dat is wel raar als je dan bij het homobeleid een subsidie komt vragen, maar zij waren dan allemaal biseksueel. Nou dat ligt dan heel moeilijk want ja 'dat zijn natuurlijk van die vrouwen en die willen niet kiezen' en dan biseksuelen dat lag ook moeilijk, van 'moeten we dan dat hele alfabet met elkaar'. Kunnen we niet allemaal gewoon zijn of wel we zijn toch gewoon allemaal homo, maar dan werd er weer geroepen: 'nou Henk, als jij jezelf lesbisch noemt dan willen wij wel met jou samenwerken'. Waarom moeten we allemaal homo heten? Er zijn wel nog steeds clashes, maar je ziet wel als er bijvoorbeeld een tentoonstelling of een onderzoek over bi's werd gepresenteerd, daar komen mensen op af en dat heeft toch wel iets van: 'oh ja, verrek'. Of dat ik ook bij groepjes zat, bij iets waar gespreksgroepjes waren waarvan dan een oude vrouw vertelde van: 'ja, nee, ik was heel lang met een vrouw, maar nu ben ik met een man'. En dat er dan echt een stilte valt, nou en dan vertelt ze daarover en dan komt het toch, ik bedoel ze is niet afvallige of doodverklaard of zo. Zo van, 'heb je het gehoord van Mathilde Santing, Mathilde Santing is weer hetero geworden', weet je wel, dus die kan dan geen lesbisch rolmodel meer zijn. Maar ja juist die confrontaties, alleen dan kom je verder en niet natuurlijk als iedereen alleen maar in zijn eigen coconnetje blijft zitten. Nee, maar gedwongen naar iets anders toe gaan, iedereen zoekt gewoon datgene wat hij op dat moment leuk vindt. Ik ben nog niet helemaal toe aan roze ouderencafés op zondag, maar het komt eraan natuurlijk. Ik bedoel, nu naar een disco gaan met lipstick-lesbo's van twintig, ik ben daar toen heen geweest naar een feestje, een van die grote feesten, maar mij zei dat toch minder. Gewoon van ik heb dat toch gehad zo of het zijn heel andere vrouwen dan ik, maar dat kan, ik bedoel als we ons zeg maar niet afzetten tegen anderen, maar daar werd flink wat gescholden op alles boven de dertig zo ongeveer was al oud en ze waren ook over seks eigenlijk heel erg preuts, dat vond ik wel grappig. Alles heel erg aangeharkt en schoon en ik kom uit de feministische traditie dus dat was wel wat anders allemaal. Nou tuinbroeken en zo, maar juist je tegen het beeld van vrouwelijkheid verzetten. Ja een soort clash van 'al die grote dikke potten daar moeten we niks van hebben, wij zijn slank en leuk en hip'.

Dat is gewoon net weer een andere tak dan inderdaad.

En je hebt natuurlijk ook, een keer op een bijeenkomst heeft Plasterk een toespraak gehouden ook over, volgens mij bij de lesbische vrouwen. Wij hebben een bijeenkomst gehad, hoe heten ze nou, nou een groep die had eerst subsidie van ons om meer de lesbische emancipatie te stimuleren en daar werden allemaal leuke debatten georganiseerd en toen ook iets over rolmodellen en toen hield hij een speech en daar had hij ook, had hij zelf ook gezegd van: 'vrouwen hebben ook, meer lesbische vrouwen dan homomannen hebben kinderen, dus die staan op het schoolplein'. Nou, dat is ook al zo'n moment van confrontatie of van 'dat mensen elkaar kennen en vergelijk je niet de hele tijd met mannen op de Regulierdwarstraat en jullie hebben het Pietenpad en jullie staan al op het schoolplein'. En toen dacht er hier iemand dat het Pietenpad ook echt een soort cruising pad was voor vrouwen, maar dat is natuurlijk gewoon lesbische vrouwen wandelen, ze hebben natuurlijk een soms wat braver leven, maar daar zijn natuurlijk ook enorme verschillen in, maar wat je zo ziet. Maar dat heeft ook, zeker die vrouwen met kinderen, de acceptatie van homo ouders is daardoor natuurlijk ook toegenomen. Dat is vaak nog de bottle neck hè, van: 'ja we vinden het best, maar kinderen'?

En heb je nou het idee dat zo'n homoseksuele cultuur dat die op internationaal niveau ook bestaat? Dus dat er misschien tussen de homoseksuele mannen in Nederland en in Ierland, bijvoorbeeld, meer vergelijkingen zijn of overeenkomsten dan tussen homoseksuele mannen en homoseksuele vrouwen in Nederland of hoe zie je dat?

Nou ik kom dat alleen tegen als ik ergens anders ben, het is natuurlijk ook mensen gaan op vakantie naar andere landen en bepalen daar dan ook de cultuur. Ik weet nog dat ik in Lissabon was op een conferentie en we werden ontvangen daar ook bij het Portugees COC en daar kreeg ik erg een warm thuisgevoel van, maar nog wel dat mensen het daar veel moeilijker hebben, dat beseft je dan ook weer, maar aan de andere kant zeiden zij ook weer: 'ja, wij weten ten minste waar we voor strijden'. Dus actievoerders soms ook die vooral gericht zijn op dingen veranderen, maar toch ook ja in ieder geval in Lissabon zag ik dat ze ook heel veel deden met ouders met kinderen en dat het ook vooral dat ze elkaar steunen. Maar dat is natuurlijk altijd in een actieve groep, of dat nou heel breed is. Mensen vinden het wel altijd helemaal een openbaring natuurlijk om hier uit te gaan. Ja, dat kan ook wel in Barcelona en ook wel in Lissabon.

Ik wilde zeggen, in Lissabon zelf kan het ook wel.

Ja, mijn vriendin heeft ooit een motortocht gemaakt door Oost Europa en die is overal toen ook gaan kijken waar de homokroegen waren. Dus soms hele obscure tentjes waarvan je het niet wist, maar dat was er wel vaak. Maar dan vaak wel alleen mannen. Ja, en of dat nou hetzelfde is...

Of vergelijkbaar, dus dat de emancipatie wel redelijk dezelfde paden heeft maar misschien op een ander tijdstip en dergelijke?

Nou je hebt soms de wet heeft een voorsprong. Ik denk dat Ierland dat wel heeft, dat het echt totaal onzichtbaar was, nou nog maar vijftien jaar geleden of twintig, of zoals Engeland dat daar toen nog een wet was waar propaganda verboden was, nou dat lijkt toch erg op Rusland zou je zeggen hè. En nog wel eens van nou ja in het hotel achtig, van er waren wel homo's, maar die zeiden dat niet. Nou

dat was hier natuurlijk ook een hele tijd zo, die vrouw die ik interviewde die had daar niet heel veel last van, maar het was wel zo en het werd gedoogd maar er werd niet over gesproken. Volgens mij in Ierland hebben ze ook actieve transgroepen en zo, dus terwijl zij wel Katholiek zijn, maar nee. We hebben natuurlijk ook mensen die je tegen komt juist van het internationale, soms zijn er ook wel mensen die alleen maar aan het reizen zijn, dat zijn die reishomo's eigenlijk of ja, die heel veel actie voeren. Maar of die op dezelfde, ik denk het wel. Alleen is het voor etnische groepen echt weer anders omdat die een andere cultuur meer een niet-westerse cultuur hebben meer op de gemeenschap gericht dan op het individu, dan is het wel een probleem. Wij hebben allemaal massaal dat geloof achter ons gelaten, maar sommige niet, dat is heel mooi dat ook geloof weer aan elkaar kan verbinden. En daar zie je wel een clash op ontstaan trouwens wat daar dan over christenen, wordt natuurlijk vreselijk op gescholden. Van: 'belachelijk dat ze geloven'. Aan de andere kant, christenen schelden natuurlijk ook op homo's, maar eigenlijk wordt er nog meer op homo's gescholden door gewoon aso's eigenlijk, die gewoon heel erge dingen zeggen. Gewoon omdat ze dat leuk vinden en daar zit geen enkel geloof achter of zo. Nou voor die culturen dat je met je familie moet breken, dat is voor ons, 'nou dan zie je je moeder', dat vinden we ook erg...

Maar minder dan zij daar, oosterse culturen zeg maar.

Ja, ja. Dat het echt lastig is en dat er ook een ongelijkheid is. Want dat was in Indonesië, op Bali daar heb je dan een homokroeg en dan merk ik dat ze tegen Nederland zeggen: 'oh kijk, hier is homoseksualiteit geaccepteerd, kijk maar, we hebben homokroegen' en dan denk ik 'ja en wat heb je daar? Een travestie act'. Ik bedoel die heb je letterlijk over de hele wereld lijkt het wel alsof het daarmee begint. Snap ik ook, want het is natuurlijk provocerend, het is leuk, het is makkelijk, maar wel heel stereotype eigenlijk. En dan heb je allemaal westerse mannen die daar leuke oosterse mannen oppikken en die hebben allebei geen belang daarbij. Vrouwen zag ik daar niet, alleen wij en dan heterotoeristen die het heel gezellig vinden, want homo's zijn 'heel gezellig en zo tolerant' dus dat is een heel merkwaardige mix. Ja, dat is ook homocultuur, dat hoort er ook bij en hier heb je natuurlijk soms ook feesten, ben ik ook wel geweest, voor kleine groepjes te ontstaan zoals Not Far en Habibi Ana en zo, dan dat mensen elkaar opzoeken en dan wordt er natuurlijk exotisch gegeten en gedanst en zo. Maar dat is nog niet dat daar nou. Ik heb een keer meegemaakt was in Sloterdijk geloof ik, dat was het project van een, Marokkaanse of Turkse, nou in ieder geval in een buurthuis en daar ook 's middags al barstte zang en dans los en zo en dat was wel een mix van hetero's en homo's. Maar heel voorzichtig hoor en ook wel dat er ook iemand boos weg liep van 'we doen het alleen maar voor die subsidie' en dat vond ik ook wel tekenend. Maar dat was nog wel koest toen, het bestaat ook nu nog steeds. Maar dan zie je, de subcultuur van migranten met eten en drinken en dansen dat is natuurlijk heel gezellig en die nemen dat dan ook mee naar de homoscene waar het dan, eigenlijk is die ook heel leuk en gezellig en dan samen zou je denken dan is het nog leuker. Ja, gewoon interessant, er gebeurt wel van alles.

En nou zei jij toen straks dat heteroseksuelen vaak het allemaal wel kennen en het accepteren, maar dat ze dan zodra het echt dichtbij komt dat het toch nog vaak is van 'oh wacht, maar mijn dochter niet' of 'bij ons in het dorp niet'. Maar denk je dan ook dat homoseksuele cultuur anders gezien wordt door heteroseksuelen en door homoseksuelen?

Ja, zeker. Ja, als je het niet kent. Natuurlijk ook een beginnende homo misschien ook die kijkt tv, nou ziet Arie Boomsma, maar die zat dan met iemand die het heel erg moeilijk heeft om uit de kast te komen en dat is natuurlijk wat anders, dan zie je nog geen homocultuur. Heel af en toe laat hij zien dat iemand met een vriendje is of dat hij ergens naar een homocafé gaat, maar dat is allemaal nog heel voorzichtig. En voor de rest zie je natuurlijk, nou in mijn tijd zag je al dat het een beetje begon te komen natuurlijk, maar dat was echt steeds, ja een beetje lacherig. De mannen waren dan heel erg nuchterig en de vrouwen zag je eigenlijk helemaal niet. Nee, maar er kwamen natuurlijk wel, als je dan zelf op zoek ging, kwam je natuurlijk al wel snel bij de subcultuur en leerde je dat kennen. Maar iedereen had dan ook wel zo bij het voor het eerst ergens naar binnen gaan denken van 'ooh, hier hoor ik niet' of 'ik lijk daar niet op', dus dan heb je natuurlijk zelf ook nog het idee van dat dat heel vreemd is of niet bij jou past of dat je wordt belaagd, dat werd dan soms letterlijk ja.

Maar de media heeft daar dus wel een rol in denk je in de beeldvorming ook van homoseksuelen?

Ja dat nu de Gay Pride op tv is bijvoorbeeld, dat scheelt ook wel, daar kijken denk ik vooral homo's naar, maar misschien toch ook, ja de Gay Pride is een dagje uit, het staat nog net niet in het boekje van de NS. Dat komt vast, want het is echt een enorm event natuurlijk en ook wel leuk. Ik zou zelf niet gauw aan de kant gaan staan, dat is veel te druk en zo. En dan roze zaterdag natuurlijk dat die elke keer in een andere stad is.

En roze maandag heb je natuurlijk ook nog.

Ja, nou in ieder geval, maar hetero's zien natuurlijk vooral de dingen die de grootste aandacht trekken en ze zullen ook directer stereotypen dingen zien en zeggen 'wat raar' en 'wat anders' en 'waarom moet het dan zo'. En als je zo doet, dus ofwel, mensen zien er heel sneu uit of mensen zijn veel te bloot of, maar ze zien natuurlijk alleen datgene wat het beeld ook bevestigt, dat is de eerste stap en heel veel mensen blijven daar ook in hangen denk ik. Tenzij, als ze iemand leren kennen, krijgen die ook al die vragen van 'oh dus ben jij ook zo'n, heb jij ook een veer' of 'heb jij ook en ja'. Dat is denk ik, dan wordt het, dan verschuift het beeld denk ik al en ja echt nog het beeld van het niet accepteren van mannelijkheid en vrouwelijkheid. Zo noemen wij dat ook hè, stereotype beelden van mannen en vrouwen, dat is eigenlijk echt de achtergrond van het gebrek aan acceptatie. Want zodra het gaat om hand in hand lopen of zoenen van 'nou bah, daar houd ik niet van, dat wil ik niet zien' en dat is natuurlijk wel heel erg veranderd. Nou, in de grote steden, nog steeds kan er natuurlijk iets gebeuren, maar zie je ook gewoon veel meer. Als ik hier op straat loop en ik kijk om me heen zie ik gewoon elke dag wel een homostel en ik zie er natuurlijk veel meer, maar daar weet je het niet van. En ook, wat ik zelf wel een grappige ontwikkeling vind, ik liep een keer met een vriendin, een hetero vriendin, met haar kind en ik zorgde wel mee voor dat kind, maar wij liepen zo samen in het bos en toen kwam er een heterostel aan en ik zag ze echt denken 'ah, daar heb je zo'n lesbisch gezin, wat leuk' en dan echt ook zo knikken en nou dat vind ik wel hartverwarmend hoor. Maar ja, een paar jaar geleden liep ik zelf, in mijn eentje denk ik, door een park en toen kwamen twee jongens aan, een beetje koorballen, dat ik dacht 'oh' en die liepen hand in hand hè. En ik dacht 'oh wat leuk, dat ook koorballen zo tegenwoordig hand in hand lopen', maar die lieten wel elkaar los toen ik daar langs kwam, alsof ik daar iets van zou zeggen. Nou ja dat doe ik zelf ook wel eens, maar in ieder geval, dat vond ik ook, ik wilde echt zeggen 'jongens, ik werk voor jullie'. Maar het is altijd een beetje dubbel en ook dat ik een keer met mijn vriendin inderdaad ging zoenen, maar toen stopten we ineens geloof ik

dat een meisje bijna tegen ons aanbotste en die kwam echt uit de provincie of zo, die keek echt van 'huh, oooooohh'. Maar ik houd altijd wel van juist als het een beetje, dat het vanzelfsprekend is dat vind ik wel, je gaat ook niet als ik een man met een kinderwagen zie, ga ik ook niet zeggen 'oh wat leuk, emancipatie hè', maar ik zie het wel omdat het nog steeds toch niet helemaal gewoon is, maar langzamerhand toch wel. Steeds meer toch dat ik homostellen zie of ik zie iemand in een outfit waarvan je denkt 'goh ja, is die een man of een vrouw'. Vooral in Amsterdam moet ik zeggen, maar ook in Utrecht wel, in de grote steden zie je dat natuurlijk redelijk veel, maar in dorpen toch minder. Daarom is roze zaterdag zo leuk. Als je dan in Tiel ineens zo'n invasie krijgt. Ook een leuke, want ik had afgelopen weekend een feestje van twee lesbische vriendinnen met kinderen en die gaan dan een fietstocht houden voor een goed doel en zo en die hadden dan de familie en de hele buurt en weet ik veel uitgenodigd en dat was een hele grappige combinatie van allemaal lesbische vrouwen, ook met kinderen soms en die hadden ze niet allemaal bij zich hoor, en daarnaast de familie en het dorp. Dat waren allemaal van die vierkante mannen, van die bierbuiken. En toch mixte dat en daarvoor had ik ook weleens dat soort feesten gehad, maar dan hielden de lesbische vrouwen weet je wel, dan waren ze niet echt opvallend. Maar nu waren ze met veel en ze dansten samen en close ook, er werd gezoend ook. Maar ondertussen was er ook een soort bingo en dan ging een man omroepen 'en dit is dan voor het vrouwtje', weet je wel, wat je kon winnen. Maar ja het was natuurlijk wel, homomannen zou daar moeilijker geweest zijn, maar lesbische vrouwen okay. En bij mannen is het meer van 'oh, als ze maar niet aan me gaan zitten', dat is natuurlijk bij mannen heel sterk, dat ze dat ook denken dat iemand aan ze wil zitten. Bij lesbische vrouwen is dat anders want vrouwen hebben daar niet zo'n idee bij, maar mannen kunnen zich natuurlijk afgewezen voelen of juist dat ze willen meedoen. Dat zou best eens kunnen bij die mannen, die vierkante mannen, dat die dat soort gedachten hebben. Maar omdat het ook in hun eigen familie is, in hun eigen dorp, ze kennen mensen en dan zie je dat, nou die acceptatie als we daar waren gaan meten was die best groot.

Okay en nou ja, eigenlijk al een van de laatste vragen is dit dan alweer. In hoeverre vind jij nou dat homoseksuelen zouden moeten integreren eigenlijk in de nationale cultuur of helemaal niet of juist zo zichtbaar mogelijk zijn?

Nou ja, zichtbaar zijn op je werk bijvoorbeeld is wat anders dan natuurlijk in de stad. Dus op je werk, eigenlijk net zoals iedereen over dingen die voor jou belangrijk zijn. Niet verbergen dat je een relatie hebt en daar dan over praten net zoals iedereen, dat vind ik wel, als mensen er voor kiezen dat niet te doen kan ik begrijpen, maar in heel veel bedrijven kan dat toch steeds meer. En dan krijg je misschien soms ook wel vragen die ongepast zijn of vervelende grapjes, maar soms krijg je veel meer vervelende grapjes als je het niet vertelt, dan komt het ook veel meer binnen. Voor sommigen is dat natuurlijk ook nog veel moeilijker omdat die vaak ook helemaal niet willen dat mensen hun achtergrond kennen. Ja, integreren doe je vanzelf al als je wordt geaccepteerd, dan is dat, je moet zelf ook stappen ondernemen maar je hoeft zeker niet. Je krijgt natuurlijk ook wel de reactie van 'nou, is die homo, dat had ik nou helemaal niet gezien'. Dan denk ik, hoezo zou je dat moeten zien of willen mensen dat graag? Of van 'nou heb je gehoord van die en die en ik vind lesbische vrouwen vaak toch wel erg onaantrekkelijk' en dan denk ik van die aantrekkelijke zie je het waarschijnlijk niet of dan denk je dat ze hetero zijn.

Ja dat zijn inderdaad van die typische dingen die je dan hoort, of 'en hoe weet je dat dan' en 'hoe oud was je' en 'hoe ben je uit de kast gekomen'.

Ja inderdaad een soort vraagbaak en dat is dan voor transgender nog veel meer, maar je kunt ook de vraag dan weer terug stellen natuurlijk. Maar soms heb je daar natuurlijk helemaal geen zin in en na een tijdje natuurlijk dan gaan collega's. Je moet het wel natuurlijk iedere keer in een nieuwe situatie, dat merk ik ook omdat ik een hele tijd met een man was, dat is wel heel rustgevend hoor, geen enkele vraag, alles is gewoon en vanzelfsprekend en inderdaad zodra dat niet zo is dan heb je toch ook zelf een drempel te overwinnen, maar dat is nu al wel weer over hoor. Maar dat je elke keer moet denken van oh ja, moet ik er iets van zeggen als mensen vanzelfsprekend aannemen dat je hetero bent. En bi dat is helemaal zo, dat ga je niet zeggen natuurlijk van ik heb nu een vriendin, maar hiervoor, dat vinden ze een beetje raar dus. Maar integreren, nou.

In zoverre als dat je misschien de homoseksuele cultuur samen kunt pakken met de professionele cultuur op je werk bijvoorbeeld?

Ja, eigenlijk overal geef je zelf ook mee die cultuur vorm en je bent geen buitenstaander. Als je je zo opstelt, dan blijf je dat ook en dat kan je doen door in de kast te blijven, want dan lijk je erbij te horen. Maar eigenlijk overal neem je ook, als het goed is, waar je bent, draag je bij aan hoe daar dingen gaan. Nou, daar heb je toch wel een redelijk, overal kun je toch ook wel een klein steentje verleggen dan. Als er lullige grappen worden gemaakt er iets van zeggen of zorgen dat anderen daar iets van zeggen doordat ze jou kennen en misschien je ook niet allemaal aan de codes te houden van hoe ziet een man er uit in een bedrijf als in allemaal hetzelfde pak aan. Doe eens iets anders aan of ook bij vrouwen, ga niet allemaal, zie er niet allemaal hetzelfde uit. Zodat het ook een beeld wordt van diversen en dat mensen ook merken van 'oh dit is een hele grote vierkante vrouw, maar ze is hetero, oh dat kan ook'. En ook sport, idem dito natuurlijk. Soms is dat moeilijk denk ik, maar ja het voegt wel iets toe van dat een sportclub niet iets is. Zoals, ik zat op korfbal: een grote heterofamilie. Terwijl nu weet ik dat een meisje met wie ik in het team zat, ja, die is lesbisch geworden. Nou, dan denk ik ook daar heeft het zijn intrede gedaan en wordt het normalen en hoort dat ook bij de gezinsfamilie. En wordt het niet en is die cultuur diverser, ook voor onszelf. En dat je ook in verschillende clubs zit en de ene dag een motorpot bent en de andere dag, nou ja, als je een motorpak aandoet ben je een motorpot. En de andere dag zit je weer bij de vijftig plus groep of zo. Maar ook daar waar je bent dat je daar ook een bijdrage levert, dat denk ik wel. Dat het niet zo'n exclusieve cultuur is, bijna hoger hè, van homo's die dan niet dat burgerlijke, hoezo dat burgerlijke?

Gelijk helemaal apart zou je zeggen?

Nee, voor mijn apart gaat iemand naar een berenclub weet je wel, mannen met veel haar, ook leuk en ik hoef er niet heen maar het is ook leuk dat het bestaat en dat je ook vooral niet zegt van 'nou ik vind het wel best, maar die en die en die horen er allemaal niet bij want die zijn te erg', ja wel als ze kinderen misbruiken natuurlijk hè, maar en daar ook een grens aan stellen. Ik bedoel dat Hekkema een keer een uitspraak had gedaan en daarvoor had hij flink op zijn kop gekregen van 'sorry, maar dat vinden wij dus gewoon niet'. Je hoeft niet alles leuk en goed te vinden. Mensen vechten elkaar soms ook de tent uit natuurlijk. Ja maar dus dat je in ieder geval niet zegt van die hoort daar niet bij of 'die gehandicapten, die moeten maar naar hun eigen club'. Dat heb ik ook wel meegemaakt, maar

dat is natuurlijk ook wel veranderd. Dat was ook wel leuk, dat dan Freer, ik weet niet of je Freer kent van de transgender beweging, die had haar voet verstuikt en zat in een rolstoel en iedereen maakte plaats voor Freer en die ging helemaal naar voren, dus iedereen heel krampachtig en bijna sjouwen en vervolgens wilde ze weer helemaal terug en dan dacht ik 'ja, oh, dat heeft ook zo zijn grenzen'. Ja, nee, flauw is dat, maar het viel me wel op, dan claimen mensen ook direct. Dat moet natuurlijk ook dat je de eigen positie claimt, maar soms is daar wel wat frictie in. Het hoeven natuurlijk niet alle tenten te zijn die goed toegankelijk zijn en er is dan toch ook weer neiging van laten we het beperken tot onze eigen club. Dat wordt dan een beetje heel erg overdreven hard geroepen. Ja, dat heb ik ook wel eens gemerkt, dan heb je een bijeenkomst en dan gaan ineens de vrouwen de hele tijd roepen dat ze te weinig aan bod komen en dan op het gegeven moment denk ik 'ja, nou is het wel weer genoeg'. Of transgenders of de gehandicapten. Het is natuurlijk ook een cultuur van strijd soms.

Ja, volgens mij hebben we zo'n beetje alles eigenlijk besproken, want op heel veel is al antwoord gegeven zonder ze te stellen. Dus dat is heel mooi.

Appendix 5 – The Irish Survey

The link to the survey: <http://www.thesistools.com/web/?id=340890>.

Hello,

I am a student of the Master's programme Intercultural Communication, for which I am currently writing my dissertation on homosexual culture. This survey is part of my research into the existence of homosexual culture on a national or international level in the Netherlands and Ireland. It takes approximately 4 minutes to fill out the survey and it would help me graduate. Please fill out the questions as accurately and honestly as possible, it is completely anonymous. Thank you!

Marcel Withoos

Introduction

1. Please specify your gender
 - Male
 - Female
 - Other, namely.....

2. Please specify your age
 - 15 – 30
 - 30 – 45
 - 45 – 60
 - 60 or older

3. Please specify your sexual orientation
 - Heterosexual
 - Homosexual / Lesbian
 - Bisexual
 - Transgender
 - Other, namely

4. Please fill out your nationality
.....

5. Please indicate how familiar you are with the homosexual community in the republic of Ireland, i.e. through homosexual friends or family members, whether you go to gay bars or festivals, etc.
 - Not familiar at all
 - Slightly familiar
 - Familiar
 - Very familiar

Homosexuality and Acceptance

6. Do you feel that homosexuals have become more visible in the Republic of Ireland since the 80's?
- Yes
 - No
7. People have different attitudes towards homosexuality. Please indicate which of the following attitudes you feel is most applicable to the situation in the Republic of Ireland.
- Acceptance
 - Tolerance
 - Indifference
 - None of the above, homosexuality is not accepted or tolerated in Ireland at all.
8. How accepting of homosexuality are you?
- Not accepting at all
 - Slightly accepting
 - Accepting
 - Completely accepting
9. Should same-sex marriage be legalised in Ireland?
- Yes
 - No
10. Should same-sex couples be allowed to adopt children in Ireland?
- Yes
 - No
11. Does religion or do religious beliefs influence the acceptance of homosexuals in Ireland?
- Yes
 - No
12. Do politics influence the acceptance of homosexuals in Ireland?
- Yes
 - No

Homosexual Culture

13. Do you feel that there is a homosexual (sub)culture in the Republic of Ireland?
- Yes
 - No
14. Would you say that homosexual women and homosexual men belong to the same homosexual culture or that they are separate subcultures?
- They belong to the same homosexual culture
 - They are separate homosexual subcultures

15. Do you feel that homosexuals in Ireland share certain goals or ideals?
- Yes
 - No
16. Acceptance, integration, equality, recognition and visibility are possible goals or ideals of homosexuals in the Republic of Ireland. Please rank them from 1 to 5, with 1 being the most important goal or ideal and 5 being the least important goal or ideal.
- Acceptance
 - Integration
 - Equality
 - Recognition
 - Visibility
17. Do you feel that homosexual culture in Ireland is heavily influenced by national culture?
- Yes
 - No
18. Would you say that homosexuals all around the world have the same goals and ideals?
- Yes
 - No
19. Do you feel that homosexual culture exists at a national, Western or international level?
(more than one answer possible)
- National
 - Western
 - International (all around the world)

Homosexual and Heterosexual Viewpoints

20. Do you think that homosexual and heterosexual people often have a stereotypical view on homosexual culture and homosexuals?
- Only homosexual people
 - Only heterosexual people
 - Both homosexual people and heterosexual people
 - Neither homosexual people nor heterosexual people
21. Would you say a stereotypical view is due to reports and images in the media?
- Yes
 - No
22. Do you feel that homosexual and heterosexual people lack information and knowledge about homosexual culture and homosexuality in general?
- Only homosexual people
 - Only heterosexual people
 - Both homosexual people and heterosexual people
 - Neither homosexual people nor heterosexual people

Thank you for filling out this survey. If you are curious about the results and/or the final research, send an email to m.withoos@hotmail.nl.

Appendix 6 – The Dutch Survey

The link to the survey: <http://www.thesistools.com/web/?id=340837>.

Hallo,

Ik ben een student van de Master Interculturele Communicatie, waarvoor ik momenteel mijn scriptie schrijf over homoseksuele cultuur. Deze vragenlijst is onderdeel van mijn onderzoek naar het bestaan van homoseksuele cultuur op een nationaal of internationaal niveau in Nederland en Ierland. Het duurt ongeveer 4 minuten om de vragenlijst in te vullen en het helpt mij af te studeren. Vul de vragen alstublieft zo accuraat en eerlijk mogelijk in, het is compleet anoniem. Bedankt!

Marcel Withoos

Introductie

1. Wat is uw geslacht?
 - Man
 - Vrouw
 - Anders, namelijk

2. Onder welke leeftijdscategorie valt u?
 - 15 – 30
 - 30 – 45
 - 45 – 60
 - 60 of ouder

3. Wat is uw seksuele oriëntatie?
 - Heteroseksueel
 - Homoseksueel / Lesbisch
 - Biseksueel
 - Transgender
 - Anders, namelijk

4. Wat is uw nationaliteit?
.....

5. Geef alstublieft aan hoe bekend u bent met de homoseksuele gemeenschap in Nederland, bijvoorbeeld door homoseksuele vrienden of familieleden, doordat u naar homokroegen of festivals/feesten gaat, etc.
 - Helemaal niet bekend
 - Een beetje bekend
 - Bekend
 - Heel bekend

Homoseksualiteit en acceptatie

6. Denkt u dat homoseksuelen zichtbaarder zijn geworden in Nederland sinds de jaren 80?
- Ja
 - Nee
7. Mensen hebben verschillende houdingen ten opzichte van homoseksualiteit. Geef alstublieft aan welke van de volgende houdingen volgens u het meest van toepassing is op de situatie in Nederland?
- Acceptatie
 - Tolerantie
 - Onverschilligheid/desinteresse
 - Geen van bovenstaande, homoseksualiteit wordt helemaal niet geaccepteerd of getolereerd in Nederland.
8. Geef aan in hoeverre u homoseksualiteit accepteert.
- Ik accepteer het helemaal niet
 - Ik accepteer het een beetje
 - Ik accepteer het
 - Ik accepteer het compleet
9. Vindt u dat homoseksuele stellen moeten kunnen trouwen in Nederland?
- Ja
 - Nee
10. Vindt u dat homoseksuele stellen kinderen mogen adopteren in Nederland?
- Ja
 - Nee
11. Heeft religie of hebben religieuze overtuigingen invloed op de acceptatie van homoseksuelen in Nederland?
- Ja
 - Nee
12. Heeft de politiek invloed op de acceptatie van homoseksuelen in Nederland?
- Ja
 - Nee

Homoseksuele cultuur

13. Heeft u het idee dat er een homoseksuele (sub)cultuur is in Nederland?
- Ja
 - Nee
14. Zou u zeggen dat homoseksuele vrouwen en homoseksuele mannen tot dezelfde homoseksuele cultuur behoren of dat het aparte subculturen zijn?
- Ze behoren tot dezelfde homoseksuele cultuur

- Het zijn aparte homoseksuele subculturen
15. Heeft u het idee dat homoseksuelen in Nederland bepaalde doelen of idealen delen?
- Ja
 - Nee
16. Acceptatie, integratie, gelijkheid, erkenning en zichtbaarheid zijn mogelijke doelen of idealen van homoseksuelen in Nederland. Geef met de cijfers 1 t/m 5 de volgorde van belangrijkheid aan, waarbij 1 het belangrijkste doel of ideaal is en 5 het minst belangrijke doel of ideaal is.
- Acceptatie
 - Integratie
 - Gelijkheid
 - Erkenning
 - Zichtbaarheid
17. Heeft u het idee dat homoseksuele cultuur in Nederland sterk wordt beïnvloed door nationale cultuur?
- Ja
 - Nee
18. Zou u zeggen dat homoseksuelen over de hele wereld dezelfde doelen en idealen hebben?
- Ja
 - Nee
19. Heeft u het idee dat homoseksuele cultuur op een nationaal, Westers of international niveau bestaat?
- Nationaal
 - Westers
 - Internationaal (over de hele wereld)

Homoseksuele en heteroseksuele perspectieven

20. Heeft u het idee dat homoseksuele en heteroseksuele mensen vaak stereotype opvattingen hebben over homoseksuele cultuur en homoseksuelen?
- Enkel homoseksuele mensen
 - Enkel heteroseksuele mensen
 - Zowel homoseksuele mensen als heteroseksuele mensen
 - Noch homoseksuele mensen noch heteroseksuele mensen
21. Zou u zeggen dat stereotype opvattingen het resultaat zijn van berichtgeving en beelden in de media?
- Ja
 - Nee

22. Heeft u het idee dat homoseksuelen en heteroseksuelen een tekort hebben aan informatie en kennis over homoseksuele cultuur en seksualiteit in het algemeen?
- Enkel homoseksuelen
 - Enkel heteroseksuelen
 - Zowel homoseksuelen als heteroseksuelen
 - Noch homoseksuelen noch heteroseksuelen

Bedankt voor het invullen van deze vragenlijst. Mocht u nieuwsgierig zijn naar de resultaten en/of het eindonderzoek, mail dan naar m.withoos@hotmail.nl.

Appendix 7 – Possible Values of Homosexuals

In the table below, the answers to the question ‘acceptance, integration, equality, recognition and visibility are possible goals or ideals of homosexuals in (the Republic of Ireland/the Netherlands). Please rank them from 1 to 5, with 1 being the most important goal or ideal and 5 being the least important goal or ideal’ are shown.

		Ireland			The Netherlands			
		Homo	Hetero	Bi	Homo	Hetero	Bi	Queer
Acceptance	1	12	13	0	1	27	1	1
	2	5	5	0	6	20	3	0
	3	3	2	1	3	6	2	0
	4	1	3	1	0	6	1	0
	5	0	0	0	0	5	0	0
Integration	1	2	3	1	1	4	0	0
	2	1	3	1	2	5	0	0
	3	8	7	0	3	20	2	1
	4	4	6	0	2	25	2	0
	5	6	4	0	2	10	3	0
Equality	1	6	10	0	8	23	3	0
	2	12	7	1	1	21	4	0
	3	2	2	0	0	10	0	0
	4	0	1	0	1	5	0	1
	5	1	3	1	0	5	0	0
Recognition	1	2	1	0	0	10	2	0
	2	2	3	0	1	7	0	1
	3	3	10	1	2	28	2	0
	4	12	7	1	5	17	2	0
	5	2	2	0	2	2	1	0
Visibility	1	1	1	1	0	8	0	0
	2	0	3	0	0	5	0	0
	3	5	2	0	2	4	1	0
	4	4	7	0	2	9	2	0
	5	11	10	1	6	38	4	1